

LASKENTA-AMMATTILAISUUS TILISANOMAT- LEHDESSÄ VUOSINA 2010 – 2015

Jyväskylän yliopisto
Kauppakorkeakoulu

Pro gradu -tutkielma

2017

Tekijä: Henri Nyfelt
Oppiaine: Laskentatoimi
Ohjaaja: Antti Rautiainen

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

TIIVISTELMÄ

Tekijä Henri Nyfelt	
Työn nimi Laskenta-ammattilaisuus Tilisanomat-lehdessä vuosina 2010 – 2015	
Oppiaine Laskentatoimi	Työn laji Pro gradu -tutkielma
Aika Helmikuu 2017	Sivumäärä 70+19
Tiivistelmä - Abstract <p>Tutkielmassa tutkittiin laskenta-ammattilaisuuden stereotypioita Tilisanomat-lehdessä vuosina 2010–2015. Tutkimusaineistona on lehtiartikkelit, joten tutkimus on kvalitatiivinen. Huomioin tutkimuksessa myös kuvat ja mainokset, mutta pääpaino on artikkeleissa. Tutkimusmenetelmänä käytän sisällönanalyysia ja erityisesti luokittelua. Hyödynnän teoriasidonnaista sisällönanalyysia, eli aloitan luokittelun aineiston perusteella ja lopuksi tarkastelen löytyykö aineistosta pavunlaskijan ja muutosagentin stereotypioita, jotka on tunnistettu aiemmassa tutkimuksessa.</p> <p>Löysin aineistosta runsaasti viitteitä pavunlaskijan ja muutosagentin stereotypioista. Tunnistin myös vartijan ja yrittäjän stereotypiat. Tutkimukseni tulkinnat vastaavat siis aiempia tutkimuksia, joissa laskenta-ammattilainen kuvataan sekä vanhanaikaisena pavunlaskijana että nykyaikaisena liiketoiminta-ammattilaisena tai värikkäänä laskenta-ammattilaisena. Toisin sanoen pavunlaskijan stereotypia on edelleen olemassa myös Suomessa, mutta siitä yritetään päästä eroon luomalla mielikuva uudenlaisesta laskenta-ammattilaisesta, eli tutkielmassani muutosagentista.</p> <p>Onnistuin tutkimuksessani vastaamaan tutkimuskysymyksiin, mutta stereotypioita tutkivassa laadullisessa tutkimuksessa on huomioitava tulkintojen monimuotoisuus. Eli toinen tutkija olisi voinut päätyä samasta tutkimusaineistosta toisenlaisiin tulkintoihin. Pyrin vahvistamaan tulkintojani tarjoamalla lukijalle runsaasti lainauksia aineistosta ja kuvailemalla tarkasti, miten suoritin tutkimuksen.</p>	
Asiasanat laskentatoimi, stereotypia, pavunlaskija, laskenta-ammattilainen, kirjanpitäjä, tilintarkastaja, muutosagentti, laskenta-ammattilaisuus, liiketoimintakumppani	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulu	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	7
1.1	Johdatus tutkimukseen	7
1.2	Tutkimuskysymykset.....	8
1.3	Tutkimusaineisto	8
2	TEOREETTINEN TAUSTA	10
2.1	Aiemmat tutkimukset	10
2.2	Keskeiset käsitteet.....	15
2.2.1	Stereotypia	15
2.2.2	Laskenta-ammattilainen	16
2.3	Pavunlaskijoista muutosagenteiksi.....	16
3	AINEISTO JA MENETELMÄT	20
3.1	Laadullinen tutkimus	20
3.2	Sisällönanalyysi ja luokittelu.....	22
4	LASKENTA-AMMATTILAISUUS TILISANOMAT-LEHDESSÄ	25
4.1	Tutkimusaineiston käsittely	25
4.2	Laskenta-ammattilaisuuden teemat.....	27
4.2.1	Byrokratia	27
4.2.2	Laskenta-ammattilaisuuden etiikka.....	29
4.2.3	Epäoikeudenmukaiset oikeuskäytännöt.....	31
4.2.4	Alalle hakeutumisen esteet	32
4.2.5	Vanhanaikainen laskenta-ammattilainen	33
4.2.6	Nykyaikainen laskenta-ammattilainen	34
4.2.7	Muutos laskenta-alalla	36
4.2.8	Kansainvälistyminen.....	37
4.2.9	Vaativustason kasvu	37
4.2.10	Koulutuksen teoreettisuus	39
4.2.11	Digitalisaatio.....	40
4.2.12	Teknologian haittapuolet	43
4.2.13	Tietoturva.....	44
4.2.14	Laskenta-ammattilaisuuden vertaus	44
4.2.15	Laskenta-alan imago	46
4.2.16	Osaajien tarve laskenta-alalla	47
4.2.17	Laskenta-ammattilainen vartijana.....	48
4.3	Laskenta-ammattilaisuuden stereotypiat.....	49
4.3.1	Pavunlaskija.....	49
4.3.2	Muutosagentti	52
4.3.3	Muita stereotypioita	55
4.4	Teemojen ja stereotypioiden kertaus	57
5	JOHTOPÄÄTÖKSET	61
5.1	Tulkintojen vertailu aiempiin tutkimuksiin.....	61

5.2	Tutkimuksen arviointi.....	64
5.3	Jatkotutkimusaiheet.....	67
	Lähteet.....	69
	Liitteet.....	71

1 JOHDANTO

1.1 Johdatus tutkimukseen

Tutkielmani tavoitteena on käydä läpi Tilisanomat-lehden julkaisut vuosina 2010–2015 ja tutkia, minkälainen kuva laskenta-ammattilaisuudesta rakennetaan alan ammattilehdessä. Tutkimukseni on saanut vaikutteita kandidaatintutkielmastani, jossa selvitin diskurssianalyysin keinoin laskenta-ammattilaisista rakennettuja diskursseja Tilisanomat-lehdessä vuonna 2010. Pro gradu -tutkielmani eroaa kuitenkin selvästi kandidaatintutkielmastani, sillä en aio tällä kertaa käyttää diskurssianalyysia. Diskurssianalyysin sijaan aion hyödyntää sisällönanalyysia. Merkittävin ero diskurssianalyysin ja sisällönanalyysin välillä on siinä, että diskurssianalyysi tarkastelee kommunikaatiota ”todellisuuden rakentamisena” ja sisällönanalyysi ”todellisuuden kuvana” (Tuomi & Sarajärvi 2003, 48). Diskurssianalyysissa lähtökohtana on kielenkäytön sosiaalinen konstruktionismi, jonka mukaan kieli ei ainoastaan kuvaile asioita, vaan samalla antaa niille uusia merkityksiä (Jokinen ym. 1993, 18). Lisäksi on huomattava, että sisällönanalyysissa etsitään tekstin merkityksiä ja diskurssianalyysissa ollaan kiinnostuneita siitä, miten nämä merkitykset luodaan tekstissä. Menetelmät eivät siis tuota yhteismitallista tietoa, mutta erilaisia tutkimusmetodeja voi lainata ja soveltaa joustavasti menetelmien välillä. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 105-106.)

Aihe on ajankohtainen ja kiinnostava, sillä laskenta-ala on kokenut monenlaisia muutoksia viime vuosikymmeninä (Briggs, Copeland & Haynes 2007). Laskenta-alan ja -ammattilaisuuden diskursseja ja stereotypioita ei ole tutkittu kovin kattavasti Suomessa, mutta kansainvälisesti aiheesta löytyy tutkimuksia. Smith ja Briggs (1999) kirjoittavat artikkelissaan, että laskenta-alan stereotypioilla voi olla haitallisia vaikutuksia alan tulevaisuudelle: opiskelijat eivät hakeudu laskenta-alalle jos yleinen mielikuva siitä on negatiivinen.

Laskenta-ammattilaisuuden stereotypioita on tutkittu Suomessa melko vähän. Poikkeuksena on Granlundin ja Lukan (1997) tutkimus laskenta-ammattilaisten muutoksesta pavnulaskijoista muutosagenteiksi. Lisäksi Pollari (2010) tutki pro gradu -tutkielmassaan laskenta-ammattilaisten stereotypioita 70- ja 80-luvuilla. Teoreettinen viitekehitykseni ja varsinkin aiemmat tutkimukset pohjautuvat pitkälti kansainvälisiin tutkimuksiin. Tutkielmani tuo aiheeseen uudemman näkökulman.

Tutkimusaihe on minulle henkilökohtaisesti motivoiva myös siksi, että opiskelen laskentatointa. Näin ollen laskenta-ammattilaisuuden stereotypioilla voi olla tosiasiallisia vaikutuksia omassa elämässäni. Lisäksi aihe on jo entuudestaan jokseenkin tuttu kandidaatintutkielmani ansiosta. Tutkielman lopussa vertailen teemoja aiemmissä tutkimuksissa käytyyn keskusteluun, ja toivon mukaan pystyn lisäämään ymmärrystä aiheesta.

1.2 Tutkimuskysymykset

Pro gradu -tutkielmani tarkoituksena on tutkia, miten laskenta-ammattilaisuutta kuvataan laskenta-alan ammattilehdessä. Tutkimuskysymykseni ovat:

- 1) Mitä teemoja Tilisanomat-lehden laskenta-ammattilaisuutta käsittelevistä artikkeleista on tunnistettavissa?
- 2) Voidaanko teemojen perusteella aineistosta tunnistaa pavunlaskijan ja muutosagentin stereotypiat?

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen tarkoituksena on auttaa vastaamaan toiseen tutkimuskysymykseen. Aluksi luokittelen aineistoa ja etsin laskenta-ammattilaisuutta kuvaavia teemoja. Luokittelun jälkeen tarkastelen löytyykö aineistosta pavunlaskijan ja muutosagentin stereotypioita. Lopuksi vielä arvioin stereotyyppien mahdollisia vaikutuksia laskenta-alalle.

1.3 Tutkimusaineisto

Valitsin tutkimusaineistoksi alan ammattilehden kahdesta syystä. Ensinnäkin tutkimuksen tarkoituksena on analysoida laskenta-ammattilaisuutta, joten alan ammattilehti toimii hedelmällisenä aineistona. Näin ollen on helpompi löytää sopivia artikkeleita. Alan ammattilehden käyttäminen aineistona tarkoittaa sitä, että laskenta-ammattilaisuutta tarkastellaan oman ammattikunnan näkökulmasta. Tämä reunaehto on huomioitava tutkimustulosten merkityksellisyyttä pohtiessa, sillä se on olennainen tutkimusaineiston tuottamiseen vaikuttava tekijä (Jokinen ym. 1993, 34). Toiseksi, kuten Fairclough (1997, 10) toteaa, joukkotiedotusvälineet vaikuttavat tietoon ja uskomuksiin, eli asioista tulee merkityksellisiä sen avulla, miten ne esitetään. Joukkotiedotuksen tuottama materiaali sopii hyvin laadullisen tutkimuksen aineistoksi, sillä sisällönanalyysi sopii täysin strukturoimattoman aineiston analyysiin (Eskola & Suoranta 1996, 91; Tuomi & Sarajärvi 2003, 105).

Tutkimusaineistoksi valitsin Tilisanomat-lehden. Lehti ilmestyy kuusi kertaa vuodessa ja otan tutkimusaineistoon julkaisut vuosilta 2010–2015. Kuvat ovat tehokkaita merkitysten viestimisessä, sillä ihmiset muistavat visuaaliset kuviot paremmin kuin tekstin tai numerot (Beattie & Jones 1992). Näin ollen otan myös kuvat ja mainokset mukaan aineistoon. Painotan analyysissä varsinaisia artikkeleita, mutta varsinkin mainoskuvat saattavat sisältää mielenkiintoisia merkityksiä. Kandidaatintutkielmaa kirjoittaessani huomasin, että jouduin lukemaan lehdet melko tarkasti. Pelkästään otsikosta ei käy ilmi, sisältääkö teksti viitteitä laskenta-ammattilaisiin.

Laadullisessa tutkimuksessa aineiston koko ei usein ole ratkaiseva tekijä. Aineiston analysoiminen vaatii analyysiyksiköiden irrottamista aineistosta, jotta niitä voi tutkia. Toisaalta laadullisessa tutkimuksessa painotetaan kontekstisidonnaisuutta, joten on tasapainoteltava omien luokittelujen ja alkuperäisen aineiston välillä. (Dey 1993, 128.) Erittäin laajan aineiston käsittely on monimutkaisempaa ja usein selektiivisempää. Eli tutkija päätyy painottamaan havaintoja, jotka vahvistavat ennakko-oletuksia ja ristiriitaiset väitteet jäävät vähemmälle huomiolle. (Dey 1993, 222.) Kokemukseni mukaan jo yhden vuosikerran lehdistä saa kohtuullisen määrän aineistoa, joten uskon että kuuden vuoden ajalta kerättävä aineisto on riittävän laaja.

Vuoden 2012 lukemistutkimuksen mukaan Tilisanomat koetaan ammatillisesti erittäin hyödylliseksi ja lehden sisältö on monipuolista ja korkeatasoista. Tilisanomilla on myös terve lukijaprofiili: yli viisi vuotta lehden tilanneita on melkein puolet ja uusia lukijoita tulee jatkuvasti. Tilisanomien lukijoiden työtehtävät liittyvät useimmiten kirjanpitoon ja tilinpäätökseen. Merkittävällä osalla työtehtävät liittyvät myös verotukseen, henkilöstö- ja palkkahallintoon sekä yrityslainsäädäntöön. Toimihenkilöitä on 29%, yrittäjiä 27% sekä asiantuntijoita ja johtoa 44%. Lehden lukijamäärä on yli 25 000. Tilisanomat on siis vaikutusvaltainen lehti erityisesti laskenta-ammattilaisten keskuudessa.

Luettavia lehtiä oli kaikean kaikkiaan 36 kappaletta, koska lehti ilmestyy kuusi kertaa vuodessa ja aion lukea kuuden vuosikerran lehdet. Aluksi kävin lehdet läpi yksi kerrallaan ja merkitsin vihkoon potentiaaliset artikkelit, jotka skannaan tutkimusaineistoon. Aineistoa kerätessä en lukenut tekstejä vielä kovin tarkasti läpi. Jos huomasin pienenkin viitteen laskenta-ammattilaisuuteen, merkitsin kyseisen artikkelin vihkoon ja siirryin seuraavaan tekstiin. Näin ollen alustavaa tutkimusaineistoa kertyi melko runsaasti. Joissain tapauksissa jouduin pohtimaan, minkälaiset viittaukset ovat tutkimukseni kannalta oleellisia. Esimerkiksi lehdissä puhuttiin jonkin verran yleisesti laskenta-alan muutoksesta sekä lainsäädäntöön liittyvää tekstiä oli kohtuullisen paljon. Päätin sisällyttää yleisesti laskenta-alasta kertovat artikkelit, mutta jätin selvästi lainsäädäntöön liittyvät tekstit pois. Niissä oli joskus mainintoja laskenta-ammattilaisista, mutta ne sisälsivät lähinnä korkeimman oikeuden päätösten selittämistä ja kirjanpitolautakunnan linjauksia. Näin ollen varsinaiset viittaukset laskenta-ammattilaisiin olivat hyvin yleisellä tasolla eivätkä sovi tutkimukseni aineistoksi. Karsin vielä joitain artikkeleita ensimmäisen lukukerran jälkeen, jolloin lopullinen tutkimusaineisto koostui 139 artikkelista ja 104 mainoksesta.

2 TEOREETTINEN TAUSTA

2.1 Aiemmat tutkimukset

Aiempiä tutkimuksia etsiessäni pyrin löytämään artikkeleita, joissa puhutaan laskenta-ammattilaisuuden stereotyyppioista, diskursseista ja yleisesti laskenta-alan muutoksista. Aiheeseen liittyvässä tutkimuksessa puhutaan paljon *pavunlaskijan* (bean-counter) stereotyyppiä. Kyseinen termi ei ole yleisesti käytössä Suomessa, mutta Granlund ja Lukka (1997) mainitsevat, että perinteinen pavunlaskijan stereotyyppiä sopii hyvin suomalaisuuteen. Kaiken kaikkiaan lukemiani artikkeleita yhdistää muutos sekä laskentatoimessa että laskenta-ammattilaisuudessa. Muutosta on tutkittu hyvin erilaisista näkökulmista ja erilaisilla tutkimusmenetelmillä. Toisaalta sekä Ewing ym. (2001) että Jeacle (2008) mainitsevat, että ei ole itsestään selvää onko laskenta-ala todella muuttunut huomattavasti, vai ovatko muutokset kohdistuneet enemmän siihen, miten laskenta-ammattilaiset esitellään. Roolimuutos on aiempien tutkimusten perusteella todellinen, mutta ei ehkä niin dramaattinen kuin joissain tutkimuksissa on annettu ymmärtää (Järvenpää 2007).

Kirjanpito on ollut olemassa ammattina jo lähes 500 vuotta, mutta laskentatoimi erillisenä alana on tullut jälkijunassa verrattuna esimerkiksi laki- ja lääketieteeseen. Laskenta-ammattilaiset ovat mahdollisesti halunneet vahvistaa mielikuvaa kirjanpitäjästä, jotta ala herättäisi luottamusta. (Dimnik & Felton 2006.) Mileyn ja Readin (2012) mukaan laskenta-ammattilaiset tekevät selvän eron itsensä ja kirjanpitäjien välillä, mutta ulkopuoliset henkilöt eivät välttämättä tiedosta sitä. Laskenta-alalla ollaan oltu huolestuneita alan negatiivisesta stereotyyppiä jo ainakin 40 vuoden ajan. Esimerkiksi lakimiesten mielikuvista on kirjoitettu runsaasti, mutta tieteellinen mielenkiinto laskenta-ammattilaisten mielikuvista on ollut vähäistä. (Carnegie & Napier 2010.)

Useissa artikkeleissa on havaittu mielenkiintoinen ero laskenta-ammattilaisten mielikuvien ja persoonallisuuspiirteitä selvittävien tutkimusten välillä. Briggsin ym. (2007) tutkimuksessa introverttien ja ekstroverttien määrä laskentatoimen opiskelijoiden keskuudessa oli 50/50. Näin ollen stereotyyppiä aroista ja ihmissuhdetaidottomista laskentatoimen opiskelijoista on myytti. DeCosterin ja Rhoden (1971) persoonallisuuden piirteitä kartoittavassa tutkimuksessa laskenta-ammattilaiset sijoituivat muita ammattiryhmiä paremmin, poikkeuksena tutkija ja hammaslääkäri. He toteavat, että yleinen stereotyyppiä laskenta-ammattilaisesta voi olla kokonaan sopimaton kuvaamaan ammattikuntaa.

DeCosterin ja Rhoden (1971) tutkimuksessa havaittiin viisi ominaisuutta (esimerkiksi sosiaaliset taidot ja suvaitsevaisuus), jotka laskivat mentäessä tilitoimiston hierarkiassa ylöspäin. Toisin sanoen tilitoimiston alemman tason työntekijät suoriutuivat testissä paremmin kuin esimiehet. Syynä voi olla laskenta-ammattilaisten muutos, eli vanhemmat työntekijät ovat

konservatiivisempia ja introvertimpiä kuin uudet tulokkaat. Toinen mahdollisuus on, että vuosien saatossa laskenta-ammattilaiset käyvät läpi niin sanotun kypsymisprosessin, joka muovaa laskenta-ammattilaisista tietynlaisia. On myös mahdollista, että seikkailunhaluisemmat henkilöt vaihtavat alaa. (DeCoster & Rhode 1971.)

Laskenta-alan muutos on kansainvälinen teema, jota on tutkittu useissa eri maissa. Holtzmanin (2004) kirjoittama artikkeli tutkii laskenta-alan historiaa Yhdysvalloissa. Hänen mukaansa 70-luvulta lähtien tilitoimistot alkoivat tarjota enenevässä määrin konsultointipalveluja. Tilitoimistot kasvoivat liian nopeasti ja painopiste siirtyi liikaa konsultointiin, mikä osaltaan johti Enronin ja WorldComin yritysskandaaleihin. Jälkeenpäin voi nähdä vaaran siinä, kun sama tilintarkastusyhtiö hoitaa yrityksen tilintarkastuksen ja tarjoaa samalla konsultointipalveluja. (Holtzman 2004.) Toinen varsin selvä muutos on naisten lukumäärän kasvaminen laskenta-alalla. Nykyään Yhdysvalloissa enemmistö laskenta-ammattilaisista on naisia. (Briggs ym. 2007.)

McDowallin ja Jacklingin (2010) tutkimuksessa todetaan, että australialaisilla opiskelijoilla on vanhanaikainen käsitys laskentatoimesta erilaisten sääntöjen ulkoopetteluna. Ala on viime vuosikymmeninä ollut muutoksessa ja nykyään arvostetaan kriittistä ajattelukykyä ja ongelmanratkaisutaitoja (McDowall & Jackling 2010). Bryant ym. (2011) toteavat tutkimuksessaan, että laskenta-alalla vaaditaan yhtä paljon luovuutta kuin esimerkiksi insinöörialoilla. Bryantin ym. (2011) tutkimuksen toisen testin mukaan laskenta-ammattilaiset ja laskentatoimen opiskelijat ovat vähemmän luovia kuin MBA-opiskelijat.

Tutkimustulosta tukee myös Al-Beraidin ja Rickardsin (2006) laskenta-alan luovuutta kartoittanut tutkimus. Tutkimuksessaan he vertailivat luovuutta laskentatoimen eri aloilla Saudi-Arabiassa. Tulosten mukaan verotuksessa ja tilintarkastuksessa käytettiin vähemmän luovuutta kuin konsultoinnissa. Luovuuden katsottiin tässä tutkimuksessa rakentuvan muutosjohtajuudesta, tuesta luovuudelle ja rakenteellisista rajoitteista. (Al-Beraidi & Rickards 2006.) Toisessa australialaistutkimuksessa haluttiin selvittää, ovatko laskenta-alalla tapahtuneet muutokset vaikuttaneet alalle hakeutuviin opiskelijoihin. Tutkimuksessa havaittiin, että laskentatoimen opiskelijoiden persoonallisuuspiirteet eivät ole muuttuneet merkittävästi vuosien 1999 ja 2003 välillä, mikä voi viitata ongelmiin laskenta-alalla. (Briggs ym. 2007.)

Ewingin ym. (2001) tutkimuksessa analysoitiin australialaisen bisneslehden pääkirjoituksen kuvia viiden vuoden ajalta. Sisällönanalyysin tuloksena laskenta-ammattilaiset pyritään kuvaamaan eri tavalla kuin aikaisemmin: Laskenta-ammattilaiset pukeutuvat rennommin, kuvat ovat enemmän perheeseen ja vapaa-aikaan liittyviä ja kuvat otetaan nykyään useimmiten ulkotiloissa. Ewing ym. (2001) kertovat, että kuvat voivat välittää tehokkaasti erilaisia mielikuvia, joten otan kuvat huomioon myös omassa tutkimuksessani.

Baldvinsdottirin ym. (2009a) diskurssianalyysissä tutkittiin, miten johdon laskentatoimen ammattilaiset kuvaavat itseään yrittäessään myydä ohjelmistoja. Diskurssianalyysistä käy ilmi, että johdon laskentatoimen ammattilaisten

kuvaus itsestään on muuttunut selvästi neljän vuosikymmenen aikana. 60-luvun diskurssissa nousi esiin vanhanaikainen laskenta-ammattilainen, joka tarvitsee teknologiaa tehostaakseen työntekoa. 70-luvulla teknologinen kehitys jatkui, jolloin diskurssiksi nousi rationaalinen laskenta-ammattilainen, joka tekee päätöksiä teknologian avulla. 90-luvulta lähtien laskenta-ammattilainen muuttui rationaalisesta informaation tuottajasta ja hyväksikäyttäjistä toiminnalliseksi liikemieheksi. Alettiin ajatella, että edes teknologian avulla ei ole mahdollista saada täydellistä informaatiota päätöksentekoa varten. 2000-luvulla laskenta-ammattilaisen diskurssi muuttui taas huomattavasti, kun siirryttiin hedonistiseen diskurssiin. Sen mukaan teknologia on saavuttanut pisteen, jolloin laskenta-ammattilaisen ei tarvitse kuin valita sopiva ohjelmisto ja työt hoituvat kuin itsekseen. (Baldvinsdottir ym. 2009a.)

Jeaclen (2008) artikkelissa tutkitaan Big Four -tilintarkastusyhtiöiden rekrytointimateriaalia, joissa rakennetaan kuva ns. värikkästä laskenta-ammattilaisesta. Laskenta-ammattilaisuutta varjostavaa stigmaa yritetään purkaa luomalla diskursseja uusista ystävistä, vilkkaasta sosiaalisesta elämästä, monenlaisista urapoluista ja ulkomailla työskentelystä. Laskenta-alasta pyritään luomaan uudenlainen mielikuva myöntämällä, että laskentatoimi oli ennen tylsää, mutta nykyään puhaltaa uudet tuulet. Rekrytointimateriaalissa hyödynnetään myös roolimalleja, eli esitellään ketkä kuuluisat ja menestyneet henkilöt ovat opiskelleet laskentatointia. (Jeaclen 2008.)

Aiemmin mainitsemani pavunlaskija on laskenta-ammattilaisen stereotypia, joka esiintyy useimmissa tutkimuksissa. Kuten Friedman ja Lyne (2001) toteavat, pavunlaskija on henkilö, joka on yksinomaan kiinnostunut tarkkuudesta ja muotoseikoista. Carnegie ja Napier (2010) lisäävät, että pavunlaskijan negatiivisiin piirteisiin kuuluu tylsyys, värittömyys, liiallinen kiinnostus rahasta ja epäkaupallisuus. Joissain tapauksissa pavunlaskijaan on jopa liitetty epäsosiaalisia ja epärehellisiä piirteitä (Smith & Briggs 1999). Toisaalta pavunlaskijan katsotaan myös olevan luotettava, uskollinen ja kohtelias (Carnegie & Napier 2010). Pavunlaskija tai vastaavia piirteitä omaava stereotypia on levinnyt kansainväliseksi ilmiöksi. Löysin viittauksen pavunlaskijaan esimerkiksi romanialaisesta Albin (2013) tutkimuksesta ja Australiassa tehdystä McDowallin ja Jacklingin (2010) tutkimusartikkelista. Jälkimmäisessä tutkimuksessa sanotaan, että medialla on ollut huomattava rooli laskenta-ammattilaisen kuvaamisena ”antisosiaalisena kummajaisena” (McDowall & Jackling 2010).

Aiemmistä tutkimuksista paljastui myös monia muita stereotyyppioita, joita sekä laskenta-ammattilaiset että ulkopuoliset tarkkailijat, kuten media, ovat rakentaneet. Dimnik ja Felton (2006) ottivat aineistoksi 1900-luvun elokuvat, joissa esiintyy laskenta-ammattilaisia. He perustelivat elokuvien valintaa aineistoksi sillä, että populaarikulttuuri voi luoda ja vahvistaa stereotyyppioita. Lisäksi elokuvissa kehittyvää stereotyyppiä voidaan käyttää barometrinä asenteiden muuttumisesta, sillä elokuvateollisuus mukautuu yleisön vaateisiin. Dimnik ja Felton (2006) tunnistivat aineistosta viisi erilaista stereotyyppiä: haaveilija, raataja, eksenttrinen, sankari ja roisto. Elokuville 70 prosenttia

laskenta-ammattilaisista liittyy johonkin positiiviseen stereotypiaan ja vain 30 prosenttia negatiiviseen eli roistoon tai eksentriseen (Dimnik & Felton 2006).

Carnegie ja Napier (2010) kirjoittavat tutkimuksessaan liiketoiminta-ammattilaisesta, joka eroaa varsin merkittävästi pavnunlaskijasta; liiketoiminta-ammattilaisessa yhdistyy yrittäjäisyys ja luovuus. Bryantin ym. (2011) mukaan laskenta-ammattilaiset ovat perinteisen stereotypian perusteella numerotarkkoja ja tylsiä henkilöitä, joiden työnkuvaan luovuus ei yleensä sovi. Kuten Carnegie ja Napier (2010) toteavat, liiketoiminta-ammattilaisen mielikuvaan voi liittyä riski vilpistä ja jopa korruptiosta. Toisaalta Bryantin ym. (2011) tutkimuksen perusteella ei voida sanoa, että luovat laskenta-ammattilaiset olisivat vähemmän eettisiä.

Richardsonin ym. (2015) tekstissä tutustutaan tutkimusartikkeleihin, jotka käsittelevät laskenta-ammattilaisten stereotypioita. Aineiston pohjalta tutkijat luovat taksonomian, joka jakautuu positiivisiin ja negatiivisiin stereotypian alaluokkiin. Stereotypiat muodostuvat positiivisista ja negatiivisista näkökulmista, jotka liittyvät sekä rooliin (laskenta-ala) että henkilöön (laskenta-ammattilainen). Lopputuloksena stereotypiat on jaettu perinteisen laskenta-ammattilaisen ja nykyaikaisen laskenta-ammattilaisen positiivisiin ja negatiivisiin näkökulmiin. (Richardson ym. 2015.)

Perinteisen stereotypian positiivinen alatyyppe on kirjuri ("Scorekeeper"), johon liittyvät piirteet ovat tarkkuus, huolellisuus, rehellisyys ja luotettavuus. Negatiivinen stereotypia on pavnunlaskija ("Beancounter"), joka on usein elokuvissa koominen karikatyyri laskenta-ammattilaisesta. Tärkeä eroavaisuus näiden kahden alatyypin välillä on kunnioitus, jonka puute erottaa pavnunlaskijan kirjurista. Nykyaikaisen laskenta-ammattilaisen positiivinen alatyyppe on vartija ("Guardian"), jonka työnkuva on muuttunut rutiinitöistä analyttisiin tehtäviin. Vartija on hahmo, joka nauttii kunnioitusta kommunikaatiotaitojen, teknisen osaamisen ja johtamiskyvyn ansiosta. Nykyaikaisen laskenta-ammattilaisen negatiivinen alatyyppe on yrittäjä ("Entrepreneur"), joka kuvataan epäammattimaisena ja jopa epäeettisenä henkilönä. Yrittäjä nähdään usein myös valehtelijana, joka ei välttämättä suoranaisesti valehtele, mutta täyttää vain lain säätämät minimivaatimukset ja voi näin ollen johtaa harhaan. (Richardson ym. 2015.)

Stereotypia itsessään ei ole automaattisesti kielteinen seikka, mutta jos vakiintunut stereotypia on negatiivinen, se voi johtaa monenlaisiin ongelmiin. Richardsonin ym. (2015) mukaan ryhmään kuulumisen ja vahva positiivinen stereotypia ovat hyödyksi ryhmän jäsenille, sillä jäsenten itsearvostus nousee, kun he ovat hyväksytyjä vertaistensa seurassa. Lisäksi itsearvostus kasvaa, kun oman ryhmän statusta vertaillaan muiden ryhmien statuksiin. Tämä tietysti edellyttää, että oman ryhmän status on korkeampi kuin vertailtavan ryhmän. Näin ollen vahva negatiivinen stereotypia voi vaikuttaa yksilön haluun liittyä ryhmään, sillä jos ryhmään kuulumisen ei nosta yksilön itsearvostusta, hän on vähemmän halukas liittymään siihen. (Richardson 2015.)

Ewingin ym. (2001) tutkimuksessa on todettu, että Australiassa liikkeenjohto ja taloustiede ovat kasvattaneet opiskelijamääriä huomattavasti, kun taas laskentatoimeen hakeutuu vähemmän opiskelijoita. Myös Dimnik ja

Felton (2006) ovat ilmaisseet huolensa siitä, että alalle ei välttämättä pystytä houkuttelemaan uusia opiskelijoita ja työntekijöitä. Laskentatoimen profession kannalta on tärkeää, että suuren yleisön mielikuva alan koulutuksesta, ammattimaisuudesta ja etiikasta on positiivinen. Ensinnäkin profession etuoikeudet riippuvat suuren yleisön mielikuvasta. Toiseksi alan on näyttäydyttävä mielenkiintoisena ja positiivisena, jotta taidokkaat yksilöt hakeutuvat alalle. (Carnegie & Napier 2010.)

Miley ja Read (2012) puhuvat stereotyyppioista itsensä toteuttavina ennustuksina: alalta valmistuneet henkilöt kokevat, että heidän on toteutettava stereotyyppiä työllistyäkseen. Potentiaaliset laskenta-ammattilaiset voivat ajatella, että alalle ei rekrytoida ansioiden ja taitojen perusteella, sillä laskenta-ala on leimautunut tietynlaiseksi (Friedman & Lyne 2001). Myös Friedman ja Lyne (2001) mainitsevat vaarallisen itsensä toteuttavan ennusteen, jonka mukaan alan statuksen huononeminen voi johtaa siihen, että muiden alojen "taitavammat" henkilöt vievät laskenta-alan korkeatasoiset työt. Pahimmassa tapauksessa jos negatiivinen stereotyyppiä pitää paikkansa, se voi karkottaa henkilöt, jotka voisivat muuttaa alan mainetta (Jeacle 2008). McDowall ja Jackling (2010) toteavat, että laskenta-ammattilaisen stereotyyppiä numerotarkasta ja rutiininomaisesta työstä on vahva, ja se näkyy opiskelijoissa: asenteet laskentatoimea kohtaan ovat yleensä negatiivisia jo ennen laskentatoimen opintoja.

Suomalaista perspektiiviä aiheeseen saa esimerkiksi Järvenpään (2007) tutkimuksesta, jossa selvitetään suomalaisen johdon laskentatoimen muutosta kulttuurisesta näkökulmasta. Laskentatoimen kulttuuri on aina osa laajempaa kokonaisuutta, kuten organisaation tai yhteiskunnan kulttuuria. Näin ollen esimerkiksi organisaation kulttuuri vaikuttaa väistämättä myös organisaation laskentaosaston kulttuuriin. Lisäksi yrityksen eri osastoilla voi olla erilaiset kulttuurit, jotka ovat enemmän tai vähemmän yhteensopivia. Laskenta-ammattilaisuuden muutos pavunlaskijasta liiketoimintakumppaniksi vaatii monia erilaisia kulttuurisia muutoksia. Osa muutoksista on virallisia (esimerkiksi kouluttautuminen, virallinen arvojen muuttaminen ja rakennemuutokset) ja osa epävirallisia kuten roolimallit ja tarinankerronta. (Järvenpää 2007.)

Kaiken kaikkiaan aiemmissä tutkimuksissa näkyy selvä vastakkainasettelu perinteisen laskenta-ammattilaisen ja uuden luovan liiketoiminta-ammattilaisen välillä. Laskenta-ammattilaisten stereotyyppioita ei ole tutkittu laajasti suomalaisessa kontekstissa, mutta varsinkin pavunlaskijan stereotyyppiä vaikuttaa olevan varsin kansainvälinen teema. Yhdysvaltalaisen tutkimusten lisäksi löysin viitteitä pavunlaskijasta myös Australiassa, Romaniassa ja Saudi-Arabiassa tehdyistä tutkimuksista.

Lukemieni tutkimusten perusteella voidaan sanoa, että laskenta-ammattilaisista on rakentunut vakiintunut stereotyyppiä. Mielikuva pavunlaskijasta on melko yhtenäinen useissa eri maissa suoritetuissa tutkimuksissa. Aina ei välttämättä käytetä termiä pavunlaskija, mutta luonteenpiirteet ja ominaisuudet viittaavat samankaltaiseen käsitykseen laskenta-ammattilaisesta. Tutkimuksissa on tunnistettu myös useita muita

stereotypioita, mutta yleensä laskenta-ammattilaiseen liitetään vähintään yksi jokseenkin negatiivinen stereotyyppinen mielikuva.

Carnegien ja Napierin (2010) mukaan on tärkeää selvittää, onko vakiintunut stereotypia haitallinen vai hyödyllinen alalle. Jos vakiintunut mielikuva laskenta-ammattilaisesta on negatiivinen, stereotypiaa pitäisi pyrkiä muuttamaan. Jeacle (2008) varoittaa, että negatiivinen stereotypia voi johtaa stigmautumiseen erityisesti nuorten silmissä. Käyttäytymistutkimukset ovat vihjailleet, että ammattialojen yleiset stereotypiat vaikuttavat ihmisten uravalintaan (Dimnik & Felton 2006). Näin ollen on tärkeää tiedostaa vallitsevat stereotypiat, jotta niiden muuttaminen on mahdollista.

Olen valinnut tutkielmaani teoriasidonnaisen tutkimusmenetelmän. Tämä tarkoittaa, että lähdän analyysivaiheeseen puhtaalta pöydältä ilman ennakkoletuksia. Tiedostan kuitenkin, että lukemani tutkimukset aiheesta vaikuttavat väistämättä analyysin taustalla. Aloitan sisällönanalyysin aineiston perusteella enkä tietoisesti ota mallia aiemmista tutkimuksista. Analyysiprosessin edetessä ja luokittelun muututtua abstraktimmaksi aion hyödyntää Granlundin ja Lukan (1997) tutkimusta, jossa he esittelevät pavnunlaskijan ja muutosagentin stereotypiat. Kirjoitan Granlundin ja Lukan tutkimuksesta tarkemmin luvussa 2.3. Tavoitteena on lopuksi liittää tutkimustulokseni aiempaan keskusteluun ja tuoda aiheeseen suomalaista perspektiiviä.

2.2 Keskeiset käsitteet

2.2.1 Stereotypia

Stereotypia on käsitteenä melko arkipäiväinen ja hyvin tunnettu. Stereotypiat voivat olla sekä positiivisia että negatiivisia. Yleinen määritelmä stereotypiasta on, että ne ovat uskomuksia tietyn ryhmän erityispiirteistä, ominaisuuksista ja käyttäytymisestä. Stereotyyppinen ajattelu voi toimia tietojen käsittelyn apuna, sillä henkilö voi turvautua aiemmin hankittuun tietoon. Vaikka stereotypiat eivät aina ole negatiivisia, tutkimukset osoittavat että ulkopuolisten ryhmien neutraalit ominaisuudet mielletään helpommin negatiivisiksi. Esimerkiksi laskenta-ammattilainen voi itse olla ylpeä tarkkuudestaan, kun taas ulkopuolinen henkilö voi pitää tarkkuutta negatiivisena ominaisuutena. Tarkkuus ajatellaan siis liiallisena pikkutarkkuutena tai niuhottamisena. (Hilton & von Hippel 1996.)

Stereotypian esitysmuodosta on rakennettu erilaisia malleja. Prototyyppi-mallin mukaan stereotypia on ikään kuin keskimääräinen tyyppi jonkin ryhmän jäsenestä. Tästä johtuen stereotypiasta poikkeava henkilö luokitellaan alatyypiksi, jolloin vallitseva stereotyyppinen käsitys ei muutu. Toiset tutkijat puhuvat esimerkki-mallista ("exemplar model"), jonka mukaan stereotypiat juontuvat suoraan jonkin konkreettisen henkilön kautta. Esimerkiksi amerikkalaisen henkilön esimerkki suomalaisesta voi olla Kimi Räikkönen, johon hän vertaa muita suomalaisia. (Hilton & von Hippel 1996.)

Hintonin (2000) mukaan stereotypia syntyy kolmen vaiheen kautta: 1) Ihmisryhmä identifioidaan jonkin ominaisuuden perusteella, 2) kyseiselle ryhmälle määritellään lisää ominaisuuksia ja 3) henkilö, joka voidaan jonkin ominaisuuden perusteella liittää stereotyyppiseen ryhmään, saa muutkin ominaisuudet jotka kuuluvat kyseiselle ryhmälle. Carnegie ja Napier (2010) puhuvat itsensä toteuttavasta ennusteesta, jossa odotukset johtavat henkilön muuttamaan käyttäytymistään siihen suuntaan, että odotukset toteutuvat.

Tutkimuksissa on muodostettu erilaisia malleja siitä, miten stereotypiat muuttuvat. Kirjanpito-mallin mukaan stereotypiasta poikkeavat epäsäännönmukaisuudet muuttavat stereotyyppioita hiljalleen. Konversio-malli toimii samalla periaatteella, mutta stereotypian katsotaan muuttuvan kertaheitolla kun tietty kriittinen piste ylittyy havaituissa epäsäännönmukaisuuksissa. Esimerkki-malli pohjautuu aikaisempaan malliin stereotyyppioiden rakentumisesta. Eli stereotypiat voivat muuttua jatkuvasti riippuen siitä, minkälaisia konkreettisia henkilöitä pidetään tietyn ryhmän edustajina. Kaiken kaikkiaan tutkijat eivät ole päässeet yhteisymmärrykseen siitä, miten stereotypiat muodostuvat tai miten niitä pystyy muuttamaan. (Hilton & von Hippel 1996.) Tutkimukseni kannalta tällainen teoreettinen pohdinta ei ole merkityksellistä, joten riittää vain tieto siitä, millä tavoin stereotypiaa on tiedeyhteisössä määritelty.

2.2.2 Laskenta-ammattilainen

Laskenta-ammattilainen vastaa käytännössä kansainvälisissä tutkimuksissa käytettyä termiä "accountant". Termin suorat suomennokset (kirjanpitäjä tai tilintarkastaja) eivät ole tarpeeksi kattavia, joten päädyin käyttämään sanaa laskenta-ammattilainen. Laskenta-ammattilainen on siis henkilö, joka työskentelee laskentaosastolla tai ylipäätään laskenta-alalla.

2.3 Pavunlaskijoista muutosagenteiksi

Granlundin ja Lukan artikkelissa tarkastellaan suomalaisuuden vaikutusta laskentatoimen käytäntöihin. He toteavat, että suomalaisen laskentatoimen kulttuuri on muutoksessa. Granlund ja Lukka tunnistavat tutkimuksessaan kaksi osittain vastakkaista stereotypiaa, jotka ovat läsnä suomalaisessa laskentatoimen kulttuurissa: pavunlaskija ja muutosagentti. (Granlund & Lukka 1997.)

Aion hyödyntää näitä Granlundin ja Lukan käyttämiä stereotyyppioita omassa tutkimuksessani. Eli aineiston luokittelun jälkeen tarkastelen, löytyykö omasta tutkimusaineistostani viitteitä pavunlaskijan ja muutosagentin stereotyyppioista. Granlundin ja Lukan stereotypiat ovat aiempien tutkimusten valossa melko tyypillisiä. Pavunlaskija on kansainvälisesti paljon käytetty termi, ja sen merkitys on kaikissa tutkimuksissa aika lailla samanlainen. Muutosagentti tai kontrolleri (termejä käytetään melko lailla synonyymeina

Granlundin ja Lukan tutkimuksessa) ei ole kansainvälisesti käytetty termi, mutta toisaalta se sisältää monia samanlaisia vivahteita kuin esimerkiksi Carnegien ja Napierin (2010) liiketoiminta-ammattilainen ja Jeaclen (2008) värikäs laskenta-ammattilainen. Näin ollen harkitsin myös muiden samankaltaisten tutkimusten hyödyntämistä omassa tutkimuksessani, mutta Granlundin ja Lukan tutkimus on erityisen sopiva sen takia, että se on tehty Suomessa. Lisäksi käyttämällä hieman vanhempaa tutkimusta pystyn pohtimaan, ollaanko suomalaisessa laskentatoimessa päästy eroon pavunlaskijan stereotypiasta.

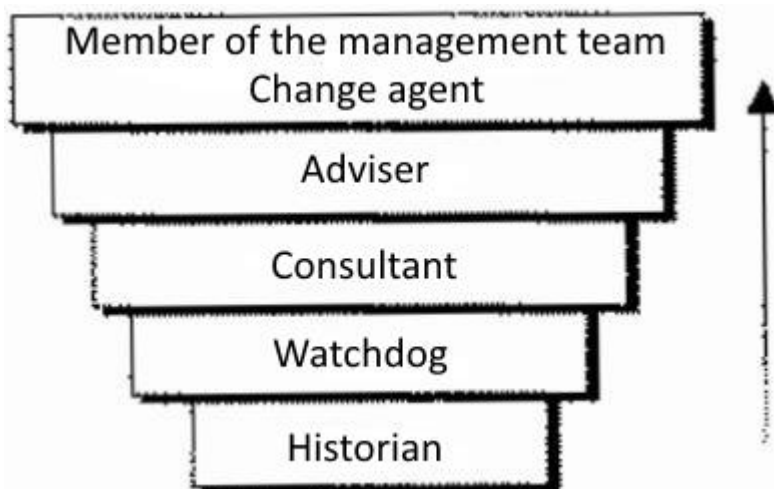
Granlund ja Lukka tekevät mielenkiintoisen havainnon tutkimuksessaan; heidän mukaansa perinteinen pavunlaskijan stereotypia käy hyvin yhteen suomalaisuuden kanssa. Suomalaiset ovat henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan usein vähäpuheisia ja sulkeutuneita. Lisäksi suomalainen laskentatoimi on historiallisesti ollut pavunlaskija-tyyppistä. Työssä keskitytään raporttien tekemiseen raporttien itsensä takia, eikä niiden tarpeellisuutta usein mietitä. Granlund ja Lukka toteavat tutkimuksessaan, että kulttuurinen näkökulma ei ole ollut laskentatoimessa suosittu vielä kovin pitkään, joten varsinkin suomalaisia tutkimuksia aiheesta on vähän. (Granlund & Lukka 1997.) Tilanne on nykyään parempi, sillä esimerkiksi Järvenpää (2007) on tutkinut johdon laskentatoimaa kulttuurisesta näkökulmasta ja laskenta-ammattilaisten stereotypioista on kirjoitettu pro gradu -tutkielmia.

Järvenpään (2007) artikkelissa tutkitaan case-yrityksen muutosta kohti bisnesorientoitumista kulttuurisesta näkökulmasta. Laskenta-ammattilaisten stereotypioita ei ole tutkittu paljoa, mutta laskenta-alan kulttuurista ja laskenta-ammattilaisen muuttuvasta roolista on tehty jonkin verran tutkimuksia. Aiemmissä tutkimuksissa on jopa puhuttu pavunlaskijan kuolemista ja uudenlaisen liiketoimintakumppanin ("business partner") synnystä. (Järvenpää 2007.)

Granlund ja Lukka esittelevät tutkimuksessaan kuvaajan (KUVA 1), joka hahmottaa laskenta-ammattilaisten työtehtävien kehittymistä. Kuvaajan alaosan "Historian" ja "Watchdog" -nimikkeet muodostavat laskenta-ammattilaisen työnkuvan perustan. Eli varsinkin perinteinen pavunlaskija keskittyy työssään menneisyyden raportointiin ja on ikään kuin yrityksen vahtikoira. Konsultin ja neuvonantajan roolit liittyvät uudelleenläiseen käsitykseen laskenta-ammattilaisen työtehtävistä. (Granlund & Lukka 1997.) Muutos aktiiviseksi neuvonantajaksi ja jopa päätöksentekijäksi vaatii kykyä ja halukkuutta tarjota enemmän arvoa liikkeenjohdolle (Järvenpää 2007).

Baldvinsdottir ym. (2009b) kuitenkin painottavat tutkimuksessaan perinteisen laskenta-ammattilaisen roolin tärkeyttä: Vaikka teknologia on kehittynyt ja odotukset laskenta-ammattilaista kohtaan ovat muuttuneet, yrityksissä tarvitaan edelleen rationaalista ja ehkä hieman tylsää laskenta-ammattilaista. He jopa kyseenalaistavat kehityksen liiketoimintakumppanuuteen vedoten viime vuosikymmenten yritysskandaaleihin ja finanssikriisiin (Baldvinsdottir ym. 2009b). Näin ollen laskenta-ammattilaisten työtehtävien kehittyessä kuvan 1 alaosan "Historian" ja "Watchdog" -roolien merkitys voi jopa kasvaa. Muutosagentiksi tai

liiketoimintakumppaniksi kehittyminen vaatii siis vahvan pohjan, joka rakentuu perinteisistä laskenta-ammattilaisen työtehtävistä ja vastuista.

KUVA 1 (GRANLUND & LUKKA 1997)

Suomalaisen laskentatoimen muutos kohti kontrolleria voi olla haastava juuri sen takia, että pavnunlaskijan-tyyppi sopii niin hyvin suomalaisuuteen. Toisaalta Granlund ja Lukka huomaavat tutkimuksessaan useita viitteitä siirtymisestä kohti muutosagenttia. Esimerkiksi laskentatoimessa on alettu käyttää enemmän ei-rahamääräisiä mittareita, bisnesorientoituminen on noussut trendiksi ja laskentatoimi suuntautuu nykyään enemmän tulevaisuuteen. Lisäksi laskenta-ammattilaisten työtehtävät sisältävät entistä enemmän konsultointia ja neuvonantoa. (Granlund & Lukka 1997.) Muutosagentti on kuitenkin edelleen poikkeuksellinen yksilö, jolle on selvästi kysyntää myös Suomessa, mutta jonka täytyy ylittää perinteisesti laskenta-ammattilaiselle asetetut vaatimukset (Järvenpää 2007).

Järvenpää (2007) tekee tutkimuksessaan mielenkiintoisen havainnon; tärkein seikka johdon laskentatoimen kulttuurin muutoksessa oli desentralisaatio eli hajauttaminen. Eli laskenta-ammattilaiset työskentelivät yhteistyössä esimerkiksi myyntiosaston tai asiakasyrityksen kanssa ja myös fyysisesti samassa tilassa. Tällä tavalla laskenta-ammattilaisen laajentunut työnkuva ei jää pelkästään puheiden tasolle ja tällainen toimintamalli mahdollistaa myös epävirallisen keskustelun. Toisaalta esimerkiksi asiakkaan tiloissa työskentely vaatii myös organisaatiolta muuntautumiskykyä, joten pavnunlaskijan kehittyminen muutosagentiksi ei voi lähteä pelkästään laskenta-ammattilaisen aloitteesta. (Järvenpää 2007.)

Mouritsenin mukaan organisaation rakenne ei välttämättä vaikuta laskentaosaston työhön niin paljon kuin aikaisemmin on ajateltu. Laskenta-ammattilaisten konsultointia painottava työote johtaa siihen, että laskentaosasto raportoi johdolle monipuolisemmin ja pystyy vaikuttamaan enemmän organisaation päätöksentekoon. Sen sijaan kontrollointia painottava laskentaosasto tyytyy rutiiniraporttien laatimiseen ja vastaa enemmän pavnunlaskijan tyyppiä. (Mouritsen 1996.)

Toinen tutkimukseni kannalta tärkeä havainto Järvenpään tutkimuksessa on, että sähköinen taloushallinto ei itsessään kykene muuttamaan laskenta-ammattilaisen roolia. Toisin sanoen ohjelmistot ja järjestelmät vapauttavat laskenta-ammattilaisen monilta rutiinitehtäviltä, mutta teknologian avulla säästetty aika pitää osata käyttää hyödyllisesti, jotta todellinen roolimuuotos olisi mahdollinen. Laskenta-ammattilaisella on siis mahdollisuus muuttua pöytälaskijasta muutosagentiksi, mutta se vaatii ponnistuksia sekä itse laskenta-ammattilaiselta että organisaatiolta. (Järvenpää 2007.)

3 AINEISTO JA MENETELMÄT

3.1 Laadullinen tutkimus

Laadullinen tutkimus on hankala määritellä yksiselitteisesti, koska sillä ei ole täysin omia teorioita ja metodeja (Metsämuuronen 2008, 9). Laadullisesta tutkimuksesta on esimerkiksi sanottu, että se määräytyy vastakohtana kvantitatiiviselle tutkimukselle (Eskola & Suoranta 1996, 9-10). Toisin sanoen kvantitatiiviset menetelmät on helpompi määritellä, joten sen ulkopuolelle jäävät metodit kuuluvat laadullisen tutkimuksen piiriin. Toinen mahdollinen määritelmä Alasuutarin (2011, 32) mukaan on jako kahteen erilaiseen ideaalimalliin: luonnontieteiden koeasetelma ja arvoituksen ratkaiseminen. Arvoitus koostuu johtolangoista eli havainnoista, joiden avulla yritetään muodostaa järkevä ja tutkimuskysymysten kannalta relevantti kokonaisuus. Tavoitteena on myös aina syvällisempi ymmärrys tutkimuskohteesta. Pelkkä havaintojen ja sitaattien listaaminen ei ole tulkintaa. (Alasuutari 2011, 32-33.)

Laadullista tutkimusta voi lähteä määrittelemään myös aineiston perusteella. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa analyysi kohdistuu aineiston merkitysten käsittelemiseen, kun taas kvantitatiivisessa tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita numeroista (Dey 1993, 3). Toisaalta myös laadullista aineistoa voi käsitellä kvantitatiivisilla menetelmillä, jopa samanaikaisesti kvalitatiivisten menetelmien rinnalla (Eskola & Suoranta 1996, 9). Laadulliset tutkimukset eroavat toisistaan muun muassa tutkijasta, aineistosta ja resursseista riippuen, joten kirjoista saa enemmänkin ohjeita kuin sääntöjä tutkimuksen tekemiseen (Dey 1993, 6).

Eskolan ja Suorannan (1996, 11-15) mukaan laadullisen tutkimuksen tunnusmerkkejä ovat:

1) Aineistonkeruumenetelmä: Käyttämäni aineisto on muodoltaan tekstiä ja se on tuotettu tutkimuksestani riippumatta. Näin ollen aineisto saattaa muuttaa tutkimuskysymystä ja tutkimuksen metodologiaa voi joutua tarkastelemaan myöhemmin uudestaan.

2) Tutkittavien näkökulma: tutkija yrittää olla heijastamatta omia näkemyksiään tutkimuskohteeseen. Laadullinen analyysi on useimmiten jonkin verran tulkinnanvaraista, joten on haastavaa ellei mahdotonta yrittää olla täysin objektiivinen.

3) Harkinnanvarainen otanta: Laadullisessa tutkimuksessa aineiston määrä on usein pienempi, jotta tutkija pystyy tutustumaan siihen mahdollisimman hyvin. Ennen aineistonkeruuta on tärkeää luoda vahva teorettinen viitekehys, eli määritellään tarkasti mitä aiotaan tutkia ja minkälaista aineistoa tarvitaan. Tutkielmani teorettinen kulmakivi on sisällönanalyysissa ja luokittelussa.

4) Aineistolähtöinen analyysi: laadullisen tutkimuksen yksi erityispiirre on vahva aineistolähtöisyys. Eli aineistoa voi lähteä analysoimaan ilman etukäteen mietittyjä teorioita, joihin tulkinta yritetään mahduttaa. Tällainen lähestymistapa on hyödyllinen niin sanottua perustietoa hankkiessa, eli kun vasta selvitetään jonkin tutkimuskohteen olemusta. Tarkoituksena on lisätä ymmärrystä siitä, miten laskenta-ammattilaisuus määritellään suomalaisessa kontekstissa.

5) Hypoteesittomuus: Luonnontieteellisissä koeasetelmissä hypoteesit ovat tärkeässä asemassa, mutta laadullisessa tutkimuksessa niitä ei tarvita. Ilman ennako-oletuksia aineisto voi jopa yllättää tutkijan ja siitä voi oppia jotain uutta.

6) Tutkijan asema: tutkijan on toimittava joustavammin laadullisessa tutkimuksessa. Toisaalta tutkijan asema on vapaampi, mutta tutkijalta vaaditaan myös tutkimuksellista mielikuvitusta.

Tarkoituksena on kasata erilaisista laadullisen tutkimuksen näkemyksistä ja metodeista tiivis ja käyttökelpoinen kokonaisuus tutkimukseeni. Kuten Metsämuuronen (2008, 9) toteaa, tutkimuksen teoria on kokoelma selittäviä käsitteitä, jotka ovat käytännöllisiä ja auttavat tutkimuksessa. Tuomen ja Sarajärven (2009, 18) mukaan teoreettinen viitekehys muodostuu aikaisempien tutkimusten esittelystä, keskeisistä käsitteistä ja niiden välisistä merkityssuhteista. Teorian tehtävä tutkimuksessani on toimia keinona: hyödynnän teoriaa apuvälineenä enkä varsinaisesti yritä kehittää vallitsevia teorioita eteenpäin (Eskola & Suoranta 1996, 61).

Tutkimukseni teoreettista osaa miettiessäni luin useita laadulliseen tutkimukseen ja sisällönanalyysiin liittyviä kirjoja. Laadullisesta tutkimuksesta on kirjoitettu paljon, mutta kirjallisuus on melko teoreettista. Tutkimusasetelmani mahdollistaa useita erilaisia lähestymistapoja, joten harkitsin muun muassa fenomenologis-hermeneuttista ja Grounded Theory -lähestymistapaa. Fenomenologis-hermeneuttisessa tutkimuksessa Tuomen ja Sarajärven (2003, 35) mukaan ”yritetään nostaa tietoiseksi ja näkyväksi se, minkä tottumus on häivyttänyt huomaamattomaksi ja itsestään selväksi, tai se, mikä on koettu, mutta ei vielä tietoisesti ajateltu”. Tällaiseen ajatteluun nojautuva tutkimus sopii hyvin stereotyyppien tarkasteluun, sillä ne ovat syvällejuurtuneita käsityksiä, joita voi olla vaikea kyseenalaistaa.

Toisaalta Grounded Theoryn puolesta puhuu vahva aineistolähtöisyys. Grounded Theoryn perusta on luovuuden ja menetelmällisyyden yhdistäminen. Pelkkä luovuuteen ja tutkimukselliseen mielikuvitukseen perustuva analyysi johtaa helposti tutkijan ennakkokäsitysten ylikorostumiseen. Luovuus täytyy tasapainottaa menetelmällisyyden avulla, jotta aineistosta saa mahdollisimman objektiivisen kuvan. (Kantola ym. 1998, 236.) Voisi sanoa, että tutkimuksessani on piirteitä hieman kummastakin tutkimusperinteestä.

Hsiehin ja Shannonin (2005) mukaan tavanomainen sisällönanalyysi sekoittuu helposti fenomenologiaan ja Grounded Theory -metodiin menetelmien samankaltaisuuden vuoksi. Tutkimusmenetelmät voivat olla alussa hyvin samanlaisia, mutta Grounded Theory ja fenomenologinen

tutkimus menevät pitemmälle teorian kehittämässä. (Hsieh & Shannon 2005.) Tutkielmani tavoitteena ei ole varsinaisesti kehittää vallitsevia teorioita, vaan pyrkiä kuvailemaan minkälainen mielikuva laskenta-ammattilaisuudesta luodaan. Lisäksi haluan painottaa tutkimuksessani käytännöllisyyttä, joten valitsin tärkeimmäksi tutkimusmetodiksi sisällönanalyysin.

3.2 Sisällönanalyysi ja luokittelu

Laadullisen tutkimuksen perinteen mukaisesti myös sisällönanalyysille on kirjallisuudessa annettu erilaisia määritelmiä. Toisaalta sisällönanalyysista on kirjoitettu mekaanisena tutkimusmenetelmänä, mutta sitä on kuvattu myös ”väljänä teoreettisena kehyksenä” (Tuomi & Sarajärvi 2003, 93). Eskola ja Suoranta (1996, 104) ovat osuneesti todenneet, että laadullista tutkimusta varjostaa teknisten yksityiskohtien puute. Dey (1993, 5) yhtyy tähän näkemykseen sanomalla, että käytännön ohjeita analysoinnin suorittamiseen ei ole paljoa tarjolla. Laadullisen tutkimuksen kirjallisuudessa puhutaan enemmän aineiston keräämisestä ja varsinaisen mekaaninen aineiston käsittely jää taka-alalle (Eskola & Suoranta 1996, 104). Deyn (1993, 5-6) mukaan syynä voi olla sisällönanalyysin näennäinen helppous sekä ajatus siitä, että analysoimaan oppii tekemällä, eikä siihen voi antaa etukäteen yksityiskohtaisia ohjeita. Tiivistäen voisi sanoa, että sisällönanalyysista on kyllä kirjoitettu kattavasti, mutta haasteena on konkreettisten toimenpiteiden löytäminen teoriapainotteisista kirjoista.

Tuomi ja Sarajärvi (2003, 148) kommentoivat, että sisällönanalyysiksi voi riittää kuvaus siitä, miten analyysin on suorittanut. Toisin sanoen sisällönanalyysi voi tutkijan teoreettisesta viitekehyksestä ja aineistosta riippuen saada hyvin monenlaisia muotoja. Loppujen lopuksi analyysin tarkoitus on purkaa ja jäsentää aineisto sellaiseen muotoon, että sitä on helpompi käsitellä. Siten tutkimusaineistosta voi nostaa esiin tutkimuskysymyksen kannalta oleellisia seikkoja ja tulkita niitä. Tavoite on ymmärtää aineistoa paremmin ja lisätä sen informaatioarvoa. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 110.)

Tuomen ja Sarajärven (2003, 97) mukaan sisällönanalyysin voi jakaa aineistolähtöiseen, teoriasidonnaiseen ja teorialähtöiseen sisällönanalyysiin. Aineistolähtöisessä menetelmässä teoriaosuutta ei oteta ollenkaan mukaan analyysivaiheeseen. Analyysi tehdään täysin aineiston ehdoilla, ja kaikki mitä aiheesta etukäteen tiedetään, sulkeistetaan analyysin ulkopuolelle (Tuomi & Sarajärvi 2003, 97). Tällaista ihanteellista analyysiprosessia ei luultavasti käytännössä pysty toteuttamaan, sillä tutkijalla on aina omat ennakkokäsityksensä tutkimuskohteesta. Lisäksi laadullisessa tutkimuksessa korostuu aina tutkijan oma tulkinta, eikä objektiivista oikeaa johtopäätöstä ole olemassa.

Teoriasidonnaisessa sisällönanalyysissa teoria on jonkin verran mukana analyysivaiheessa. Teoria ei kuitenkaan kahlitse tutkijaa esimerkiksi

valitsemaan tiettyjä teemoja etukäteen, vaan teoria voi vain toimia apuna ja mahdollisesti inspiraation lähteenä. Analyysiyksiköt – esimerkiksi aineistosta valitut tekstikatkelmat – tulevat myös teoriasidonnaisessa mallissa aineistosta. Tutkimus etenee aluksi hyvin samalla tavalla kummallakin menetelmällä, mutta teoriasidonnaisessa teorian annetaan vaikuttaa taustalla. Lisäksi loppuvaiheessa aiempien tutkimusten tulokset voivat ohjata analyysia. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 98.)

Tutkimusmenetelmäni on lähimpänä teoriasidonnaista sisällönanalyysia, sillä aion hyödyntää aiempia tutkimuksia jonkin verran omassa analyysissäni. Lähestymistapani mukailee myös Hsiehin ja Shannonin (2005) kuvailemaa tavanomaista sisällönanalyysia; eli aloitan aineiston koodaamisen aineistolähtöisesti ilman aiempien tutkimusten vaikutusta. Alkuvaiheen luokittelun jälkeen hyödynnän Granlundin ja Lukan (1997) tutkimuksen stereotypioita eli pavunlaskijaa ja muutosagenttia. Tutkimuksen luotettavuuden lisäämiseksi on kuitenkin hyvä tunnustaa, että teoreettinen viitekehys varmasti vaikuttaa myös analyysin alkuvaiheessa jonkin verran. Aineistosta ei itsekseen nouse mitään, vaan tutkijan on esitettävä sille kysymyksiä ja tarkasteltava sitä jostain näkökulmasta.

Luokittelussa tai teemoittelussa hyödynnän Deyn (1993) kirjaa, jossa kuvataan hyvin käytännönläheisesti miten laadullista aineistoa voi luokitella. Luokittelu ja teemoittelu tarkoittavat tutkimuksessani samaa asiaa; luokittelun tai teemoittelun avulla etsin luokkia tai teemoja. Aion ensin tutustua aineistoon huolella lukemalla sen pari kertaa läpi. Samalla tai ensimmäisen lukukerran jälkeen alan kirjoittaa kommentteja aineistosta. Sen jälkeen aloitan analyysiyksiköiden tunnistamisen ja koodauksen. Analyysiyksiköt ovat siis aineistosta nostettuja havaintoja, jotka luokitellaan. Deyn (1993, 115-116) mukaan analyysiyksiköiden olisi hyvä olla yhtenäisiä (esimerkiksi lauseita), mutta tärkeintä on analyysiyksikön merkitys. Toisin sanoen joissain tapauksissa analyysiyksikkö voi muodostua useammasta lauseesta.

Luokittelua jatketaan niin kauan kuin se on mahdollista ja suurin osa analyysiyksiköistä on luokiteltu yhteen tai useampaan luokkaan. Laadullisessa tutkimuksessa eri vaiheet sekoittuvat toisiinsa, joten joudun luultavasti tarkastamaan teoriaosuutta vielä analyysivaiheen alkamisen jälkeen. Lisäksi luokittelua joutuu varmasti muuttamaan useampaan kertaan analyysivaiheen aikana. Dey (1993, 96-97) sanoo, että kategorioilla eli luokilla on kaksi merkitystä:

- 1) Sisäinen näkökulma: luokka on merkityksellinen suhteessa aineistoon.
- 2) Ulkoinen näkökulma: luokka on merkityksellinen suhteessa toisiin luokkiin.

Sisäinen näkökulma tarkoittaa, että luokkien tehtävä on auttaa ymmärtämään aineistoa syvällisemmin. Ei ole hyötyä luoda luokkia vain siksi, että niitä pystyy tunnistamaan aineistosta, vaan niiden täytyy olla merkityksellisiä. Ulkoinen näkökulma viittaa siihen, että luokittelun lisäksi on syytä miettiä luokkien välisiä yhteyksiä. Esimerkiksi luokkien välillä voi olla

kausalisuhde tai jokin luokka voi selittää toisen luokan olemassaoloa (Dey 1993, 165).

Kun tutkimusaineistosta on tunnistettu riittävä määrä ylä- ja alaluokkia sekä niiden välisiä suhteita, voi analyysissa siirtyä vertailemaan luokkien samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia. Tuomi ja Sarajärvi (2003, 114-116) kutsuvat tätä analyysivaihetta abstrahoinniksi eli käsitteellistämiseksi. Luokista tai teemoista edetään tulkinnan kautta johtopäätöksiin, joiden avulla vastataan tutkimustehtäviin. Tutkimuksessani aion tunnistaa aineistosta laskenta-ammattilaisuuteen liittyviä yleisiä teemoja, joista muodostan alustavan luokittelun. Teemoittelun jälkeen pystyn tarkastelemaan aineistoa tiivistetyssä muodossa, joten voin tutkia löytyykö aineistosta pavnulaskijan ja muutosagentin stereotypioita.

4 LASKENTA-AMMATTILAISUUS TILISANOMAT-LEHDESSÄ

4.1 Tutkimusaineiston käsittely

Aineiston keräämisen jälkeen seuraava vaihe on artikkelien tarkempi lukeminen ja karsinta. Luin skannaamani artikkelit tarkasti ja pohdin ovatko ne käyttökelpoisia. Aineisto tarkentui jonkin verran tämän vaiheen aikana. Osassa teksteistä saatettiin mainita otsikossa sana "tilitoimisto" tai jokin laskenta-ammattilaisuuteen liittyvä termi kuten "tilintarkastaja" tai "tilitoimistoyrittäjä", mutta itse tekstissä ei ollut suoria viittauksia laskenta-ammattilaisuuteen. Laadullisen tutkimuksen tapaan tutkimuksen eri vaiheet nivoutuvat yhteen, joten minulla heräsi jo tässä vaiheessa ajatuksia aineistosta. Kirjasin aineistosta syntyneitä mietteitä ylös, jotta pystyn jälkikäteen näkemään miten tulkinta on edennyt.

Ensimmäisen lukukerran aikana kirjasin ylös yleisiä teemoja kuten taloushallinnon sähköistyminen ja laskenta-ammattilaisen elämän helpottuminen ohjelmistojen avulla. Lisäksi huomasin useita mainintoja liittyen työvoiman tarpeeseen ja osajien puutteeseen alalla. Liika säännöstely varsinkin tilintarkastusalalla ja eettisyyteen liittyvät seikat olivat vahvasti läsnä. Havaitsin tässä vaiheessa myös joitain yhtäläisyyksiä aiempiin tutkimuksiin. Esimerkiksi Jeaclen (2008) tutkimuksessa todettiin, että laskenta-ammattilaisuudesta luotiin uudenlaista kuvaa mainostamalla ulkomailla työskentelyä ja kuvaamalla laskenta-ammattilaisia vapaa-ajan harrastuksissa. Ewingin ym. (2001) tutkimuksessa analysoitiin australialaisen bisneslehden pääkirjoituksen kuvia. Johtopäätöksenä oli, että laskenta-ammattilaiset kuvattiin eri tavalla kuin aiemmin; kuvat oli otettu useimmiten ulkotiloissa ja työnteon sijaan kuvien teimana oli vapaa-ajan harrastukset ja urheilullisuus. Varsinkin tutkimusaineistoni mainoksissa oli viitteitä tällaisista mielikuvista: kuvia oli otettu ulkotiloissa ja yhdessä mainoksessa kirjanpitäjä oli kuvattu kesken laskuvarjohypyn.

Ensimmäisen lukemisen jälkeen minulla oli parempi käsitys aineiston sisällöstä ja toisella lukukerralla keskityin varsinaisten analyysiyksiköiden tunnistamiseen. Ensimmäisen lukukerran jälkeen aineistosta jäi mieleen esimerkiksi laskenta-alan teknologinen kehitys ja jonkinlaisen vastakohtan luominen "perinteiselle" laskenta-ammattilaiselle. Analyysiyksikkö on se osa tekstistä, jota halutaan tutkia tarkemmin. Se voi olla esimerkiksi yksittäinen sana, lause tai ajatuskokonaisuus. Sen määritelmä riippuu tutkimusmenetelmästä ja aineistosta. Tässä tutkimuksessa on tarkoitus muodostaa laskenta-ammattilaisuutta kuvaavia luokkia tai teemoja, joten valitsin analyysiyksiköksi ajatuskokonaisuuden. Joissain tapauksissa analyysiyksikköni voi siis olla yksi lause, mutta useimmiten se koostuu useammasta lauseesta tai jopa kokonaisesta kappaleesta.

Toisella lukukerralla luin artikkelit uudestaan ja alleviivasin analyysiyksiköt. Lisäksi kommentoin aineistoa eli kirjoitin analyysiyksiköiden viereen mitä mietteitä analyysiyksiköstä tai tekstistä ylipäätään tuli. Deyn (1993) mukaan aineiston kommentointi eli memot voivat olla hyödyllisiä kun analyysiyksiköitä aletaan luokitella. Tutkijan mieleen muistuu, mitä aineistosta on aikaisemmin ajatellut ja niistä voi saada tietoa analyysiyksikön kontekstista. Tavoitteenani on ylipäätään kommentoida koko tutkimusprosessi mahdollisimman kattavasti, jotta lukija pystyy näkemään miten tutkimukseni on edennyt ja arvioimaan sitä.

Toisen lukukerran jälkeen aineisto oli jo paljon hallittavamassa muodossa ja aloin pohtia, miten aloitan luokittelun. Tässä vaiheessa aloin myös miettiä, millä tavalla käsittelisin mainoksia. Mainoksiin liittyy usein kuvia, jotka haluan ottaa osaksi niiden analyysia. Näin ollen en halunnut vain koodata mainoksia analyysiyksiköiden perusteella, vaan käsitellä ne enemmän kokonaisuuksina. Siirsin mainokset kokonaan omiin kansioihin, jotta pystyn käsittelemään niitä kätevästi erillään muusta aineistosta. Päätin tässä vaiheessa jatkaa aineiston käsittelyä mainoksista, jotta pystyn tutustumaan tutkimusmenetelmään ensin pienemmällä aineistolla. Kävin mainokset läpi ja listasin mainosten tyyppin (esimerkiksi myydäänkö mainoksessa ohjelmistoa tai onko se rekrytointi-ilmoitus) ja niiden johtoajatukset. Esimerkiksi mainoksen tyyppi on rekrytointi-ilmoitus ja tekstissä haetaan taloushallinnon osajia ja korostetaan työn ja vapaa-ajan yhdistämistä. Kuvassa henkilö on vapaa-ajan harrastuksen parissa.

Kun olin lukenut mainokset läpi ja kirjannut niiden tyyppit ja johtoajatukset, aloin miettiä mainosten teemoja. Valitsin yläluokiksi sähköisen taloushallinnon, kouluttautumisen, uudenlaisen laskenta-ammattilaisen ja rekrytointi-ilmoituksen. Alaluokkia on muun muassa kouluttautumisen alla "KLT-tutkinto" ja "tuotteistaminen". Sähköiseen taloushallintoon kuuluu "työtehtävien automatisointi", "joustava työnteko" ja niin edelleen. Rekrytointi-ilmoitus -teema sisältää muun muassa "työskentely ulkomailla" ja "kuvat harrastuksista" -teemat.

Seuraavaksi jatkoin varsinaisten artikkelien käsittelyä. Luin aineiston jälleen kerran läpi tällä kertaa keskittyen pelkkiin analyysiyksiköihin. Samalla listasin analyysiyksiköiden johtoajatukset tai mahdolliset teemat vuosikerroittain erilliseen tekstitiedostoon. Kun olin saanut yhden vuosikerran analyysiyksiköt luettua, kävin läpi tekemäni tiivistelmät johtoajatuksista ja teemoista, ja aloin kehittää mahdollisia luokkia niiden pohjalta. Tällä tavalla aloin hahmotella alustavaa luokittelurunkoa. Lopulta minulla oli kuusi erillistä luokittelua eri vuosikertojen mukaan, joten aloin tarkastella mitkä luokat pätsivät koko aineistoon. Huomasin heti, että vuosikertojen välillä on paljon yhtäläisyyksiä, joten luokkien tiivistäminen sujui luontevasti. Esimerkiksi byrokraatiaan liittyviä analyysiyksiköitä oli runsaasti. Lisäksi aineistosta löytyi paljon tekstinpätkiä, joissa viitataan siihen, minkälaista laskenta-ammattilaisuus on ollut ennen vanhaan.

Tavoitteena oli aluksi luoda yleisiä luokkia ja miettiä alaluokkia myöhemmin. Lopulta minulla oli noin kaksikymmentä luokkaa tai teemaa,

joiden avulla pystyn aloittamaan analyysin. Deyn (1993) ohjeiden mukaisesti määrittelin jokaisen luokan. Esimerkiksi ahneus-luokan määritelmä on: haetaan rahamääräistä etua epäeettisten keinojen avulla. Päätin, että koodaan luokat suoraan aineistoon, eli seuraavaksi kävin analyysiyksiköt läpi ja kirjoitin niiden perään luokat. Sama analyysiyksikkö voi siis kuulua useampaan eri luokkaan. Tein tässä vaiheessa vielä joitain muutoksia luokittelurunkoon, mutta alustava luokittelu vaikutti toimivalta. Jokaiseen luokkaan tuli analyysiyksiköitä eikä yksikään luokka paisunut kohtuuttoman suureksi.

Huomasin kuitenkin aineiston koodaamisen jälkeen, että en pysty tarkastelemaan kaikkia tiettyyn luokkaan kuuluvia analyysiyksiköitä kätevästi, joten minun täytyy vielä saada analyysiyksiköt erilleen aineistosta. Teknisten rajoitteiden vuoksi en pystynyt kopioimaan analyysiyksiköitä suoraan erilliseen tiedostoon, joten jouduin vielä kirjoittamaan ne puhtaaksi jotta sain ne järjesteltyä luokkien mukaan. Kontekstin säilyttämiseksi kirjasin jokaisen analyysiyksikön perään lähdeviitteen, jotta löydän ne tarvittaessa helposti aineistosta.

Siirtäessäni analyysiyksiköitä omiin luokkiinsa pohdin vielä kehittämiäni luokitteluperusteita ja vaihdoin joidenkin analyysiyksiköiden luokkia. Esimerkiksi minulla oli alun perin laskenta-alan kiinnostavuus ja laskenta-alan imago erillisinä luokkina, mutta luokkien samankaltaisuuden vuoksi päätin yhdistää ne. Digitalisaation alla oli luokat automatisaatio ja taloushallinnon sähköistyminen. Huomasin kuitenkin, että ne ovat sisällöltään niin samanlaisia, että analyysin kannalta on järkevämpää yhdistää ne samaan luokkaan. Näin ollen kasasin automatisaation ja sähköisen taloushallinnon analyysiyksiköt suoraan digitalisaatio-luokan alle. Lopulta minulla oli yhteensä 17 luokkaa tai teemaa, joiden pohjalta pystyin aloittamaan stereotyyppien tunnistamisen. Hsiehin ja Shannonin (2005) mukaan tavanomaisessa sisällönanalyyysissa on hyvä rajoittaa luokkien lukumäärä noin viiteentoista.

Kaikki käyttämäni lainaukset löytyvät tutkielman liitteistä. Olen listannut lainaukset lehtien vuosikertojen mukaan siinä järjestyksessä kuin ne esiintyvät lehdissä.

4.2 Laskenta-ammattilaisuuden teemat

4.2.1 Byrokratia

Byrokratia on teema, joka on vahvasti esillä läpi aineiston. Tarkoitin byrokratialla viranomaiskäytäntöjä ja lainsäädäntöä, jotka vaikeuttavat laskenta-ammattilaisuutta. Byrokratiaan kuuluu monimutkainen ja koko ajan vaikeaselkoisemmaksi muuttuva lainsäädäntö sekä viranomaiskoneisto, joka jatkuvasti vaikeuttaa laskenta-ammattilaisen työtä ja elämää. Varsinkin tilintarkastusalalla byrokratia nähdään erittäin negatiivisena seikkana, joka vaatisi suuria muutoksia. Tilintarkastajat tuottavat suurella rahalla dokumentaatiota, joka ei hyödytä ketään. Kaikki aika menee dokumentointiin

ja ohjeiden noudattamiseen ja varsinainen tilintarkastuksen tarkoitus on jäänyt taka-alalle.

Esimerkiksi tilintarkastuksesta on tehty kaavamaista lomakkeiden täyttämistä, joka vain maksaa, mutta josta ei ole mitään hyötyä kenellekään. (2015, 3, lainaus 151)

Tilintarkastus on tuhottu jonnin joutavaan dokumentointiin ja sen mittavaan valvontaan. (2013, 4, lainaus 108)

Tilintarkastus on orjuutettu tiukoilla ohjeilla, joiden nuodattaminen tukahduttaa työn. Hyviä tilintarkastajia ei enää Suomeen voi tulla. Ei ennen kuin nykyiset säännöt on heitetty romukoppaan. (2012, 6, lainaus 90)

Tilintarkastuksen nykyinen laadunvalvonta heikentää pienyrityksen tarkastuksen laatua. Kun keskitytään vain siihen, onko lomakkeet alan säännösten mukaan täytetty, unohtuu tilintarkastuksen todellinen tehtävä. Virkamiesmäinen valvonta keskittyy nyhräämiseen sisällön kustannuksella. (2011, 4, lainaus 47)

Viranomaisten toiminta tekee byrokratiasta vielä hieman ikävämpää; tulkinnat ovat järjestään kirjanpitäjien ja yrittäjien näkökulmasta kohtuuttomia. Viranomaiskoneisto pyrkii vain rikastuttamaan valtiota kiinnittämättä huomiota siihen, miten tavalliset kansalaiset pystyvät säännösten kanssa elämään.

Itse asiassa tilitoimistoalan kannalta huonoa kirjanpitäjääkin karmeampaa ovat viranomaisten jatkuvasti kiristyneet tulkinnat ja uudet säännökset. Säännösten monimutkaisuuden takia paraskaan kirjanpitäjä ei voi selviytyä virheittä työssään. (2014, 5, lainaus 141)

Yrittäjä kysyi viranomaiselta, miten palautatte menettämäni vuodet. Virkamies levitteli käsiään: ei pidä ottaa kaikkea niin henkilökohtaisesti. Yrittäjän pitää oppia jotain anteeksiannosta ja armosta. Niin virkakoneistolla sellaisia ominaisuuksia ei voi ollakaan. (2011, 6, lainaus 58)

Kirjanpitäjä on onnellinen, kun hän on pelastanut asiakkaansa verottajan kohtuuttomalta vaatimukselta. Kun peitellyn osingonjaon uhka poistuu yrityksen yltä sillä, että kirjanpitäjä selostaa asian oikean laidan veronhimoiselle verotarkastajalle. (2011, 3, lainaus 37)

Aineistossa puhutaan byrokratian karsimisesta ja paluusta aikaan, jolloin erilaiset säännöt eivät hallinneet laskenta-ammattilaisen työtä:

Määräysten viidakossa toivoisi, että edelleen voitaisiin esittää mielipiteitä suullisesti. (2011, 3, lainaus 42)

Jos kaikki Big 4 -toimistojen ulkopuolella toimivat tilintarkastajat kieltäytyisivät noudattamasta alle 50 henkeä työllistävien asiakkaidensa yhteydessä tilintarkastuksen ylimitoitettujen laaduntuki- ja dokumentointisäännöksiä, mitä valvojat voisivat tehdä? (2010, 6, lainaus 26)

Lisääntynyt byrokratia vain heikentää työn laatua. (2014, 5, lainaus 140)

4.2.2 Laskenta-ammattilaisuuden etiikka

Laskenta-ammattilaisuuden etiikka sisältää seuraavat teemat:

- 1) Ammattietiikka
- 2) Ahneus
- 3) Talousrikollisuus

Ammattietiikka-teemaan liittyy esimerkiksi alan eettisten ohjeiden noudattaminen, ammatilliset arvot, vastuullisuus ja riippumattomuus. Aineistossa painotetaan laskenta-ammattilaisen velvollisuutta käyttäytyä eettisesti kestäväällä tavalla ja ikään kuin toimia esimerkkinä muille.

Talustehtävissä ammattilaisina toimiville ulkoisille kirjanpitäjille ja muille taloushallinnon asiantuntijoille, joiden vaikutus neuvonannon kautta ulottuu laajalle yritys-elämään, on tärkeää omassa palvelutoiminnassaan käyttäytyä hyväksyttävien arvojen mukaisesti ja olla esimerkkinä yritystoiminnalle. (2013, 3, lainaus 100)

Objektiivisuuden vaatimus on yksi keskeisimmistä tilintarkastajaa velvoittavista ammattieettisistä ja hyvään tilintarkastustapaan kuuluvista periaatteista. (2015, 1, lainaus 144)

Nyt on aika edistää johtamis- ja hallintotapaa, eettisyyttä, kokonaisvaltaista riskienhallintaa, kestäväää kehitystä ja yhteiskuntavastuuta. (2014, 2, lainaus 128)

Useassa lainauksessa puhutaan tilintarkastajan riippumattomuudesta tilanteessa, jossa sama henkilö hoitaa yrityksen kirjanpidon ja tilien tarkastuksen. Tai toisessa tapauksessa asiakasyritykselle tarjotaan tilintarkastuspalvelujen lisäksi oheispalveluja, kuten konsultointia. Aineistossa vihjataan, että tällaisissa tilanteissa laskenta-ammattilaisen ammattietiikka saattaa horjua. Ammattietiikka on merkityksellinen tema varsinkin nykyään, kun laskenta-ammattilaisten työtehtävät siirtyvät rutiinitoimista neuvonantamiseen.

Tilintarkastajien riippumattomuus. Ei ole selvää, ovatko tilintarkastajat todella riippumattomia ja kriittisiä tarkastaessaan sellaisten yhtiöiden tilinpäätöksiä, jotka ovat myös oheispalvelujen (mahdollisia) asiakkaita. (2011, 4, lainaus 51)

Kun on kysymys tilintarkastajan omista eikä asiakasyrityksen toimien arvioinnista, tilintarkastajan tarkkuus saattaa horjua. (2014, 2, lainaus 130)

Aineistossa mainitaan myös eettisesti harmaalla alueella toimiminen. Tällaisissa tapauksissa laskenta-ammattilainen ei ole rikkonut lakia tai säännöksiä, mutta on toiminut moraalisesti arveluttavalla tavalla:

Edellä mainitut reaaliset keinot rahoituslaskelman manipuloinniseksi ovat laillisia vallitsevan ohjeistuksen puitteissa. (2011, 3, lainaus 43)

Oman ryhmänsä muodostavat kirjanpitäjän vastuuseen ja eettiseen puoleen liittyvät kysymykset, joihin ei ole yhtä oikeaa vastausta, koska kyse on tulkinnoista. (2010, 4, lainaus 18)

Ahneus liittyy aineistossa välillä sekä laskenta-ammattilaisiin että tilitoimistojen ja tilintarkastusyhtiöiden omistajiin ja osakkaisiin.

Ammattilainen ei voi kuitenkaan tinkiä ammatillisista arvoista tienatakseen enemmän. (2013, 3, lainaus 101)

Pienyritysten tilintarkastus on tuhottu byrokratialla niin tehokkaasti, että jopa muutoksista rahastamaan päässeet big4-toimistot ovat säikähtäneet aikaansaannoksiaan. (2010, 5, lainaus 25)

Eräs KHT sanoi joskus julkisessa koulutustilaisuudessa, että ottakaa kollegat näitä erityistarkastuksia. Mistään muusta ei saa niin helppoa rahaa. Ja paljon. Ei edes hävennyt. (2012, 2, lainaus 69)

Tilitoimiston omistaja voi tietysti olla itsekin laskenta-ammattilainen, mutta ahneus kuvataan usein sellaisessa tilanteessa, jossa laskenta-ammattilainen joutuu toimimaan moraalisesti arveluttavalla tavalla ulkoisista paineista johtuen. Näin ollen aineistoa analysoidessani huomasin suhteen teemojen ahneus ja byrokratia välillä. Esimerkiksi suuret kansainväliset tilitoimistot hyötyvät rahallisesti siitä, että tilintarkastus on erilaisten byrokratian koukeroiden vuoksi monimutkaista ja aikaa vievää.

Tilintarkastuksen työmäärää on lisätty laajalla byrokratialla, jonka toteuttaminen turhauttaa tekijät ja kaksinkertaistaa pienyritysten tilintarkastuksen työmäärän ja kustannukset. Byrokratia myös kaksinkertaistaa tilintarkastajien tulot, mistä hyötyvät eniten kansainvälisten toimistojen osakkaat. (2011, 4, lainaus 46)

Tuskin edes IFRS-asiantuntijat ymmärtävät, mitä se tosielämässä tarkoittaa. Kuitenkin samat tahot haluavat myös pienyrityksille tätä humpuukikirjanpitoa. Eivät he ole suomalaisten yritysten asialla, vaan haluavat lisää rahaa itselleen. Jos kaikki olisi yksinkertaista, monen suomalaisen taloushallinnon ammattilaisen tulot romahtaisivat ja monen työ loppuisi kokonaan. (2011, 4, lainaus 48)

Tilitoimistoissa halutaan yhä enemmän tuottoa omistajille. Tämä näkyy siinä, että täsmäytyksiin ei käytetä riittävästi resursseja, koska niistä on vaikea erikseen laskuttaa. (2010, 4, lainaus 14)

Laskenta-ammattilaisuuden etiikan viimeinen alaluokka on **talousrikollisuus**, joka sisältää varsinaisesti lain rikkomiseen liittyvät teemat. Lainauksissa on havaittavissa selvä kahtiajako yksittäisen laskenta-ammattilaisen tekemiin rikkomuksiin ja talousrikollisuuteen laajemmassa mittakaavassa. Useassa lainauksessa kirjanpitäjä on altavastaajana suurelle byrokraattiselle koneistolle, joka pyrkii tuhoamaan kirjanpitäjän elämäntyön.

Vaikuttaa ilmeiseltä, että myös tilintarkastaja voisi saada syytteen ja tulla tuomituksi kirjanpitorikoksesta, jos hän tietää tilinpäätöksessä olevan olennaisen virheen eikä reagoi siihen. (2013, 4, lainaus 111)

Rikostutkinta voi tuhota kirjanpitäjän elämäntyön. (2013, 3, lainaus 102)

Tällä tavalla tuhotaan koko kirjanpitäjien ammattikunta, sillä kukapa nyt ehdoin tahdoin valitsisi elämänurakseen työn, josta tätä menoa jokainen joutuu poliisilaitokselle. (2013, 3, lainaus 103)

Teeman toinen aihealue liittyy talousrikollisuuteen, johon ovat osallisena laskenta-ammattilaisten lisäksi yritysten johtoryhmät ja omistajat. Erityisesti Yhdysvaltojen 2000-luvun alun yritysskandaalit ja myöhempi finanssikriisi ovat aiheita, joihin viitataan useaan kertaan.

Toinen yrityksen hallinnointiin merkittävästi vaikuttanut tapahtumien vyöry lähti liikkeelle Yhdysvalloista uuden talouden kuplan puhjettua 2000-luvun alussa. Kävi ilmi, että yrityksen johto pyrki laittomin keinoin, erityisesti tilinpäätöksiä manipuloimalla, hankkimaan itselleen taloudellista hyötyä omistajien kustannuksella. (2011, 2, lainaus 29)

Komission vihreä kirja "Tilintarkastuspolitiikka: kriisin opetukset" käynnisti Euroopan laajuisen keskustelun tilintarkastuksen roolista finanssikriisissä. (2011, 4, lainaus 50)

Talousrikollisuus selittää osittain byrokratia-teemaa, sillä esimerkiksi yritysskandaalien jälkeen tilintarkastusalan lainsäädäntöä kiristettiin. Tähän liittyy myös IFRS:n ulottaminen pienyritysten tilintarkastukseen ja lisääntynyt viranomaissääntely sekä erilaiset kansainväliset standardit. Yhteiskunnassa käytetään paljon resursseja pienyritysten talousrikollisuuden ehkäisyyn ja harmaan talouden torjuntaan, vaikka ongelmat eivät pääosin johdu pk-yrityksistä.

... lisääntyneellä sääntelyllä on vaikea nähdä olleen olennaista merkitystä esimerkiksi finanssikriisien syntymisen ehkäisemiseen tai yleisen luottamuksen lisääntymiseen markkinoilla. (2013, 3, lainaus 104)

Tilinpäätösskandaalien vaikutuksesta trendi on selvästi kääntymässä itsesääntelystä kohti entistä tiukempaa viranomaissääntelyä. (2010, 1, lainaus 2)

Finanssikriisi ei johtunut yrittäjistä, mutta sääntely kohdistuu kansantalouden siihen osaan. (2014, 3, lainaus 134)

4.2.3 Epäoikeudenmukaiset oikeuskäytännöt

Epäoikeudenmukaiset oikeuskäytännöt liittyy lainsäädäntöön ja oikeuskäytäntöihin, jotka ovat muuttuneet epäoikeudenmukaisiksi laskenta-ammattilaisia kohtaan. Aineistossa puhutaan erityisesti kirjanpitäjien työn vaikeutumisesta, kun pienistäkin kirjanpitovirheistä langetetaan rangaistuksia. Osassa lainauksista oikeuskäytännöistä puhutaan jopa sarkastiseen sävyyn, sillä ne ovat niin irtautuneita tosielämästä.

Paljon pienemmistä kirjanpitovirheistä joutuu nykyään leivättömän pöydän ääreen, miksei siis myös täsmäytysten laiminlyönnistä. (2010, 4, lainaus 16)

Oikeuden tulkinta on käsittämätön ja tosielämälle vieras. Yksikään kirjanpitovelvollinen ei toimi laillisesti, jos vaatimuksena on kirjanpitomerkintöjen tekeminen heti ja täydellisesti. Tämä esimerkiksi tekisi kaikki korjausositteet ja korjausmerkinnät laittomiksi. Missä on rikos, jos verottaja hyväksyy tietojen täydentämisen jälkikäteen. (2013, 6, lainaus 115)

Vastuukysymykseen on syytä suhtautua vakavasti. Kirjanpitopalvelun puolella asiantuntijavastuu on noussut viimeaikoina oikeuskäytännöissä yllättäviin ulottuvuuksiin ja samaan – toivottavasti kuitenkin selkeämmin rajattavaan vastuuseen – voidaan päätyä myös palkanlaskennassa. (2013, 4, lainaus 110)

4.2.4 Alalle hakeutumisen esteet

Alalle hakeutumisen esteet ovat niitä seikkoja, joiden takia ihmiset eivät hakeudu laskenta-alalle. Tämä teema rakentuu suhteessa epäoikeudenmukaiset oikeuskäytännöt ja byrokratia –teemoihin. Oikeuskäytännöistä ja lisääntyvästä sääntelystä johtuen laskenta-ala ei ole houkutteleva vaihtoehto varsinkaan nuorille. Tilitoimiston työntekijät ovat ikään kuin asiakkaiden ja viranomaisen armolla. Tilintarkastajien ja kirjanpitäjien on luotettava asiakkaiden antamaan tietoon jotta työtä ylipäätään pystyy tekemään, ja samalla lainsäädäntö ja viranomaiset hengittävät niskaan.

Muutoin on turha haikailla alalle uusia kirjanpidon ammattilaisia. Kukaan terveeseen itsesuojeluvaiston omaava ei lähde tilitoimistotyöhön, ei tilintarkastajaksi, eikä ylipäätään yrittäjäksi. (2013, 6, lainaus 116)

Jos tilintarkastaja ei huomaa, saadaan puhtaat paperit. Jos virhe tulee myöhemmin esille, voi syyttää huonosti tehtyä tilintarkastusta tai vääriä neuvoja. (2010, 3, lainaus 11)

Epäoikeudenmukaiset oikeuskäytännöt –teeman kanssa yhteisiä lainauksia on esimerkiksi:

Oikeuskäytännössä rima kirjanpitäjän tuomitsemiseen on laskenut koko ajan, ja viimeaikaisten ratkaisujen valossa ongelmatilanteissa kannattaa pitää ns. liipaisinsormea entistä herkemmissä oman edun turvaamiseksi. (2015, 6, lainaus 157)

Vastuukysymykseen on syytä suhtautua vakavasti. Kirjanpitopalvelun puolella asiantuntijavastuu on noussut viimeaikoina oikeuskäytännöissä yllättäviin ulottuvuuksiin ja samaan – toivottavasti kuitenkin selkeämmin rajattavaan vastuuseen – voidaan päätyä myös palkanlaskennassa. (2013, 4, lainaus 110)

Byrokratia-teeman kanssa yhteisissä lainauksissa korostuu laskenta-ammattilaisen työn mahdottomuus: lainsäädäntö on niin armoton, että kukaan ei voi selviytyä töistä ilman virheitä. Tilitoimistot joutuvat maksumiehiksi ja yrityksen tilanteesta riippuen ammatinharjoittaminen voi loppua yhteen virheeseen byrokratian hallinnassa.

Verohallinto on sakoilla luomassa kirjanpitäjiä, jotka eivät koskaan tee virheitä. Jos tässä rottakokeessa ei onnistu, päätyy virhemaksujen myötä konkurssiin ja pois ammatista. Me emme tarvitse tässä maassa inhimillisiä virheitä tekeviä kirjanpitäjiä, vaan robotteja. (2011, 1, lainaus 27)

Tuntuu kohtuuttomalta, että 30 vuoden elämäntyö, yrittäjäperheen elämä ja usean työntekijän turvattu talous voivat olla kiinni siitä, että tapahtuu yksi virhe

byrokratian hallinnassa. Emme saa hyväksyä tällaista yhteiskunnallista julmuutta. (2011, 6, lainaus 57)

Lainauksissa mainitaan myös dokumentoinnin moninkertaistuminen oikeusturvan takaamiseksi. Näin ollen laskenta-ammattilaiset joutuvat tekemään turhaa työtä, joka vie aikaa varsinaiselta työn kehittämislä.

Kirjanpitäjän itsensä kannalta paras henkivakuutus on, että oman toiminnan pystyy todistamaan myöhemmin dokumentoidusti ja tarkasti. (2015, 6, lainaus 158)

Kun kirjanpitäjiä yhä enemmän syytetään asiakkaiden virheistä, joudutaan seuraavien vuosien menetelmäkehitys kohdistamaan kirjanpitotyön dokumentointiin ja aineiston kaksinkertaistamiseen, jotta tilitoimiston oikeusturva voisi edes kohtuudella toteutua. (2013, 4, lainaus 109)

4.2.5 Vanhanaikainen laskenta-ammattilainen

Vanhanaikainen laskenta-ammattilainen vastaa teemana hyvin pitkälti perinteistä pavunlaskijaa, joka on suosittu käsite aikaisemmissa tutkimuksissa. Aineistossa ei suoranaisesti rakennettu mielikuvaa pavunlaskijan kaltaisesta laskenta-ammattilaisesta, vaan vanhanaikainen laskenta-ammattilainen kuvattiin vastakohtana nykyaikaiselle laskenta-ammattilaiselle.

Alan ammattikuva muuttuu "hiljaisesta" kirjanpitäjistä vuorovaikutustaitoiseksi vahvaksi yrittäjäosaajaksi. (2014, 1, lainaus 119)

Lindberg korostaa, että taloushallinto on tänä päivänä kaikkea muuta kuin kuivaa paperityötä. (2013, 2, lainaus 98)

Perinteisesti aktiivinen vuorovaikutus ei ole koettu olevan kirjanpitäjien vahvuuksia. Pikemminkin päinvastoin, kirjanpitäjä on mielletty yksin työtä tekeväksi, hiljaiseksi puurtajaksi. (2012, 1, lainaus 64)

Aineistossa myönnetään, että laskenta-ammattilaisuus on ennen vanhaan ollut kuivaa ja pitkälti rutiinitöiden tekemistä. Samalla näistä vanhentuneista käsityksistä pyritään pääsemään eroon. Varsinkin seuraavissa lainauksissa korostetaan vahvasti, että "eilisen päivän mielikuvat" eivät enää pidä paikkaansa:

Vielä ollaan liian vahvasti kiinni eilisen päivän mielikuvissa. (2012, 5, lainaus 83)

Vanhanaikaiset mielikuvat kirjanpitäjän toimenkuvasta joutavat romukoppaan. (2012, 6, lainaus 87)

Alalle pitää saada lisää nuoria ja karistaa kirjanpitäjän ehkä vanhahtava viitta harteilta. (2014, 4, lainaus 137)

Vanhanaikainen laskenta-ammattilainen -teema sisältää paljon perinteisiä pavunlaskijalle miellettyjä ominaisuuksia: tylsyys, numerotarkkuus ja konservatiivisuus. Aineistossa on mukana muutama sarjakuva, joissa esiintyy hyvin perinteinen pavunlaskijan tyyppinen laskenta-ammattilainen. Ensimmäisessä sarjakuvassa (KUVA 2) laskenta-ammattilainen on keskittynyt

pelkästään numerotietoon, eikä pysty näkemään varsinaista liiketoimintaa numeroiden takaa. Toisessa sarjakuvassa (KUVA 3) laskenta-ammattilainen vaikeuttaa yrityksen toimintaa järjettömällä toimenpiteellä. Aiemmissa tutkimuksissa on mainittu, että perinteinen pavunlaskija nähdään ikään kuin pakollisena pahana, joka ei välttämättä toimi yrityksen etujen mukaisesti. Richardson ym. (2015) toteavat tutkimuksessaan, että perinteinen pavunlaskija kuvataan elokuvissa koomisena karikatyyrina, jollaisena laskenta-ammattilainen näyttäytyy myös aineistoni sarjakuvissa.

KUVA 2 (2010, 3, 76)

KUVA 3 (2013, 5, 66)

Pavunlaskijaan yleisesti liitetty pikkutarkkuus ja "näpertely" mainitaan myös aineistossa:

Mielikuva yksin näpertävästä kirjanpitäjästä on täysin vanhentunut. (2010, 2, lainaus 6)

Olenaisuutta voi yleensä soveltaa vapaaehtoisesti: pikkutarkka saa aina olla. (2011, 3, lainaus 36)

4.2.6 Nykyaikainen laskenta-ammattilainen

Nykyaikainen laskenta-ammattilainen sisältää erityisesti henkilökohtaisia ominaisuuksia, joita laskenta-ammattilainen tarvitsee nykypäivänä. Sosiaaliset ja viestinnälliset taidot mainitaan useissa lainauksissa. Lisäksi laskenta-ammattilaisilta odotetaan teknologista osaamista, kielitaitoa, valmiutta asiakaspalveluun ja kykyä työskennellä tiimeissä.

Työkokemuksen lisäksi työnantajat arvostavat moniosaamista, sosiaalisia kykyjä sekä kielitaitoa. (2012, 2, lainaus 71)

Tehtävään onnistumiseksi hyöät vuorovaikutustaidot ovat täysin välttämättömät. (2012, 1, lainaus 65)

Välttämättömiä osaamisalueita ovat nykypäivänä myös tietotekninen osaaminen, kielitaito sekä tiimityöskentelytaidot ja palveluosaaminen. (2010, 4, lainaus 22)

Laskenta-ammattilaisen tehtäväkenttään liittyvä muutos on työn laajeneminen "historiankirjoituksesta" tulevaisuuden ennakointiin. Näin ollen työtehtävät sisältävät analyysien tekemistä ja asiakkaiden neuvontaa.

Työ ei ole enää yhtä numeropainotteista. Nykyisin tilintarkastajat tekevät entistä enemmän analyyseja. (2010, 1, lainaus 1)

Kun kirjanpitäjistä tehdään historiankirjoittajan sijasta tulevaisuutta tarkasteleva ennustaja, on selvää, että tarvitaan myös uusia toimintamalleja. (2011, 2, lainaus 32)

Jatkossa työaika vapautuu käytännön kirjanpityöstä asiakkaan ohjaamiseen ja neuvomiseen. Kirjanpitäjän tuleekin osata keskustella asiakkaan kanssa ja kertoa hankalistakin asioista ymmärrettävästi. (2015, 1, lainaus 145)

Kuten edellisessä luvussa mainitsin, vanhanaikainen laskenta-ammattilainen kuvataan vastakohtana nykyaikaiselle laskenta-ammattilaiselle. Näin ollen lainauksissa puhutaan paljon siitä, minkälaista laskenta-ammattilaisuus ei enää ole. Ehkä tämän takia laskenta-ammattilaisuus esitetään jopa hieman liioitellun "nykyaikaisena" tai aktiivisena. Esimerkkinä aktiivisuudesta kuva 4, jossa kirjanpitäjä on kuvattu suorittamassa laskuvarjohyppyä. Kuvan avulla luodaan voimakas vastakkainasettelu vanhanaikaisen toimistossa istuvan "nörtin" ja nuorekkaan talousosaajan välille.

KUVA 4 (2012, 4, 20-21)

Kuva tilitoimistosta, jossa yksinäinen kirjanpitäjä istuu himmeään pöytälamppun varjossa nukkavieru slipoveri yllään ei ihan kohtaa nykytodellisuutta. (2012, 4, lainaus 78)

Yllä olevassa lainauksessa mainitaan laskenta-ammattilaisen ”nykytodellisuus”, johon yksinäinen kirjanpitäjä ei sovi. Tämän lainauksen perusteella ei kuitenkaan voi väittää, että laskenta-ammattilaisuudesta olisi olemassa vain yksi todellisuus. Lisäksi laskenta-ammattilaisten työtehtäviin kuuluu hyvin todennäköisesti jonkin verran itsenäistä ja jopa yksinäistä työskentelyä. Näin ollen kyseisessä lainauksessa hieman kärjistetään oletettua laskenta-ammattilaisuuden ”nykytodellisuutta”. Tarkoituksena voi olla laskenta-alan imagon kohottaminen ja ylipäättään alan houkuttelevuuden lisääminen. Jeacle (2008) toteaa tutkimuksessaan, että big4-toimistojen rekrytointi-ilmoituksissa alasta luotiin ehkä liiankin kaunisteltu mielikuva. Eli mainostettu todellisuus ei välttämättä vastaa todellisuutta.

4.2.7 Muutos laskenta-alalla

Muutos laskenta-alalla -teema sisältää yleisiä laskenta-alaan liittyviä muutoksia niin lainsäädännössä kuin työnteossa. Suurin osa muutoksista sisältyy muihin luokkiin, kuten vaatimustason kasvuun tai digitalisaatioon. Keräsin tämän teeman alle lainaukset, joissa puhutaan muutoksesta yleisellä tasolla. Esimerkiksi seuraavissa lainauksissa puhutaan muutoksesta, mutta muutosta ei selitetä sen tarkemmin:

Muutokset ravistelevat kirjanpitoalaa. (2010, 4, lainaus 23)

Maailma on muuttunut valtavasti ja kirjanpidon sisältö ja tehtävät sen mukana. Kirjanpidon perusajatus sen sijaan on muuttunut yllättävän vähän. (2012, 6, lainaus 91)

Ala on kuitenkin muuttunut asiakkaiden tarpeiden, teknisten innovaatioiden ja markkinoiden kehittymisen seurauksena. (2012, 4, lainaus 80)

Muutokset liittyvät usein myös lainsäädäntöön, koulutukseen ja teknologiaan:

Esimerkiksi lainsäädäntö muuttuu jatkuvasti. Kouluttautuminen on keino pysyä paremmin ajan hermolla. (2010, 2, lainaus 8)

Myös taloushallinnon tehtävissä muutoksesta on tullut pysyvä olotila. Tietojärjestelmät uudistuvat tai täysin uudenlaisia järjestelmiä otetaan käyttöön. (2013, 6, lainaus 113)

Laskenta-alan muutos näkyy myös naisten lukumäärän lisääntymisenä. Kuten Miley ja Read (2012) kertovat artikkelissaan, laskenta-ala on aikaisemmin ollut erittäin miesvaltainen. He toteavat, että nykyään alalla toimii huomattava määrä naisia. Dimnikin ja Feltonin (2006) tutkimus tukee tätä väitettä; ennen vanhaan elokuvien laskenta-ammattilaiset olivat järjestään miehiä, mutta nykyään myös naisia näkyy laskenta-ammattilaisen roolissa. Naisten lukumäärän kasvu todetaan aineistossani:

Vastaajista suurin osa oli naisia, kuten alalla yleensäkin. (2010, 4, lainaus 13)

4.2.8 Kansainvälistyminen

Kansainvälistymisen teemaan sisältyy positiivisia ja negatiivisia asioita, jotka liittyvät alan kansainvälistymiseen. Kansainvälistyminen liittyy erityisesti lainsäädäntöön ja standardeihin, jotka nähdään haitallisena alalle. Kansainvälistyminen liittyy tätä kautta byrokratia-teemaan, sillä toimialan kansainvälistyminen on lisännyt byrokratiaa:

Sekä kansainvälisissä tilinpäätös- että tilintarkastusstandardeissa muoto on syrjäyttänyt asian. (2013, 3, lainaus 106)

Kansainvälisissä tilinpäätösstandardeissa ja kansainvälisissä tilintarkastusstandardeissa on kummassakin sama puute – niistä voi olla enemmän haittaa kuin hyötyä. (2013, 3, lainaus 105)

Toisaalta kansainvälistyminen nähdään myös neutraalina ja vääjäämättömän tosiasiana, johon on sopeuduttava.

Taloushallinnossa näkyy myös kansainvälistyminen. (2015, 4, lainaus 155)

Kansainvälistyminen voimistuu. (2010, 4, lainaus 24)

KLT-ammattilaisen vaatimustaso seuraa tulevaisuudessa yhä suuremmassa määrin kansainvälistä vaatimustasoa ja kehitystä, jolloin suomalaiset taloushallinnon ammattilaiset ovat kilpailukykyisiä myös kansainvälisessä vertailussa. (2011, 2, lainaus 35)

Positiivisessa valossa kansainvälistyminen näkyy selkeimmin mainoksissa, esimerkiksi rekrytointi-ilmoituksessa kerrotaan mahdollisuudesta työskennellä ulkomailla:

Sopiiko sinulle parhaiten etätyömahdollisuus kotona tai ulkomailla? (2015, 2, lainaus 148)

4.2.9 Vaatimustason kasvu

Työntekoon liittyvät vaatimukset ovat kasvaneet. Vaatimustason kasvu -teeman alaluokkia ovat:

- 1) Analysointitaidot
- 2) Konsultointi
- 3) Kouluttautuminen

Vaatimustason kasvu -teemaan liittyy laskenta-ammattilaisen muuttuvat työtehtävät ja teknologinen kehitys. Vaatimustaso nousee, kun rutiinityöt automatisoituvat ja laskenta-ammattilaisten vastuu kasvaa.

Taloushallinnon ammattilaisen työ on muuttunut entistä vaativammaksi ja haasteellisemmaksi. (2010, 4, lainaus 17)

Tilitoimistoille on yhä tärkeämpää, että sen vaativissa taloushallinnon tehtävissä toimiva henkilöstö on tehtävien vaatimustason täyttäviä ammattilaisia. Tähän taloushallinnon ja laskentatoimen ammattimaisuuteen liittyy paljon vaatimuksia. Ammattimaisuudessa tärkeintä on osaaminen ja laatu. (2011, 2, lainaus 34)

Vielä taloushallinnon digitalisoitumisajan alkupuolella, vain parikymmentä vuotta sitten, ennustettiin kirjanpitäjistä suuren osan jäävän työttömiksi koneiden ja ohjelmien tehdessä kirjanpitotyöt. Näin ei ole tapahtunut, kirjanpitäjien tehtäväkenttä on laajentunut ja työtehtäviä kertyy entistä enemmän. (2012, 1, lainaus 62)

Vaatimustason kasvu on lisännyt laskenta-ammattilaisten työn määrää:

Tietotekniikka on helpottanut kirjanpitäjän työtä, mutta tuonut samalla entistäkin nopeamman syklin. (2014, 2, lainaus 132)

Onnen murunen on saada pitää tammi-huhtikuussa edes yksi vapaa viikonloppu perheen ja ystävien kanssa. (2011, 3, lainaus 40)

Analysointitaidot ovat nykyään tärkeä osa laskenta-ammattilaisen ammattitaitoa. Perusosaamisen lisäksi vaaditaan kykyä nähdä numeroiden taakse. Esimerkiksi tilintarkastajat tekevät entistä enemmän analyyseja ja heidän on nähtävä asioiden syy-seuraussuhteet.

Rajala sanoo, että tiliammattilaisen pitää nykypäivänä olla jo perusasioiden suhteen hyvä osaaja ja urakehitys vaatii myös analysointikykyä. (2012, 2, lainaus 74)

Toteutettujen tarkastusten raportointi on vaativaa työtä. asiat tulee esittää tiiviisti, mutta sisällyttää niihin kuitenkin riittävä analyysi syy-seuraussuhteineen ja eritellä havaintojen merkitystä esimerkiksi tarkastuskohteelle itselleen, seuraavalle tasolle ja kunta(konsernitasolle). (2014, 2, lainaus 124)

Vaatimukset KLT-kirjanpitäjälle tai muulle taloushallinnon ammattilaiselle ovat kasvaneet nopeasti. Enää ei riitä tiliosaaminen, tarvitaan huomattavasti laajempaa ja syvällisempää osaamista. Ennen kaikkea tarvitaan ymmärrystä asioista ja niiden merkityksestä. (2012, 1, lainaus 63)

Konsultointi ja neuvontapalvelut ovat lisääntyneet viime aikoina. Taloushallinnon sähköistyminen on vähentänyt rutiinitöihin vaadittavaa aikaa, jolloin laskenta-ammattilaisten työ on siirtynyt käytännön kirjanpitotyöstä konsultointiin.

Hän uskoo, että tulevaisuudessa kirjanpitäjän työnkuva muuttuu taloushallinnon sähköistyessä konsultoivampaan suuntaan. (2015, 1, lainaus 146)

Uudessa taloushallinnossa rutiinityö vähenee, prosessien kontrollointi painottuu, konsultoinnin ja asiakaspalvelun merkitys kasvaa. (2014, 1, lainaus 118)

Asiakkaan velvoitteista huolehtimisen ohella tilitoimistot voisivat tarjota pk-yrityksille nykyistä enemmän proaktiivista neuvontaa. (2011, 2, lainaus 31)

Kouluttautuminen ja elinikäinen oppiminen ovat varsin usein toistuvia teemoja. Kouluttautumiseen liittyen KLT-tutkinnosta puhutaan aineistossa

paljon. Vaatimustason kasvaminen ja alan muutokset johtavat luonnollisesti siihen, että laskenta-ammattilaisten on jatkuvasti päivitettävä osaamistaan.

Suurin haaste sisäisille tarkastajille onkin pystyä muuntumaan, milloin hetkellisen, milloin pysyvään muutoksen myötä. Poisoppimisen ja uuden oppimisen tarve näkyvät ammattistandardien ja käytännön ohjeiden jatkuvana päivitystarpeena. (2014, 2, lainaus 123)

Taloushallinnon osaavana ammattilaisena opiskelu ja kouluttautuminen ei lopu koskaan. (2012, 1, lainaus 66)

Esimerkiksi lainsäädäntö muuttuu jatkuvasti. Kouluttautuminen on keino pysyä paremmin ajan hermolla. (2010, 2, lainaus 8)

KLT-tutkintoa pidetään alalla vahvan osaamisen symbolina. KLT-tutkinnon suorittanutta henkilöä arvostetaan ja tutkinnon hankkiminen kasvattaa osaamista ja itseluottamusta. Tutkimusaineistosta voisi päätellä, että KLT-tutkinto on arvostetuin laskenta-ammattilaisen titteli. Laskentatoimen opetusta nimittäin kritisoidaan jopa yliopistotasolla, sillä vastavalmistuneiden osaamisessa on suurta vaihtelua.

Nuorena yrittäjänaisena Isotalo päätyi suorittamaan KLT-tutkintoa vahvistaakseen uskottavuuttaan sekä omaa ammattitaitoaan. (2014, 1, lainaus 122)

KLT-tutkinto on myös työmarkkinoilla yleisesti arvostettu ... Ja kertoohan se myös asennoitumisesta omaan uraan, ammattiyhpeydestä, sekä siitä että kykenee asettamaan tavoitteita ja saavuttamaan ne. (2011, 2, lainaus 33)

KLT-ammattilaisen vaatimustaso seuraa tulevaisuudessa yhä suuremmassa määrin kansainvälistä vaatimustasoa ja kehitystä, jolloin suomalaiset taloushallinnon ammattilaiset ovat kilpailukykyisiä myös kansainvälisessä vertailussa. (2011, 2, lainaus 35)

4.2.10 Koulutuksen teoreettisuus

Koulutuksen teoreettisuus -teema liittyy ongelmiin suomalaisessa laskentatoimen koulutuksessa. Koulutus on varsinkin yliopistotasolla liian teoreettista. Vastavalmistuneet henkilöt eivät voi suoraan aloittaa työntekoa, sillä heille on järjestettävä kattava työnaikainen koulutus. Teoreettisuuden lisäksi kouluissa opetetaan liikaa nippelitietoa, jota käytännön työelämässä ei tarvita.

Osaamisen merkitys taloushallinnossa on vain kasvanut entisestään. Suomalainen peruskoulujärjestelmä on saanut paljon kritiikkiä viime aikoina, myös taloushallinnon perustutkinnot. Tämä koskee niin toisen asteen tutkintoja, ammattikorkeakoulu- ja yliopistotutkintoja kuin ammatti- ja erikoisammattitutkintoja. (2015, 2, lainaus 147)

Kirjanpitäjien peruskoulutus on liian teoreettista, minkä vuoksi koulunpenkiltä ei juurikaan voi ottaa uutta työntekijää antamatta hyvää työnaikaista koulutusta ja ohjausta. (2015, 3, lainaus 152)

Yrityskaupoissa aina jollain on tuttu, joka on opiskellut yritysten arvoja ja p/e-lukujen laskentaa kauppakorkeassa. Koulutusohjelmassa tutkitaan investointiprojekteja, yrityskauppoja, agenttiteoriaa, investointipankkeja, pääomia ja osinkopolitiikkaa – kaikkea sellaista suurta ja hienoa, jota suurin osa yrityksistä ja yrittäjistä ei koskaan kohtaa. (2012, 2, lainaus 68)

Opettajat keskittyvät liikaa teorettisiin pohdintoihin, jolloin myös opiskelijat saavat vääränlaisen käsityksen alasta ja keskittyvät työnteossa pikkutarkkaan näpertelyyn. Koulutus voi jopa vieraannuttaa todellisuudesta:

Opettajat kouluttavat ne tuhannet nuoret, jotka sitten tekevät käytännön työnään pikkutarkkaa näpertelyä. Jos professorien virkavaatimuksena olisi kolmen vuoden työskentely tilitoimistoissa, he valaistuisivat ja jättäisivät teoreettisen pohdintansa kirjastojen pölypunkeille. (2011, 4, lainaus 49)

Olin 16-vuotiaana tekemässä tehokasta taloushallintoa ja kassavirtamaista varastohinnoittelua. Sitten menin kouluun kirjanpito-oppiin ja kadotin tuntuman oikeaan elämään vuosikymmeniksi. (2012, 4, lainaus 76)

4.2.11 Digitalisaatio

Digitalisaation teemaan sisältyy teknologinen kehitys ja siihen liittyvät ilmiöt. Aikoinaan ennustettiin, että iso osa kirjanpitäjistä jäisi työttömiksi kirjanpidon automatisoiduttua. Nykyään ollaan sitä mieltä, että automatisaatio ei vaaranna alan työtilannetta, sillä robotti ei pysty luovaan ajatteluun. Rutiinitöiden automatisoituessa kirjanpitäjän toimenkuvasta tulee monipuolisempi ja haastavampi. Työvoimaa vapautuu tuottavampaan työhön ja työotteesta tulee konsultatiivisempi.

Digitalisaation myötä korvautuvaksi tulevat myös aivotyötä vaativat rutiinit, kuten kirjanpidon perustehtävät. (2014, 5, lainaus 142)

Rutiiniprosessien automatisoinnin kautta voidaan vapauttaa työvoimaa tuottavampaan työhön. (2011, 6, lainaus 61)

Uudessa taloushallinnossa rutiinityö vähenee, prosessien kontrollointi painottuu, konsultoinnin ja asiakaspalvelun merkitys kasvaa. (2014, 1, lainaus 118)

Automaatio ei kuitenkaan vaaranna alan työtilannetta. Mäkinen sanoo, että robotti ei pysty luovaan ajatteluun, se on ihmisen tehtävä. (2014, 4, lainaus 139)

Digitalisaatiota ei osata vielä hyödyntää täysipainoisesti. Esimerkiksi sähköinen taloushallinto mahdollistaisi korkealaatuisen ja tehokkaan tilintarkastuksen, mutta tilintarkastusalan standardit elävät vielä aikaa ennen sähköistä taloushallintoa. Toisin sanoen byrokratia on syönyt tehoa taloushallinnon sähköistymiseltä:

Internet ja sähköinen taloushallinto antaisivat tilintarkastajille mahdollisuuden korkealaatuisen, luotettavaan ja tehokkaaseen tilintarkastukseen. Tilintarkastusalan standardit elävät vielä aikaa ennen internetiä. (2014, 6, lainaus 143)

Minua kaduttaa tekemäni työ sähköisen taloushallinnon puolesta. Kuvittelin, että se helpottaisi arjen kirjanpityötä ja antaisi meille aikaa olennaiseen. Verottaja on käyttänyt automaatiota väärin yrittäjiä vastaan. Me teemme kiristyneiden aikataulujen ahdistamina kaiken työn verottajan puolesta ja verohallinnolta vapautuu aikaa alamaistensa kurittamiseen eri muodoin. (2014, 3, lainaus 133)

Digitalisaation päätepiste ei ole vielä tiedossa; kehitys on jatkuvaa ja toimiala tulee muuttumaan jatkuvasti sen mukana. Tietotekniikan kehittymisen myötä tiedon määrä kasvaa ja haasteeksi tulee sen analysoiminen. Valtavasta tietomäärästä on löydettävä yrityksen kannalta oleellinen informaatio. Tilitoimistot pystyvät tulevaisuudessa tarjoamaan entistä monipuolisempia palveluja, jolloin esimerkiksi pk-yrityksille on mahdollista toteuttaa hyvä johdon laskentajärjestelmä.

Voimakkaasti alkanut taloushallinnon sähköistyminen ei pysähdy eikä kehityksen loppua ole näkyvissä. Entistä tehokkaammat, modernit tavat hoitaa myös taloushallinnon tiedon käsittelyä muuttaa tehtäväkenttäämme jatkuvasti. (2012, 1, lainaus 67)

Tietojärjestelmien kehittyminen on luonut mahdollisuuden siihen, että hyvän johdon laskentajärjestelmän luominen voidaan toteuttaa myös pk-yrityksissä. (2011, 2, lainaus 30)

Iso osa mainoksista liittyy ohjelmistojen kauppaamiseen. Ehkä yleisin teema ohjelmistojen mainostamisessa on työajan säästäminen. Sähköiset ratkaisut helpottavat työntekoa ja automatisoivat rutiinitehtäviä, jolloin jää aikaa muulle. Kuvassa 5 mainostetaan, että sähköinen kokonaisjärjestelmä automatisoi rutiinit, jolloin päivän työt hoituvat 2,5 tunnissa.

www.netbaron.fi

Päivän työt 2,5 tunnissa?

NetBaron-ohjelmistoperhe tekee sen mahdolliseksi. Sähköinen kokonaisjärjestelmä automatisoi rutiinit ja voit suoriutua töistäsi 1/3 ajassa - esim. tilinpäätös jopa parissa tunnissa. Työskentele missä vain milloin vain, tarvitset ainoastaan nettiselaimen ja -yhteyden.

Juhlavuoden kunniaksi
10 % alennus haluamastasi ohjelmistopakettista.

Kirjanpito-lautakunnan 2011 suositusten mukaiset arkistointi-työkalut

Toimii myös tabletissa!

Arvonlisävero-%-muutokset 1.1.2013 kuuluvat ylläpitopalveluun, voit näin nukkua yösi rauhassa!

***Talous-Baron = sähköinen taloushallinto**

- verkkotaskutus ja tulostuspalvelu
- sopimuslaskutus automaattijastuksella
- myyntireskontra
- ostoireskontra
- ostolaskujen kierrätys
- ostolaskujen skannaus
- kirjanpito
- tilinpäätös ja tasekirja
- tase-erittely
- tilintarkastustyökalu
- vero- ja viranomaisilmoitukset KATSO-tunnuksilla
- monipankki reskontrien automaattikohdistuksilla

Tarjoushinnat voimassa 31.12.2012 mennessä tehtyihin 36 kk sopimuksiin.
Lisätiedot, tilaukset ja kumppaniverkosto: www.netbaron.fi | myynti@netbaron.fi | p. 029 000 9015

KUVA 5 (2012, 5, 71)

Toinen tärkeä teema ohjelmistojen mainoksissa oli työn ilo. Nykyaikaisilla välineillä "taistelu tietotekniikan kanssa vaihtui työn iloon". Kuvassa 6 hahmotetaan kellotaululla, miten 60-luvulla työntekijä hautautui mappeihin, 70-90-luvuilla taloushallinto oli tylsää rutiinitehtävien tekemistä ja 2000-luvulla työnteko on mukavaa.

Kiireettömyys parantaa myös työn laatua; aiempi taistelu tietotekniikan kanssa vaihtui työn iloon! (2012, 6, lainaus 92)

Taloushallinnon sähköinen tulevaisuus

Heerosin ratkaisulla rakennat yhteisen sähköisen työtilan tilitoimistollesi ja asiakkaillesi. Virtaviivaistat osto- ja myyntilaskujen käsittelyn maksatukseen, arkistointiin ja kirjanpitoon saakka. Tulevaisuus on jo täällä!

Lue lisää osoitteesta www.heeros.com ja kysy tilitoimistokumppanuudesta.

Heeros
Virtaa taloushallintoon

KUVA 6 (2012, 1, 84)

4.2.12 Teknologian haittapuolet

Aineistossa on myös mainintoja digitalisaation negatiivisista piirteistä. Sähköinen taloushallinto tehostaa työntekoa, mutta samalla myös vaatimukset ovat kasvaneet. Työntekijöiltä vaaditaan yhä enemmän ja internetin aikakaudella työn ja vapaa-ajan raja on hämärtynyt. Tietojärjestelmien

toiminnallisuudessa on paljon parantamisen varaa ja ohjelmistot hidastelevat eikä niitä olla valmiita suosittelemaan muille.

Internet on tuonut 24/7-yhteiskunnan, jossa ihmisillä työn ja vapaa-ajan ero on kuin veteen piirretty viiva. Kotitoimistossa toimiva kirjanpitäjä on vielä enemmän kiinni työssä. (2011, 6, lainaus 59)

Ihminen tuupertuu kaiken sähköistävän tehokkuusmoukarin alle. (2011, 5, lainaus 54)

Tänä vuonna näin uupuneita tilitoimistoyrittäjiä ja kirjanpitäjiä enemmän kuin koskaan ennen. Internetin ja sähköisen taloushallinnon piti jättää meille aikaa muuhun, mutta kävikin päinvastoin. Internetin avulla meiltä voidaan vaatia yhä enemmän ja yhä nopeammin. (2011, 4, lainaus 45)

Digitalisaation ja teknologian haittapuolet -teemoilla oli paljon yhteisiä lainauksia. Taloushallinnon sähköistyminen on helpottanut työntekoa, mutta samalla siihen liittyy negatiivisia seikkoja. Tai ehkä digitalisaatio on kaiken kaikkiaan ollut positiivinen asia, mutta ohjelmistojen kanssa on ongelmia. Seuraavat lainaukset viestivät ongelmista sähköisissä työvälineissä:

Tietojärjestelmien toiminnallisuudessa on kuitenkin paljon parantamisen varaa ja lisäominaisuuksien tai parannusten saaminen ohjelmistoihin voi viedä kohtuuttomasti aikaa. (2013, 6, lainaus 114)

Kovin innokkaasti alalla ei työvälineitä olla valmiita suosittelemaan. (2013, 2, lainaus 93)

4.2.13 Tietoturva

Digitalisaatio on siirtänyt arkaluonteisen materiaalin paperilta tietokoneen näytölle, joten tietoturvaan on kiinnitettävä huomiota. Aineiston artikkeleissa puhutaan tietohallintojohtamisesta ja tietotilinpäätöksestä sekä mainoksissa ohjelmistojen luvataan olevan turvallisia.

Uusi alue, joka todennäköisesti tulee edellyttämään organisaatiolta työtä ja sisäiseltä tarkastukselta tarkastamista, on tietotilinpäätös. (2014, 2, lainaus 127)

Palkanlaskentaan liittyvä aineisto on pääosin hyvin arkaluonteista. Siksi tilitoimiston tulee varmistaa verkossa liikkuvan tiedon asianmukainen tietoturva. (2011, 5, lainaus 55)

etalous.fi on web-selaimen kautta toimiva sähköisen taloushallinnon työpöytä, joka tuo uudenlaista sujuvuutta ja helppoutta yrityksesi taloushallintoon turvallisuudesta tinkimättä. (2011, 1, lainaus 28)

Älä anna asiakirjojen päätyä asiattomille. Löydä paras Encore Tietoturvapalvelun paketti osoitteesta paperinkerays.fi (2015, 6, lainaus 160)

4.2.14 Laskenta-ammattilaisuuden vertaus

Laskenta-ammattilaisuutta verrataan aineistossa: 1) toiseen ammattiryhmään ja 2) urheiluun.

Laskenta-ammattilaista verrataan useassa lainauksessa lääkäriin. Lääkäri on arvostettu ammatti ja lainauksissa tilintarkastajan tekemää työtä verrataan seurauksiltaan yhtä kohtalokkaaksi kuin lääkärin työtä. Lisäksi kirjanpitäjän työ on jossain määrin samanlaista kuin terapeutin. Kirjanpitäjä huolehtii asiakkaan raha-asioista ja asiakas saa mielenrauhan. Aineistossa on myös viitteitä laskenta-ammattilaisuuden yhtäläisyyksistä salapoliisiin ja kriisiterapeuttiin.

Yritystoiminnan riskit ovat huomattavat ja yksi virhe tai sattuma voi tuhota koko yrityksen. Yrittäjälääkäri voi tehdä leikkausvirheen, tilintarkastaja tai tilitoimisto ei huomaa virhettä tilinpäätöksessä, yrityksen valmistama tuote voi olla viallinen ja aiheuttaa suuret korjauskulut tai jopa myrkyttää asiakkaan. (2010, 2, lainaus 4)

Kirjanpitäjän on tiedettävä yrittäjän perhesuhteet ja se, miten lapset tulevat osallistumaan yrityksen toimintaan. Kirjanpitäjä onkin siten enemmän kuin perhelääkäri. (2011, 3, lainaus 38)

Kirjanpitäjät ovat pelastaneet yrittäjiä enemmän itsemurhilta kuin päivystävät kriisiterapeutit. Kirjanpitäjän suurimpia onnen lähteitä on nähdä yrittäjä ottamassa uusi elämä haltuunsa. (2011, 3, lainaus 39)

... ja kuinka paljon hän tekee salapoliisityötä kuittausten löytämiseksi. (2011, 3, lainaus 44)

Urheiluun liittyviä teemoja on eniten mainoksissa. Mainoskuvissa käytetään paljon urheiluteemoja ja teksteissä viitataan esimerkiksi "tulosta tuottaviin rytmeihin".

Yrittäjien on useimmissa tapauksissa vaikeaa tai jopa mahdotonta itse huolehtia taloushallinnon asioista riittäväällä ammattitaidolla. Alan ammattilainen on tärkeä apu ja sparrari. (2014, 3, lainaus 135)

Ohjelmassa on innovatiivinen koreografia, joka johdattaa sinunkin tilitoimistosi ja asiakkaasi mukaan tehokkasiin ja tulosta tuottaviin rytmeihin. (2010, 1, lainaus 3)

Kuvassa 7 laskenta-ammattilainen hakkaa nyrkkeilysäkkiä ja kuvatekstissä sanotaan, että "velipoika hakkaa vielä taloushallintoa kuntoon." Toisaalta kuvassa laskenta-ammattilainen näyttäytyy urheilullisena, mutta nyrkkeilysäkin hakkaamisen vertaaminen taloushallintoon voi viitata myös siihen, että vanhanaikaiset menetelmät ovat työläitä. Eli käyttämällä nykyaikaisia välineitä työn tekeminen ei ole yhtä vaivalloista kuin ennen. Kuvassa 8 laskenta-ammattilainen pitää kädessään kahvakuulaa ja kuvatekstinä on "Vahvasti ammattilaisille." Kuva ja teksti viittaavat voimaharjoitteluun ja ylipäätään urheilullisuuteen. Näin luodaan mielikuvaa laskenta-ammattilaisesta henkilönä, joka on muutakin kuin toimistossa istuva hintelä pavunlaskija.

KUVA 7 (2014, 5, 57)

KUVA 8 (2010, 5, 13)

4.2.15 Laskenta-alan imago

Laskenta-alan imago -teeman aihe on alan kiinnostavuus erityisesti nuorten silmissä ja se, pitäisikö alan imagoa parantaa. Taloushallinnon laatu oli 60-luvulla epätasaista, joten alan laatutasoa ja arvostusta haluttiin kohottaa

perustamalla Taloushallintoliitto. Liiton tehtävänä on toimia alan laadunvalvojana ja nostaa yleistä osaamistasoa.

Ovatko taloushallinnon ammatit nykynuorison ammattivalintatilaston kärjessä? Tarvitsemmeko toimialan profiilin nostoa? (2014, 2, lainaus 129)

Taloushallinnon palvelujen laatu oli 1960-luvulla epätasaista ja osaaminen vaihtelevaa. Syntyi tarve kohottaa alan yleistä laatutasoa ja arvostusta. (2013, 2, lainaus 95)

Suomen Taloushallintoliitto, joka ryhtyi toimiin yleisen osaamistason nostamiseksi ja laadunvalvonnan kehittämiseksi. (2013, 2, lainaus 96)

Taloushallinnon kiinnostavuus nuorten keskuudessa on suuri haaste tänä päivänä. Esimerkiksi merkonomit suuntautuvat useammin markkinointiin ja IT-alalle. Ihmiset eivät tiedä toimialan työmahdollisuuksista, esimerkiksi opiskelijoille pitäisi antaa realistisempi kuva siitä, mitä talouden asiantuntijatyö nykyään on. Aineistossa puhutaan paljon alan hyvästä työllisyystilanteesta, joka voisi vaikuttaa alan kiinnostavuuteen. Lainauksissa koetaan ongelmalliseksi se, että laskenta-ala on muuttunut huomattavasti viime vuosikymmeninä, mutta tätä muutosta ei ole osattu kommunikoida ulos päin. Puhutaan esimerkiksi kirjanpitäjän ”vanhahtavasta viitasta” ja siitä, että kirjanpito on nykyään nuorekasta ja sosiaalista asiakaspalvelua.

Taloushallinnon vetovoimaisuus nuorten ja opiskelijoiden piirissä on tärkeä kysymys ja haaste tilitoimistoille. (2012, 5, lainaus 82)

Muutama vuosi sitten tilitoimistot havahtuivat siihen, että alalta on lähivuosina jäämässä paljon ihmisiä eläkkeelle. Nuoria ei valmistunut riittävään tahtiin, vaan merkonomit suuntatuivat mieluummin markkinointiin ja IT-alalle. (2010, 3, lainaus 12)

Kirjanpito on nykyään nuorekasta ja sosiaalista asiakaspalvelua, jonka vaihtelevuus virkistää. Uskon, että juuri työn monipuolisuus kiinnostaa jatkossa entistä enemmän nuoria ihmisiä, sanoo Lindberg. (2013, 2, lainaus 99)

Kriteerinä taloushallinnon opintojen valinnassa painoi eniten hyvä työllisyystilanne, uravaihtoehdot, toimialan kiinnostavuus ja mielenkiintoiset työtehtävät. (2012, 5, lainaus 84)

Alalle pitää saada lisää nuoria ja karistaa kirjanpitäjän ehkä vanhahtava viitta harteilta. (2014, 4, lainaus 137)

4.2.16 Osaajien tarve laskenta-alalla

Osaajien tarve ja jopa puute ammattilaisista on aineistossa yleisesti esiintyvä teema. Aineistossa puhutaan yleisesti talousosaamisen tarpeesta sekä mainitaan kirjanpitäjä, tilintarkastaja ja palkkahallinnon asiantuntija ammatteina, joille on kysyntää. Mielenkiintoinen huomio on, että lainauksissa mainitaan yleensä tarve osaavalle, kokeneelle tai ammattitaitoiselle työvoimalle. Tästä voisi päätellä, että ongelma saattaa johtua osittain myös koulutuksesta. Kuten koulutuksen teoreettisuus -teemasta kävi ilmi, vastavalmistuneiden

osaamisessa on suurta vaihtelua. Lisäksi suoraan koulunpenkiltä työllistetyille henkilöille on annettava kattava työnaikainen koulutus.

Hyviä kokeneita kirjanpitäjiä on vaikea saada rahallakaan. (2015, 3, lainaus 153)

Hyvistä pätevistä kirjanpitäjistä – talous- ja veroasioiden todellisista ammattilaisista – on pulaa. (2012, 6, lainaus 86)

Samaan aikaan muun muassa tilitoimistosektorilla on pula ammattitaitoisista työntekijöistä. (2011, 6, lainaus 60)

Sinnemäki painottaa samalla, että tilintarkastajien osalta on tarvetta osaavalle työvoimalle, sillä suuri joukko suomalaisista tilintarkastajista on lähitulevaisuudessa eläköitymässä. (2010, 2, lainaus 5)

Nyt aidolle talousosaamiselle on enemmän kysyntää kuin koskaan. (2011, 5, lainaus 52)

4.2.17 Laskenta-ammattilainen vartijana

Laskenta-ammattilainen vartijana luo melko perinteisen mielikuvan laskenta-ammattilaisesta liike-elämän pelisääntöjen tuomarina. Joissain tapauksissa lainsäädäntö velvoittaa laskenta-ammattilaista ilmoittamaan rikosepäilyt, esimerkiksi jos kyseessä on epäily rahanpesusta tai terrorismin rahoittamisesta. Sisäinen tarkastaja tutkii väärinkäytöksiä ja pitää organisaation hereillä, jotta riskit eivät pääse yllättämään johtoa. Vartijan rooli ulottuu myös väärinkäytösten tutkimisesta järjestyksen ylläpitämiseen ja liiketoiminnan ongelmien tunnistamiseen. Esimerkiksi kirjanpitäjä vahtii asiakasyrityksen tilitietoja ja näin hänellä on mahdollisuus huomata konkurssiriski ennen muita.

Monet sisäiset tarkastajat käyttävät työajastaan yhä kasvavan osan väärinkäytösten tutkintaan. (2014, 2, lainaus 125)

Sisäisen tarkastajan tulee olla itse koko ajan hereillä ja pitää myös organisaatio hereillä, toisin sanoen toimia oman organisaationsa unilukkarina. Hänen tulee varmistaa, että organisaatio ei nukahda – jotteivat riskit pääse yllättämään johtoa. (2014, 2, lainaus 126)

Lukemalla uusinta kirjaani, kirjanpitäjä huomaa, kuinka paljon vartijana hän on, kuinka kaunista vastuuta hän kantaa. (2011, 3, lainaus 41)

Taloushallinnon ammattilaisten merkitys on suuri, jotta yrityksen ongelmiin reagoidaan riittävän aikaisin, sanoo Helena Laine. (2014, 1, lainaus 121)

Kirjanpitäjillä on hyvät mahdollisuudet havaita rahanpesuun tai terrorismin rahoittamiseen liittyvät ilmiöt. (2015, 6, lainaus 159)

4.3 Laskenta-ammattilaisuuden stereotypiat

4.3.1 Pavunlaskija

Pavunlaskijan stereotypia on selvästi havaittavissa tutkimusaineistossani. Granlundin ja Lukan (1997) mukaan pavunlaskijan stereotypia sopii hyvin suomalaisuuden arkkityyppiin. Seuraavat ominaisuudet kuvaavat hyvin suomalaisuutta: ahkeruus, luotettavuus, vastuuntuntoisuus, harkitsevaisuus, rehellisyys, määrätietoisuus, järjestelmällisyys, tarkkuus, pitkäjänteisyys, hiljaisuus, suoraviivaisuus, vaatimattomuus, vakavamielisyys, muodollisuus ja pidättyväisyys. Nämä ominaisuudet sopivat aiempien tutkimusten valossa hyvin myös perinteisen pavunlaskijan kuvailuun.

Tutkimusaineistossani nykyaikainen laskenta-ammattilainen -teemassa pavunlaskija esitetään vastakohtana nykyiselle laskenta-ammattilaiselle. Eli ennen vanhaan laskenta-ammattilaisuus on ollut historiankirjoitusta. Lisäksi muutos laskenta-alalla -teeman yhdessä lainauksessa mainitaan taloushallintotyön muuttunut painopiste historiankirjoituksesta tulevaisuuden ennakkointiin:

Nykypäivänä taloushallintotyössä peruutuspeiliin katsovan historiankirjoituksen sijaan painopiste on tulevaisuuden ennakkoinnissa. (2010, 4, lainaus 19)

Kun kirjanpitäjistä tehdään historiankirjoittajan sijasta tulevaisuutta tarkasteleva ennustaja, on selvää, että tavoitetaan myös uusia toimintamalleja. (2011, 2, lainaus 32)

Laskenta-ammattilainen vartijana -teemassa laskenta-ammattilaisen rooli vastaa Granlundin ja Lukan kuvaajan Watchdog -nimikettä (katso luvun 2.3 KUVA 1). Laskenta-ammattilaisen täytyy pitää organisaatio hereillä, jotta riskit eivät pääse yllättämään johtoa. Lisäksi mainitaan taloushallinnon kaltainen järjestyksen ylläpitäminen ja kirjanpitäjän vastuullisuus vartijana.

Manageroiminen ja taloushallinnon kaltainen järjestyksen ylläpitäminen eivät ole omia vahvuuksiani, pohtii Lähteenmäki. (2013, 4, lainaus 112)

Sisäisen tarkastajan tulee olla itse koko ajan hereillä ja pitää myös organisaatio hereillä, toisin sanoen toimia oman organisaationsa unilukkarina. Hänen tulee varmistaa, että organisaatio ei nukahda – jotteivat riskit pääse yllättämään johtoa. (2014, 2, lainaus 126)

Lukemalla uusinta kirjaani, kirjanpitäjä huomaa, kuinka paljon vartijana hän on, kuinka kaunista vastuuta hän kantaa. (2011, 3, lainaus 41)

Ammattietiikka-luokassa viitataan myös Watchdog-tyyppiseen toimintaan. Laskenta-ammattilaisen vastuullisuus on kasvanut standardien ja lakien muuttuessa ja nykyään ammattiosaamisen lisäksi vaaditaan eettisten ohjeiden noudattamista ja ikään kuin esimerkkinä toimimista.

... tilintarkastusalaa seuranneet ovat voineet havaita yksityiskohtaisten alaa sääntelevien lakien ja standardien tuovan kasvanutta asiantuntijavastuuta toimijoille. (2012, 4, lainaus 81)

Tapahtumalle on tilauksensa erityisesti muuttuvassa taloustilanteessa, jossa ulkoistettuja taloushallintopalveluja tarjoavalta edellytetään paitsi laajaa ammattiosaamista myös alan eettisten ohjeiden noudattamista. (2010, 2, lainaus 7)

Taloustehtävissä ammattilaisina toimiville ulkoisille kirjanpitäjille ja muille taloushallinnon asiantuntijoille, joiden vaikutus neuvonannon kautta ulottuu laajalle yritys-elämään, on tärkeää omassa palvelutoiminnassaan käyttäytyä hyväksyttävien arvojen mukaisesti ja olla esimerkkinä yritystoiminnalle. (2013, 3, lainaus 100)

Granlund ja Lukka sanovat, että yliopistoissa pitäisi kouluttaa enemmän 'kontrollereita' kuin pavnulaskijoita. Suurin haaste tässä muutoksessa heidän mukaansa on kommunikaatio- (mukaan lukien kielitaito) ja analysointitaitojen parantaminen. Tällainen roolinvaihdos tarkoittaa merkittävää muutosta laskentatoimen ja sen opetuksen mielikuville. Granlundin ja Lukan mukaan alalle pitäisi saada dynaamisempia ja ekstrovertimpiä opiskelijoita. Aineistoni tukee tätä väitettä, kuten koulutuksen teoreettisuus -luokassa sanotaan:

Tätä vinoumaa tuetaan koulutuksen yhteydessä: kirjanpidon täsmäysero taitaa olla vieläkin suurin virhe, minkä tenttijä voi tehdä. (2010, 4, lainaus 15)

Opettajat kouluttavat ne tuhannet nuoret, jotka sitten tekevät käytännön työnään pikkutarkkaa näpertelyä. Jos professorien virkavaatimuksena olisi kolmen vuoden työskentely tilitoimistoissa, he valaistuisivat ja jättäisivät teoreettisen pohdintansa kirjastojen pölypunkeille. (2011, 4, lainaus 49)

Toisin sanoen yliopistoissa opiskelijoista koulutetaan pikkutarkkoja ja menetelmistä liiallisen kiinnostuneita pavnulaskijoita. Koulutuksessa pitäisi painottaa liiketoiminnan ymmärtämistä ja sosiaalisia taitoja, jotta muutos pavnulaskijasta muutosagentiksi olisi mahdollinen.

Granlund ja Lukka mainitsevat, että suomalainen laskentatoimi on ollut vahvasti pavnulaskija-tyyppistä myös sen takia, että työssä keskitytään raporttien tuottamiseen ilman että niiden päämäärä on aina edes tiedossa. Aineistossani on lukuisia esimerkkejä tämänkaltaisesta toiminnasta. Esimerkiksi byrokratia-teemassa mainitaan tilintarkastusalan pilaaminen turhalla raportoinnilla:

Esimerkiksi tilintarkastuksesta on tehty kaavamaisista lomakkeiden täyttämistä, joka vain maksaa, mutta josta ei ole mitään hyötyä kenellekään. (2015, 3, lainaus 151)

Tilintarkastus on tuhottu jonnin joutavaan dokumentointiin ja sen mittavaan valvontaan. (2013, 4, lainaus 108)

Tilintarkastuksesta jää vain turha dokumentaatio, joka ei valvojan lisäksi kiinnostakaan ketään, ja paljon turhan tärkeitä sanoja tilintarkastuskertomukseen.

Vaikka kuinka yrittäisi sydämen palolla tehdä tämän päivän määrämuotoista tilintarkastusta, jää käteen vain tyhjää. (2011, 5, lainaus 53)

Tilintarkastuksen nykyinen laadunvalvonta heikentää pienyrityksen tarkastuksen laatua. Kun keskitytään vain siihen, onko lomakkeet alan säännösten mukaan täytetty, unohtuu tilintarkastuksen todellinen tehtävä. Virkamiesmäinen valvonta keskittyy nyhäämiseen sisällön kustannuksella. (2011, 4, lainaus 47)

Yllä olevat lainaukset kuvaavat, miten tilintarkastuksessa tuotetaan nykyään turhia raportteja, joilla ei ole mitään tekemistä tilintarkastuksen todellisen tehtävän kanssa. Tähän liittyy myös suomalaisuutta kuvaava ominaisuus *muodollisuus*. Eli pavnunlaskijat haluavat noudattaa sääntöjä ja ohjeita liian tarkasti, jolloin työn todellinen tarkoitus saattaa unohtua. Tästä hyvänä esimerkkinä on byrokratia-teeman lainaus:

Sekä kansainvälisissä tilinpäätös- että tilintarkastusstandardeissa muoto on syrjäyttänyt asian. (2013, 3, lainaus 106)

Pavnunlaskijan työajasta merkittävä osa kuluu rutiinitehtävien hoitamiseen. Aineistossani rutiinityöt mainittiin seuraavissa teemoissa: Vanhanaikainen laskenta-ammattilainen, nykyaikainen laskenta-ammattilainen, konsultointi ja digitalisaatio. Vanhanaikainen laskenta-ammattilainen -teemassa rutiinityöt nähtiin kuuluvan laskenta-ammattilaisen menneisyyteen, josta ollaan hyvin pitkälti päästy eroon:

Kirjanpitäjän työssä elettiin varsin toisenlaista aikaa. Paperia syntyi ja sitä käsiteltiin mittavia määriä. Rutiinit vaativat paljon käsityötä. (2013, 4, lainaus 107)

Vihdoin vuonna 2025 on nähtävissä, että se ammattitaito ja yritystalouden osaaminen, joka laskenta-ammattilaisilla on aina ollut olemassa, mutta jota taloushallinnon tehottomat paperinmakuiset rutiinit ovat osaltaan kahlinneet, pääsee hyötykäyttöön asiakkaan hyväksi. (2014, 1, lainaus 117)

Digitalisaatio-teemassa korostuu sähköisen taloushallinnon merkitys rutiinitehtävien automatisoinnissa. Suuntauksena on siis työtehtävien muuttuminen pavnunlaskijasta kontrolleriksi, kun rutiinitöistä päästään eroon ja laskenta-ammattilaisille jää aikaa keskittyä muuhun, kuten konsultointiin.

Rutiinien automatisoituessa ja toiminnan edelleen sähköistyessä työote on alati yhä konsultatiivisempi. (2010, 4, lainaus 21)

Rutiinien automatisoiduttua taloushallinnon tuottamat lisäarvopalvelut sekä aktiivinen kommunikointi ulkoistavan yrityksen johdon kanssa muodostavat merkittävän osan työtehtävistä. (2010, 4, lainaus 20)

Silloin uskoin, että kun rutiinikirjanpito automatisoituu, kirjanpitäjälle tulee mahdollisuus käyttää aikaa olennaiseen. (2015, 4, lainaus 154)

Granlundin ja Lukan muita suomalaisuuteen ja pavnunlaskijaan liittyviä ominaisuuksia joita löysin myös omasta aineistostani on hiljaisuus, luotettavuus ja tarkkuus. Hiljaisuus mainitaan kahdessa vanhanaikainen laskenta-ammattilainen -teeman lainauksessa:

Alan ammattikuva muuttuu "hiljaisesta" kirjanpitäjistä vuorovaikutustaitoiseksi vahvaksi yritystalousosaajaksi. (2014, 1, lainaus 119)

Perinteisesti aktiivinen vuorovaikutus ei ole koettu olevan kirjanpitäjien vahvuuksia. Pikemminkin päinvastoin, kirjanpitäjä on mielletty yksin työtä tekeväksi, hiljaiseksi puurtajaksi. (2012, 1, lainaus 64)

Luotettavuus mainitaan konsultointi ja laskenta-alan imago -teemoissa:

Sisäinen tarkastus voi parhaimmillaan toimia johdon luotettavana kumppanina varsinaista ydintehtäväänsä laajemminkin. (2015, 2, lainaus 149)

Hyvä kirjanpitäjä on yrittäjän paras kaveri ja luotettu talousasioiden neuvonantaja. (2012, 6, lainaus 89)

Osaava kirjanpitäjä ansaitsee työllään arvostusta ja häneen luotetaan. (2012, 6, lainaus 85)

Luotettavuus on toisaalta tarpeellinen ominaisuus myös muutosagentille ja laskenta-ammattilaiselle ylipäätään. Tämä on nähtävissä yllä olevissa lainauksissa, joissa on viihkeitä myös kontrollerin työtehtävistä kuten konsultoinnista ja neuvonannosta.

Tarkkuus ja erityisesti pikkutarkkuus on usein pavunlaskijaan liitetty ominaisuus, josta löysin viitteitä myös omassa aineistossani vanhanaikainen laskenta-ammattilainen ja koulutuksen teoreettisuus -teemoissa:

Olenaisuutta voi yleensä soveltaa vapaaehtoisesti: pikkutarkka saa aina olla. (2011, 3, lainaus 36)

Opettajat kouluttavat ne tuhannet nuoret, jotka sitten tekevät käytännön työnään pikkutarkkaa näpertelyä. Jos professorien virkavaatimuksena olisi kolmen vuoden työskentely tilitoimistoissa, he valaistuisivat ja jättäisivät teoreettisen pohdintansa kirjastojen pölypunkeille. (2011, 4, lainaus 49)

Tarkkuuteen liittyvä täsmällisyys on myös suomalaisuuteen ja pavunlaskijaan liittyvä ominaisuus. Varsinkin liiallisuuksiin menevä täsmällisyys on nähtävissä byrokratia-luokassa, jonka lainauksissa muotoseikoista on tullut sisältöä tärkeämpiä:

Hyvän kirjanpitotavan periaatteita on aina ollut sisältö ennen muotoa. Erityistilintarkastuksissa muoto tulee tärkeämmäksi. Kirjanpitoa ja tilintarkastusta ohjaavat monituhatsivuiset ohjeet ovat pikkutarkkoja sääntöjä siitä, mikä on oikein. (2012, 2, lainaus 70)

Sekä kansainvälisissä tilinpäätös- että tilintarkastusstandardeissa muoto on syrjäyttänyt asian. (2013, 3, lainaus 106)

4.3.2 Muutosagentti

Granlund ja Lukka käyttävät aineistossaan uudeltaisesta laskenta-ammattilaisesta nimitystä muutosagentti. Tutkimuksessaan he rinnastavat muutosagentin kontrolleriin. Kontrolleri on suomalaisessa kontekstissa laajempi käsite kuin kansainvälisesti. Esimerkiksi Yhdysvalloissa kontrollerit

ovat yleensä vanhempia laskentaosaston päälliköitä, jotka vastaavat ulkoisesta ja sisäisestä laskentatoimesta. Suomessa kontrollerin työtehtävät mielletään yleensä laajemmiksi. He ovat myös johdon neuvonantajia ja usein jopa osa johtoryhmää.

Granlund ja Lukka kuvaavat, että muutosagentti haluaa vaikuttaa päätöksentekoon silloin kun se on mahdollista. Lisäksi kontrollerilta tai muutosagentilta vaaditaan kommunikaatio- ja analysointitaitoja. Näin ollen muutosagentti vastaa hyvin pitkälti kansainvälisissä tutkimuksissa käytettyjä termejä kuten liiketoiminta-ammattilainen ja värikäs laskenta-ammattilainen ("colourful accountant").

Alalle tarvittaisiin ulospäinsuuntautuneempia opiskelijoita, jotta muutos pavnulaskijasta muutosagentiksi olisi mahdollinen. Tunnistamassani teemassa laskenta-alan imago, käsitellään tähän liittyviä seikkoja:

Kirjanpito on nykyään nuorekasta ja sosiaalista asiakaspalvelua, jonka vaihtelevuus virkistää. Uskon, että juuri työn monipuolisuus kiinnostaa jatkossa entistä enemmän nuoria ihmisiä, sanoo Lindberg. (2013, 2, lainaus 99)

Alalle pitää saada lisää nuoria ja karistaa kirjanpitäjän ehkä vanhahtava viitta harteilta. (2014, 4, lainaus 137)

Nykyaikainen laskenta-ammattilainen -teemassa on paljon muutosagenttia vastaavia piirteitä. Erityisesti kommunikaatiotaitojen kehittäminen ja asiakaspalvelu toistuvat usein.

Tehtävään onnistumiseksi hyöät vuorovaikutustaidot ovat täysin välttämättömät. (2012, 1, lainaus 65)

Perusosaaminen yhdessä vuorovaikutustaitojen, myyntihenkisyiden, kielitaidon ja hyöän teknologisen osaamisen kanssa rakentaa asiakkaalle hyötyä tuottavan asiakaspalveluprosessin. (2012, 4, lainaus 79)

Kielitaito mainitaan yhtenä muutosagentin tärkeänä ominaisuutena, joka esiintyy usein myös oman aineistoni nykyaikainen laskenta-ammattilainen -teemassa.

Kielitaidolle löytyy käyttöä lähes päivittäin. Sen tarve on kasvanut selvästi viimeisen kymmenen vuoden aikana. (2015, 2, lainaus 150)

Työkokemuksen lisäksi työnantajat arvostavat moniosaamista, sosiaalisia kykyjä sekä kielitaitoa. (2012, 2, lainaus 71)

Kontrollerilta vaaditaan analysointitaitoja, jonka nostin yhdeksi teemaksi omassa aineistossani:

Taloushallinto painottuu jatkossa historian kirjoittamisesta tietojen analysointiin ja asiakastyöhön. Asiakas on valmis maksamaan tiedosta, josta on hänelle hyötyä. (2014, 4, lainaus 136)

Kyky talousanalyysiin sekä hyöät sosiaaliset taidot ovat myös plussaa. (2012, 2, lainaus 73)

Granlundin ja Lukan kuvaajan (luku 2.3 KUVA 1) yläosassa laskenta-ammattilaisen laajentuneisiin työtehtäviin kuuluu konsulttina ja neuvonantajana toimiminen ("Consultant" ja "Adviser"). Aineistossani on viitteitä tällaisista ominaisuuksista konsultointi-teemassa:

Sisäinen tarkastus voi parhaimmillaan toimia johdon luotettavana kumppanina varsinaista ydintehtäväänsä laajemminkin. (2015, 2, lainaus 149)

Nyt raportoidaan ajantasaisemmin, ollaan enemmän asiakkaiden kanssa tekemisissä ja autetaan heitä liiketoiminnassa. Työ on enemmän konsultointia kuin pelkkää raportointia. (2014, 2, lainaus 131)

Hyvä kirjanpitäjä on yrittäjän paras kaveri ja luotettu talousasioiden neuvonantaja. (2012, 6, lainaus 89)

Esimerkiksi kirjanpitäjän toimenkuva voi ulottautua konsultoinnin ja neuvonnan puolelle. (2012, 2, lainaus 72)

Nykyaikana kirjanpito on yhä enemmän asiantuntijapalveluiden antamista, neuvontaa ja konsultointia. (2010, 2, lainaus 9)

Granlund ja Lukka kertovat, että suomalaisessa laskentatoimessa viime vuosikymmenen trendi on ollut bisnesorientoituminen. Muutosagentti eroaa tässä suhteessa merkittävästi pavunlaskijasta, sillä perinteisen stereotypian mukaan pavunlaskija ei ymmärrä liiketoimintaa. Bisnesorientoituminen mainitaan aineistossani konsultointi-teemassa:

Taloushallintoon pitää saada myös nuoria ja perinteisillä toimintamalleilla ala ei heitä kiinnosta. Mitä enemmän lähestytään bisnestä ja työvälineet kehittyvät, sitä enemmän ala kiinnostaa. (2014, 4, lainaus 138)

Uuden ajan talous tarvitsee yhä enemmän bisnesorientoitunutta ja tulevaisuuteen katsovaa taloushallintoa (2015, 5, lainaus 156)

Nyt raportoidaan ajantasaisemmin, ollaan enemmän asiakkaiden kanssa tekemisissä ja autetaan heitä liiketoiminnassa. Työ on enemmän konsultointia kuin pelkkää raportointia. (2014, 2, lainaus 131)

Mielenkiintoinen huomio Granlundin ja Lukan tutkimuksessa on, että kontrolleri-tyyppinen laskenta-ammattilainen pystyy saavuttamaan huomattavasti korkeamman epävirallisen statuksen kuin pavunlaskija. Aineistossani ei puhuta epävirallisesta statuksesta, mutta laskenta-ammattilaisen arvostus on tärkeä osa laskenta-alan imago -teemaa. Lainauksissa kerrotaan, kuinka alan arvostusta on pyritty kohottamaan esimerkiksi perustamalla Taloushallintoliitto. Lisäksi mainitaan, kuinka kirjanpitäjät eivät ole onnistuneet saamaan ansaitsemaansa arvostusta. Aiemmissä tutkimuksissa on mainittu, että juuri arvostuksen puute on yksi merkittävä seikka, joka erottaa pavunlaskijan nykyaikaisesta laskenta-ammattilaisesta.

Taloushallinnon palvelujen laatu oli 1960-luvulla epätasaista ja osaaminen vaihtelevaa. Syntyi tarve kohottaa alan yleistä laatutasoa ja arvostusta. (2013, 2, lainaus 95)

Alusta asti liiton tehtävänä oli toimia alan sisäisenä laadunvalvojana ja nostaa alan arvostusta. (2011, 5, lainaus 56)

On aika nostaa kirjanpitäjä ja tämän työ sille kuuluvaan arvoonsa. Nostetaan yhdessä taloushallinnon osaavat tekijät, asiantuntevat kirjanpitäjät, valokeilaan ja annetaan samalla ammattikunnalle sille kuuluva arvostus. (2012, 6, lainaus 88)

Vuoden kirjanpitäjä -kilpailun tärkeimpänä tavoitteena on nostaa kirjanpitäjän työn arvostusta ja kertoa toimialan monipuolisista työmahdollisuuksista sekä tuoda esiin matalalla profiililla esiintyneitä osajia. (2013, 2, lainaus 97)

Aineistossa on selvästi havaittavissa sekä pavnunlaskijan että muutosagentin stereotypiat. Muutos pavnunlaskijan stereotypiasta kohti uudenlaista laskenta-ammattilaista on ollut hidas ja tutkimuksestani päätellen se on edelleen käynnissä. Digitalisaatio näyttäisi olevan merkittävä tekijä työtehtävien muutoksessa, mutta digitalisaatiota ei osata vielä hyödyntää täysipainoisesti. Osa rutiinitehtävistä hoituu jo sähköisesti, mutta esimerkiksi tilintarkastusalan säännökset elävät vielä aikaa ennen sähköistä taloushallintoa. Toinen merkittävä ponnistus kohti muutosagenttia on kouluttautuminen. Granlund ja Lukka mainitsivat jo 90-luvun loppupuolella valmistuneessa tutkimuksessaan muutostarpeesta yliopistokoulutuksessa, mutta koulutuksen kehittämisessä on edelleen parantamisen varaa.

4.3.3 Muita stereotypioita

Tutkimukseni tarkoituksena on ensisijaisesti tutkia, löytyykö aineistosta muutosagentin ja pavnunlaskijan stereotypioita. Tunnistin aineistosta runsaasti viitteitä sekä pavnunlaskijan että muutosagentin stereotypioista. Päätin vielä jatkaa tutkimusaineiston hyödyntämistä ja tässä kappaleessa kerron muista potentiaalisista stereotypioista, joita pystyin tunnistamaan aineistosta. Hyödynnän edelleen aiempia tutkimuksia ja niissä tunnistettuja stereotypioita, ja yritän soveltaa niitä omaan tutkimukseeni.

Richardson ym. (2015) kuvailevat tutkimuksessaan **vartijan** ("Guardian") stereotypian. Vartija on nykyaikainen laskenta-ammattilainen, joka on siirtynyt rutiinitöistä analyttisiin tehtäviin. Vartija nauttii arvostusta, koska hänellä on vahvat kommunikaatiotaidot, hän hallitsee teknologian ja osaa toimia johtajan roolissa. Sen lisäksi vartijalla on vahva eettinen perusta, eli hän toimii yrityksen etujen lisäksi julkisen edun valvojana. Richardson ym. toteavat, että vartija on riippumaton sisäisistä ja ulkoisista vaikutteista. Eli vartijassa yhdistyy pavnunlaskijan stereotypian positiiviset puolet kuten tarkkuus ja huolellisuus, mutta samalla vartija kuvataan nykyaikaisena ja fyysisesti viehättävänä toimintasankarina. Näin ollen vartija näyttyy rohkeana ja luotettavana laskenta-ammattilaisen esikuvana. (Richardson ym. 2015.)

Tutkimusaineistosta löytyi viitteitä vartijan stereotypiasta. Rutiinityöt vähenevät jatkuvasti ja painopiste siirtyy analysointiin ja neuvonantoon. Nykyaikainen laskenta-ammattilainen tarvitsee kommunikaatiotaitoja ja teknologian kehittyessä tietotekninen osaaminen on entistä tärkeämpää.

Uudessa taloushallinnossa rutiinityö vähenee, prosessien kontrollointi painottuu, konsultoinnin ja asiakaspalvelun merkitys kasvaa. (2014, 1, lainaus 118)

Perusosaaminen yhdessä vuorovaikutustaitojen, myyntihenkisyyden, kielitaidon ja hyvän teknologisen osaamisen kanssa rakentaa asiakkaalle hyötyä tuottavan asiakaspalveluprosessin. (2012, 4, lainaus 79)

Rutiinien automatisoituessa ja toiminnan edelleen sähköistyessä työote on alati yhä konsultatiivisempi. (2010, 4, lainaus 21)

Vahva eettinen perusta viittaa Granlundin ja Lukan kuvaajan (katso luvun 2.3 KUVA 1) ”Watchdog” -työtehtävään. Aiemmissä tutkimuksissa on pohdittu sitä, onko nykyaikainen laskenta-ammattilainen – kuten värikäs laskenta-ammattilainen – menettänyt kosketuksen laskenta-ammattilaisen perustehtäviin. Pahimmassa tapauksessa tämä voi johtaa laskenta-ammattilaisuuden etiikan rappeutumiseen, mistä on esimerkkinä 2000-luvun alun yritysskandaalit. Vartijan stereotypiassa eettisesti kestävä toiminta on kaiken lähtökohdana, joten vartija suojelee sekä yrityksen että yhteiskunnan etuja. Seuraavissa lainauksissa on viitteitä laskenta-ammattilaisen etiikasta:

Suomessahan on pidetty kiinni siitä, että kirjanpito ja tilien tarkastus ovat kaksi eri asiaa, joita sama henkilö tai yhteisö ei voi lähtökohtaisesti hoitaa. (2010, 3, lainaus 10)

Tapahdumalle on tilauksensa erityisesti muuttuvassa taloustilanteessa, jossa ulkoistettuja taloushallintopalveluja tarjoavalta edellytetään paitsi laajaa ammattiosaamista myös alan eettisten ohjeiden noudattamista. (2010, 2, lainaus 7)

Sisäisen tarkastajan tulee olla itse koko ajan hereillä ja pitää myös organisaatio hereillä, toisin sanoen toimia oman organisaationsa unilukkarina. Hänen tulee varmistaa, että organisaatio ei nukahda – jotteivät riskit pääse yllättämään johtoa. (2014, 2, lainaus 126)

Richardsonin ym. (2015) mukaan vartijaa verrataan toimintasankariin. Toimintasankari herättää mielikuvia rohkeudesta ja luultavasti jonkinlaisista fyysisistä ihanteista. Tähän löysin viitteitä laskenta-ammattilaisuuden vertaus – teemasta, jossa laskenta-ammattilaisuutta verrataan urheiluun. Esimerkiksi kuvissa laskenta-ammattilainen kuvataan urheiluharrastuksissa ja hakkaamassa nyrkkeilyssä. Lisäksi yhdessä mainoskuvassa laskenta-ammattilainen pitelee kahvakuulaa, joka viittaa voimakkuuteen. Tällaisilla kuvilla laskenta-ammattilaisesta pyritään luomaan mielikuvaa aktiivisena henkilönä. Perinteinen pavnulaskija on hankala kuvitella toimintasankarin rooliin, joten urheiluun liittyvien mielikuvien avulla päästään eroon perinteisistä käsityksistä.

Toinen Richardsonin ym. (2015) tunnistama stereotypia on **yrittäjä** (”Entrepreneur”). Myös yrittäjä on nykyaikaisen laskenta-ammattilaisen stereotypia, mutta etiikka erottaa sen vartijasta. Yrittäjään liitetään epäammattimaisia ja epärehellisiä piirteitä. Hän ei välttämättä suoranaisesti valehtele, mutta täyttää vain lain säättämät minimivaatimukset ja voi näin ollen johtaa harhaan. Yrittäjä voi kuitenkin olla jopa rikollinen henkilö, jolloin hän on sekaantunut esimerkiksi rahanpesuun tai petokseen. (Richardson ym. 2015.)

Aineistossani oli jonkin verran viitteitä epärehellisestä laskenta-ammattilaisesta erityisesti talousrikollisuus-teemassa. Pääosin laskenta-ammattilaisesta syntyi neutraali tai positiivinen mielikuva, mutta aineistossa oli kuitenkin jonkin verran lainauksia liittyen epäammattimaiseen ja jopa epärehelliseen toimintaan. Seuraavat lainaukset viittaavat yrittäjän kaltaiseen stereotypiaan:

Miten kirjanpitotoimiston päällikkö tai kirjanpitäjä yleensä voi joutua talousrikosjuttuun osalliseksi? Siten, että kirjanpidossa on tahallisia tai tahattomia virheitä, asiattomia tai väärennettyjä tositteita, kauppakirjoja, sopimuksia ynnä muita sellaisia. (2013, 2, lainaus 94)

Talousrikoksen tekevä ei inventoi varaston arvoa alakanttiin, koska siitä olisi hyötyä vain yrityskaupassa ostajapuolelle. Sen sijaan varaston yliarvostusta tehdään talousrikollisuutta varten. (2012, 4, lainaus 77)

Myös talousrikollisuus muuttuu koko ajan monimutkaisemmaksi, ja esimerkiksi yritysjärjestelyillä yritetään hävittää rikollisen toiminnan jälkiä. (2012, 2, lainaus 75)

Maailma on täynnä talous- ja yhteiskuntatietelijoita, joiden olisi pitänyt ymmärtää missä mennään. Muutamat tiesivät, mutta ahneus jyräsi heidät alleen. Kun voitot ovat omia ja tappiot sosialisoidaan, synnytetään moraalikato, joka tuhoaa alleen kaiken. (2014, 1, lainaus 120)

4.4 Teemojen ja stereotyyppien kertaus

Alla olevassa taulukossa olen tiivistänyt teemat ja niiden kuvaukset sekä merkinnyt, mitkä teemat liittyvät vahvasti tunnistamiini stereotyyppien. Kaikkien teemojen kohdalla ei ole merkintää, sillä osa teemoista ei varsinaisesti liity stereotyyppien rakentumiseen. Esimerkiksi teknologian haittapuolet – teema kuvailee digitalisaation negatiivisia vaikutuksia, mutta se ei suoranaisesti liity tunnistamiini stereotyyppien. Kansainvälistyminen on toinen luokka, jonka kohdalle en merkinnyt stereotyyppiä. Kansainvälistyminen on kuitenkin aineistoni kannalta merkityksellinen teema ja sen voisi periaatteessa liittää nykyaikaisen laskenta-ammattilaisen stereotyyppien eli muutosagenttiin, vartijaan tai yrittäjään. Kansainvälistyminen-teeman lainaukset kuitenkin viittaavat kansainvälistymiseen melko yleisellä tasolla, joten teeman lainaukset eivät viittaa vahvasti tunnistamiini stereotyyppien.

Teemojen ja stereotyyppien suhteet eivät ole aina itsestäänselviä. Esimerkiksi urheilu-teeman voisi liittää myös muihin nykyaikaisiin stereotyyppien. Urheiluun kuuluu usein tiimityöskentely, jonka merkitys on kasvanut nykyaikaisissa stereotyyppien. Taulukon tarkoitus on tiivistää teemat ja stereotyyppien sekä kertoa suuntaa-antavasti, miten teemat ja stereotyyppien liittyvät toisiinsa.

TAULUKKO 1: YHTEENVETO TEEMOISTA JA STEREOTYPIOISTA

Teeman nimi	Teeman kuvaus	Teema liittyy stereotypiaan
Byrokrania	Viranomaiskäytännöt ja lainsäädäntö vaikeuttavat laskenta-ammattilaisuutta	Pavunlaskija
Laskenta-ammattilaisuuden etiikka: Ammattietiikka	Ammattieettiset säännöt, epärehellinen toiminta, kestävä kehitys, laskenta-ammattilaisen vastuu	Pavunlaskija, vartija
Laskenta-ammattilaisuuden etiikka: Ahneus	Rahamääräisen edun hakeminen epäeettisten keinojen avulla	Yrittäjä
Laskenta-ammattilaisuuden etiikka: Talousrikollisuus	Lain rikkomiseen liittyvät teemat, esim. yritysskandaalit ja finanssikriisi	Yrittäjä
Epäoikeudenmukaiset oikeuskäytännöt	Oikeuskäytännöt ja lainsäädäntö ovat muuttuneet epäoikeudenmukaisiksi laskenta-ammattilaisia kohtaan	
Alalle hakeutumisen esteet	Seikkoja, joiden takia ihmiset eivät halua hakeutua laskenta-alalle	
Vanhanaikainen laskenta-ammattilainen	Minkälaista laskenta-ammattilaisuus oli ennen vanhaan. Pavunlaskijan-tyyppiset henkilökohtaiset ominaisuudet	Pavunlaskija
Nykyaikainen laskenta-ammattilainen	Minkälaisia henkilökohtaisia ominaisuuksia laskenta-ammattilaiselta vaaditaan nykypäivänä.	Muutosagentti, vartija, yrittäjä
Muutos laskenta-alalla	Yleisesti alalla tapahtuvat muutokset	Pavunlaskija, muutosagentti
Kansainvälistyminen	Kansainvälistymiseen liittyvät positiiviset ja negatiiviset asiat	
Vaatimustason kasvu	Työntekoon liittyvät vaatimukset laskenta-ammattilaisille kasvavat	Muutosagentti

Vaatimustason kasvu: Analysointitaidot	Syy-yhteyksien näkeminen ja liiketoimintaa tehostavien raporttien ja analyysien tekeminen	Muutosagentti, vartija
Vaatimustason kasvu: Konsultointi	Konsultointi ja neuvontapalvelut ovat lisääntyneet laskenta-alalla	Muutosagentti, vartija
Vaatimustason kasvu: Kouluttautuminen	Jatkuva kouluttautuminen ja elinikäinen oppiminen, KLT-tutkinnon merkitys	Muutosagentti
Koulutuksen teoreettisuus	Kouluissa opiskellaan liian teoreettisia asioita ja siirtyminen työelämään vaikeutuu	Pavunlaskija
Digitalisaatio	Teknologinen kehitys ja siihen liittyvät ilmiöt	Pavunlaskija, muutosagentti, vartija
Teknologian haittapuolet	Mitä negatiivisia piirteitä teknologian kehittyminen on aiheuttanut	
Tietoturva	Arkaluonteista materiaalia käsitellään sähköisesti, joten tietoturvaan on kiinnitettävä huomiota	Vartija
Laskenta-ammattilaisuuden vertaus: Toinen ammattiryhmä	Laskenta-ammattilaisen vertaus esimerkiksi lääkäriin ja poliisiin	
Laskenta-ammattilaisuuden vertaus: Urheilu	Urheiluun ja kilpailullisuuteen liittyvä symboliikka	Vartija
Laskenta-alan imago	Kiinnostaako ala nuoria ja pitäisikö alan imagoa parantaa	Pavunlaskija, muutosagentti
Osaajien tarve laskenta-alalla	Alalla pula osaavista ammattilaisista	
Laskenta-ammattilainen vartijana	Laskenta-ammattilainen liike-elämän pelisääntöjen tuomarina. Velvollisuus valvoa yritysten toimien lainmukaisuutta ja ylipäättään toimia ”vahtikoirana”	Pavunlaskija, vartija

Byrokrazia-luokka sisältää eniten lainauksia, yhteensä neljäkymmentä kappaletta. Digitalisaatio-luokka on toisena, sisältäen 36 lainausta. Urheiluluokassa on vähiten lainauksia, vain neljä. Loput luokat sisältävät keskimäärin kymmenestä kahteenkymmentä lainausta.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

5.1 Tulkintojen vertailu aiempiin tutkimuksiin

Perinteinen pavunlaskijan stereotypia on samantyyppinen kuin aiemmissa tutkimuksissa. Pavunlaskija kuvataan muun muassa tylsäksi, pikkutarkaksi, liiallisen kiinnostuneeksi rahasta ja muutoseikoista sekä nukkavieruksi. Löysin viitteitä näistä ominaisuuksista omasta aineistostani. Toisaalta pavunlaskijaan liitetään myös joitain positiivisia vivahteita, kuten rehellisyys ja luotettavuus. Erityisesti tunnistamassani ammattietiikka-teemassa on lainauksia liittyen laskenta-ammattilaisen rehellisyyteen ja vastuullisuuteen.

Tunnistin aineistostani Granlundin ja Lukan (1997) kehittämän muutosagentti-stereotypian, joka vastaa kutakuinkin kansainvälisissä tutkimuksissa käytettyjä liiketoiminta-ammattilainen, värikäs laskenta-ammattilainen ja nykyaikainen laskenta-ammattilainen -stereotyyppioita. Muutosagentti on siis vastakohta perinteiselle pavunlaskijalle, jota varjostaa monenlaiset epämiellyttävät piirteet. Aiemmissa tutkimuksissa painotetaan, että nykyään laskenta-alalla tarvitaan sosiaalisia taitoja ja työtä tehdään entistä enemmän tiimeissä. Aineistoni vahvistaa nämä väitteet. Muutosagentin stereotypia rakentuu osittain vastakkainasetteluna pavunlaskijan stereotyyppialle. Useissa lainauksissa kerrotaan minkälainen laskenta-ammattilainen on ennen vanhaan ollut, ja heti perään korjataan mitä laskenta-ammattilaisuus on nykyään. Aineistossa mainitaan esimerkiksi hiljaisen kirjanpitäjän muutos vuorovaikutustaitoiseksi talousosaajaksi. Aiemmissa tutkimuksissa mainitaan, että alalla yritetään päästä eroon perinteisestä stereotyyppiasta. Tutkimusaineistossani viitataan tähän juuri esittelemällä pavunlaskijan-tyyppinen toiminta menneisyytenä ja vakuutetaan, että nykyään laskenta-ala on muuttunut.

Carnegien ja Napierin (2010) tutkimuksen liiketoiminta-ammattilaisen tärkein tehtävä on luoda asiakkaille lisäarvoa palveluiden kautta. Aineistoni perusteella muutosagentin tehtävät tähtäävät samaan; halutaan auttaa asiakasta liiketoimintaprosesseissa ja tuottaa lisäarvoa. Näin ollen laskenta-ammattilaisen tehtävä julkisen edun valvojana on jäämässä syrjään, kun työtehtävät muuttuvat konsultatiivisemmaksi.

Baldvinsdottirin ym. (2009a) artikkelissa tutkitaan, miten johdon laskentatoimen ammattilaiset kuvaavat itseään yrittäessään myydä ohjelmistoja. Tutkimuksen mukaan 60-luvulta eteenpäin teknologiaa tarvittiin töiden tehostamiseen. 90-luvulla tapahtui muutos, jolloin laskenta-ammattilainen muuttui passiivisesta ja rationaalisesta informaation tuottajasta toiminnalliseksi liikemieheksi. 2000-luvulla laskenta-alan ohjelmistot olivat saavuttaneet pisteen, jolloin laskenta-ammattilaisen ei tarvitse kuin valita sopiva ohjelmisto ja työt hoituivat kuin itseksensä.

Aineistossani on havaittavissa samankaltainen kehityskaari. 2010-luvun alkupuolella aineiston mainoksissa puhutaan ohjelmistoista ja niiden tuottamasta lisätehosta ja työajan säästämisestä. 2011-luvun lehdissä mainitaan ensimmäisen kerran helppokäyttöiset selainpohjaiset ratkaisut. 2012-luvulla alettiin puhua pilvipalveluista ja 2015-luvun lehdissä mainostetaan myös taloushallinnon mobiilisovelluksia. Eli teknologisen kehityksen suunta on ollut kohti helppokäyttöisempiä ohjelmistoja.

Baldvinsdottirin (2009a) tutkimuksessa 2000-luvun diskurssia nimitetään hedonistiseksi diskurssiksi: loputon mielihyvä ilman vaivaa. Huomasin hieman samanlaisen teeman aineistoni mainoksissa. Esimerkiksi Heeroksen mainoskuvassa (katso luvun 4.2.11 kuva 6) laskenta-ammattilainen hautautuu mappeihin kunnes 2000-luvulla sähköinen taloushallinto tekee työnteosta mukavaa. Toinen esimerkki on taloushallinnon ohjelmiston mainos, jonka mukaan ”aiempi taistelu tietotekniikan kanssa vaihtui työn iloon!”.

Baldvinsdottir (2009a) toteaa tutkimuksessaan, että hedonistinen diskurssi voi olla hieman liioiteltu, eikä työnteko todellisuudessa ole aivan niin helppoa ja vaivatonta. Luulisin että sama pätee omassa aineistossani; mainoksilla luodaan hieman liioiteltu kuva sähköisen taloushallinnon arjesta.

Huomasin aineistoni rekrytointi-ilmoituksissa samankaltaisuuksia Jeaclen (2008) tutkimukseen Big Four -firmoista. Tutkimuksessa big4-toimistot yrittävät rakentaa kuvan ”värikkäästä” laskenta-ammattilaisesta luomalla diskursseja uusista ystäväistä, vilkkaasta sosiaalisesta elämästä, monenlaisista urapoluista, ulkomailla työskentelystä ja niin edelleen. Jeacle (2008) mainitsee myös, että mainoksissa käytetään paljon urheiluteemoja. Oman aineistoni rekrytointi-ilmoituksissa laskenta-ammattilaiset kuvataan usein harrastusten parissa tai muuten vain vapaa-ajalla. Esimerkiksi yhdessä mainoskuvassa laskenta-ammattilainen kuvataan hevosharrastajana ja toisessa kuvassa kirjanpitäjä on suorittamassa laskuvarjohyppyä (katso luvun 4.2.6 kuva 4).

Tutkimusaineistoni rekrytointi-ilmoituksissa mainitaan myös ulkomailla työskentely sekä työn ja vapaa-ajan yhteensovittaminen. Nostin aineistosta yhdeksi teemaksi urheilun, johon löytyy viitteitä sekä artikkeleista että mainoskuvista. Kuten Jeacle (2008) sanoo, urheilullisuuteen liittyy monia positiivisia miellelyhtymiä: seikkailullisuus, terveellinen elämäntapa ja tiimityöskentely. Näitä ominaisuuksia ei ole perinteisesti liitetty laskenta-ammattilaisuuteen, mutta erityisesti tiimityöskentely vaikuttaa tärkeältä teemalta myös oman aineistoni perusteella.

Aiemmissä tutkimuksissa ilmaistaan huoli laskenta-alan mielikuvasta. Perinteinen stereotypia voi vaikeuttaa nuorten rekrytointia alalle. (Jeacle 2008; Dimnik & Felton 2006; Friedman & Lyne 2001.) Aineistossani on useita viitteitä tästä. Esimerkiksi laskenta-ala ei ole nuorison keskuudessa yhtä suosittu kuin markkinointi ja IT-ala. Lisäksi kirjanpitäjän titteli kuulostaa tylsältä ja laskenta-ammattilaisten työtehtävien monipuolisuus ei ole ihmisten tiedossa.

Richardsonin (2015) tutkimuksen mukaan perinteisen laskenta-ammattilaisen stereotypian positiivinen (kirjuri) ja negatiivinen (pavunlaskija) alatyypit eroavat toisistaan erityisesti arvostuksen takia. Eli pavunlaskijaa ei arvosteta. Aineistossani mainitaan kirjanpitäjän arvostuksen kohottaminen.

Lisäksi useassa lainauksessa sanotaan, että KLT-tutkinto kasvattaa laskenta-ammattilaisen arvostusta. Näin ollen voisi päätellä, että tavallinen kirjanpitäjä vastaa enemmän pavunlaskijan stereotypiaa kun taas KLT-tutkinnon hankkinut laskenta-ammattilainen nauttii korkeampaa arvostusta ja on lähempänä kirjuriin stereotypiaa.

Perinteisesti laskenta-alan on ajateltu olevan miehinen ala. Esimerkiksi Diminik & Felton (2006) sanovat tutkimuksessaan, että naisia ei näkynyt elokuvissa (laskenta-ammattilaisina) vielä muutama vuosikymmen sitten. Miley & Read (2012) tutkivat laskenta-ammattilaisuutta vitseissä, ja heidän mukaansa laskenta-ammattilaisia kuvataan maskuliinisilla termeillä vaikka alalla toimii nykyään myös huomattava määrä naisia. Briggsin ym. (2007) tutkimuksen mukaan Yhdysvalloissa enemmistö laskenta-ammattilaisista on naisia. Tutkimusaineistossani Päivi Rätty mainitsee lainauksessa 13, että laskenta-alalla suurin osa työntekijöistä on naisia. Näin ollen ala on muuttunut naisvaltaisemmaksi myös Suomessa.

Aiemmissä tutkimuksissa on sivuttu talousrikollisuuden ja eettisyyden teemoja. Esimerkiksi Baldvinsdottirin (2009a) tutkimuksessa todetaan, että hedonistinen asenne voi johtaa kohtalokkaisein seurauksiin (esimerkkinä Enron) jos jokainen ajattelee omaa etuaan eikä pitkän aikavälin seurauksia. Myös Friedman & Lyne (2001) varoittavat laskenta-ammattilaisen stereotypian muuttumisesta tylsästä epäammattimaiseen ja jopa kriminaaliin. Aineistossani on jonkin verran viitteitä sekä finanssikriisiin että tilinpäätöskandaaleihin. Lainauksissa puhutaan tilintarkastusalan muutostarpeista ja erityisesti lisääntyvästä sääntelystä.

Juha Ahvenniemi toteaa lainauksessa 101, että ammatillisista arvoista ei voi tinkiä tienatakseen enemmän. Lainaus viittaa finanssikriisiin, jonka jälkeen laskenta-ammattilaisten on oltava entistä huolellisempia eettisten kysymysten äärellä. Aineistossa mainitaan myös tilanteet, jolloin muiden kuin tilintarkastuspalveluiden tarjoaminen tilintarkastusasiakkaille olisi kiellettyä.

Tilinpäätöskandaalit ja finanssikriisi ovat siis vaikuttaneet laskenta-ammattilaisuuteen lisääntyneen byrokratian muodossa, mikä globalisaation ansiosta näkyy myös Suomessa. Laskenta-ammattilaisen stereotypia ei ole saanut aineistossa varsinaisesti epärehellisiä piirteitä, mutta itse työ (varsinkin tilintarkastus) on muuttunut vaikeammaksi kriisien seurauksena.

Holtzmanin (2004) tutkimuksen mukaan Yhdysvalloissa tilitoimistot alkoivat 70-luvulta lähtien tarjota entistä enemmän konsultointipalveluja, joka ajan myötä johti tilinpäätöskandaaleihin ammattietiikan pettäessä. Tutkimuksessani on selvästi havaittavissa siirtymä kirjanpidon peruspalveluista neuvonantoon ja konsultointiin. Toisaalta aineistossa mainitaan myös, että Suomessa tilintarkastajien riippumattomuus on aina ollut tärkeä asia. Näin ollen konsultoinnin kasvava osuus ei ehkä ole samanlainen uhka kuin se oli Yhdysvalloissa. Esimerkiksi lainauksessa 10 Juha Ahvenniemi kertoo, että Suomessa kirjanpito ja tilien tarkastus ovat kaksi eri asiaa, joita sama henkilö ei yleensä voi hoitaa.

Keskityin tutkimuksessani artikkelien analysointiin, mutta huomioin myös kuvat. Koskiniemi (2011) tarkasteli pro gradu -tutkielmassaan

vuosikertomuksissa käytettyjä valokuvia ja graafeja. Hän mainitsee hymyilyn positiivisuutta luovana tekijänä. Huomasin myös omassa tutkimuksessani, että mainoskuvissa ihmiset hymyilevät usein. Aineistoni mainoksista viidessäkymmenessä oli mainostekstin ohella kuva ihmisestä. Näistä viidestäkymmenestä mainoskuvasta neljässäkymmenessä valokuvattu henkilö hymyili, eli hymyilevien henkilöiden osuus mainoskuvissa on 80 %. Näin ollen tutkimukseni vahvistaa osaltaan Koskiniemen epäilyä siitä, että kuvilla pyritään tuottamaan positiivisia mielikuvia. On kuitenkin huomioitava, että Koskiniemen pro gradu -tutkielma on lähtökohdiltaan varsin erilainen eikä siinä tutkita laskenta-ammattilaisten stereotypioita. Voisi kuitenkin väittää, että hymyily on tiedostettu keino, jonka avulla laskenta-ammattilaisuudesta pyritään luomaan lämpimämpi mielikuva.

5.2 Tutkimuksen arviointi

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointi on usein vaikeampaa kuin määrällisen tutkimuksen. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa voidaan hyödyntää selkeästi määriteltyjä validiteetin ja reliabiliteetin käsitteitä, kun taas kvalitatiivisia tutkimuksia on kritisoitu luotettavuuskriteereiden epäselvyydestä. Lisäksi laadullisessa tutkimuksessa analyysivaihe ja luotettavuuden arviointi tapahtuvat samanaikaisesti: tutkija harkitsee tutkimuksen kuluessa tekemiään menetelmäratkaisuja ja joutuu yhtä aikaa tasapainottelemaan analyysin kattavuuden ja sen luotettavuuden välillä. (Eskola & Suoranta 1996, 164.)

Laadullisessa tutkimuksessa tutkijan on haastavampi pysyä ikään kuin tutkimuksen ulkopuolisena tarkkailijana. Toisin sanoen tutkijan toiminta ja esimerkiksi tutkimukseen valittu käsitteistö vaikuttavat luotettavuuden arviointiin (Eskola & Suoranta 1996, 165). Pyrin omassa tutkimuksessani minimoimaan ulkopuolisten tutkimusten vaikutukset aineistolähtöisellä lähestymistavalla. Eli muodostin teemat mahdollisimman puhtaasti tutkimusaineiston pohjalta ja valitsin stereotypioiden tarkasteluun melko väljän teoreettisen kehyksen (Pavunlaskija - Muutosagentti). En halunnut kahlita tutkimusta jo alusta alkaen liian tiiviisti aiempiin tutkimuksiin ja niissä käytettyihin käsitteistöihin.

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa käytettyjä validiteettia ja reliabiliteettia on hyödynnetty myös kvalitatiivisessa tutkimuksessa. Käsitteiden merkitykset kuitenkin vaihtelevat tutkimuksesta riippuen. (Eskola & Suoranta 1996, 166.) Valitsin tutkimukseni luotettavuuden arviointiin **realistisen luotettavuusnäkemys**, jonka mukaan tutkimuskäytänteet, aineistonkeräys ja analyysi muodostavat tutkimuksessa käytetyn logiikan. Tutkimusteksti on rekonstruoitu logiikka eli se kuvaa käytettyä logiikkaa. Realistisen luotettavuusnäkemys mukaan on tärkeää erottaa käytetty logiikka (tutkimuksen käytäntö) ja rekonstruoitu logiikka (tutkimusraportti), sillä ne eivät automaattisesti ole samanlaisia. Esimerkiksi käytetty logiikka voi olla

hyvin perusteltu ja tutkimus on suoritettu malliikkaasti, mutta sen raportoiminen on epäonnistunut jolloin lukija ei vakuutu tutkimuksesta. (Eskola & Suoranta 1996, 168; Kaplan 1964, 8-11.)

Realistisessa luotettavuusnäkemyksessä käytetään validiteetin ja reliabiliteetin käsitteitä (Eskola & Suoranta 1996, 168-169):

- 1) Sisäinen validiteetti: tutkimuksen teoreettinen viitekehys on looginen eli tutkimusmenetelmät ja käsitteiden määrittelyt ovat sopuissa. Sisäinen validiteetti todistaa, että tutkija tuntee oman tieteenalansa ja hallitsee sen tutkimuskäytännöt.
- 2) Ulkoinen validiteetti: aineiston ja sen pohjalta tehtyjen tulkintojen välinen suhde on validi. Esimerkiksi tässä tutkimuksessa analyysiyksiköt kuvaavat laskenta-ammattilaisuutta eikä jotain toista ammattiryhmää.
- 3) Reliabiliteetti: tutkimusaineisto ei sisällä ristiriitaisuuksia.

Leiman ja Toivonen (1991) sanovat, että aineistoa voi tulkita lukemattomilla tavoilla. Reliabiliteetti tarkoittaa laadullisessa tutkimuksessa siis yhden tutkijan tulkintaa aineistosta. Luonnontieteellisistä tutkimuksista poiketen laadullista aineistoa on mahdollista tulkita usealla eri tavalla ilman että yksikään tulkinta on väärä. Näin ollen reliabiliteettia ei voi suoranaisesti mitata, vaan se näyttäytyy erilaisena tutkimuksesta riippuen.

Tulkintojen monimuotoisuudesta johtuen samasta ilmiöstä voi olla useita eri kuvauksia, mutta vain yksi niistä voi olla kerrallaan totuudenmukainen. Hammersleyn (1990, 61-62) mukaan tutkimuksen väitteiden totuudenmukaisuuden selvittäminen onnistuu validiteetin ja relevanssin avulla. Validiteettia voi koetella kolmella eri tavalla: Voiko väitteen hyväksyä suoraan eli onko se niin itsestään selvä, että ei tarvita lisää selityksiä. Toiseksi varmistetaan väitteiden esittämisen uskottavuus eli selvitetään esimerkiksi tutkimusmenetelmät ja minkälaisissa olosuhteissa tutkimus on suoritettu. Kolmanneksi jos väitteitä ei voi edelleenkään ristiriidattomasti hyväksyä, tarvitaan lisäevidenssiä. Eli tulkintojen tueksi annetaan analyysin yhteydessä tekstikatkelmia. Relevanssi tarkoittaa, että tutkimus on merkittävä ja hyödyllinen. (Mäkelä 1990, 173; Hammersley 1990, 61-62.)

Mäkelän (1990, 47-48) mukaan laadullisen tutkimuksen aineistossa on tärkeää kiinnittää huomio seuraaviin seikkoihin: 1) aineiston merkittävyys ja yhteiskunnallinen tai kulttuurinen paikka, 2) aineiston riittävyys, 3) analyysin kattavuus sekä 4) analyysin arvioitavuus ja toistettavuus.

Aineiston merkittävyys liittyy siihen, että tutkijan on valmistauduttava perustelemaan, miksi hänen valitsemansa aineisto on analysoimisen arvoinen. Laadullisessa tutkimuksessa ei ole itsestään selvää minkälainen aineisto sopii hyvin tutkimusaineistoksi, mutta tutkijan on hyvä määrittää aineiston yhteiskunnallinen ja kulttuurinen paikka ja sen tuotantoehdot. Tuotantoehtoja on muun muassa yksittäisen henkilön tekstin suhteuttaminen yhteiskunnalliseen asemaan ja tutkijan mahdollinen vaikutus aineistoon. (Mäkelä 1990, 48.)

Tutkimukseni aineisto on tuotettu tutkijasta riippumatta, sillä käytän aineistona lehtiartikkeleita. Olen kuitenkin aineistoa kerätessä vaikuttanut siihen, mitkä artikkelit ylipäättään valikoituivat tutkimusaineistoon. On siis mahdollista, että jotkin käyttökelpoiset artikkelit ovat jääneet epähuomiossa tutkimusaineiston ulkopuolelle. Tutkimusaineiston runsauden vuoksi en kuitenkaan usko, että mahdollisesti hyödyntämättä jääneet artikkelit olisivat vaikuttaneet oleellisesti tutkimukseeni. Kulttuurisen edustavuuden kannalta halusin tutkia laskenta-ammattilaisuutta nimenomaan siitä näkökulmasta minkälaiseksi se kuvataan nykyaikana, joten on perusteltua valita lehtien tuoreet julkaisut (Mäkelä 1990, 49).

Tilisanomat on laskenta-alan ammattilehti, joten se on huomioitava tutkielman merkityksellisyyttä pohtiessa. Friedmanin ja Lynen (2001) tutkimuksen mukaan laskenta-ammattilaisille kohdistetut julkaisut eivät välittäneet positiivisempaa kuvaa laskenta-ammattilaisista. Toisaalta laskenta-alan julkaisuissa oli yleisempää käsitys siitä, että laskenta-ammattilaiset eivät ole enää pelkästään pavunlaskijoita, vaan heidän pitäisi olla jotain enemmän (Friedman & Lyne 2001). Tutkimusaineistossa on havaittavissa vastakohtan rakentaminen perinteiselle pavunlaskijalle. Eli voisi sanoa, että Tilisanomalehdessä laskenta-ammattilaisista luodaan mielikuvaa henkilöinä, jotka ovat enemmän kuin ainoastaan pavunlaskijoita.

Laadullisessa tutkimuksessa ei ole selkeitä ohjeita aineiston riittävyden varmistamiseen. Yksi tapa on aineiston saturaatio, eli aineiston kerääminen lopetetaan kun uudesta aineistosta ei ilmene mitään uutta. Toinen hyvin yksinkertainen keino on olla keräämättä liikaa aineistoa. Jos aineistoa kertyy liikaa, tutkija tyytyy helposti aineiston selailuun ja analyysi jää vaikutelmanvaraiseksi. Näin ollen kannattaa harkita etukäteen miten aineiston saa käsiteltävään muotoon, jotta sitä pystyy analysoimaan tehokkaasti. (Mäkelä 1990, 52-53.) Tiesin kandidaatintutkielman pohjalta miten paljon yhdestä vuosikerrasta tulee suurin piirtein aineistoa. Huomasin jo yhden vuosikerran perusteella, että aineistoa tulee melko runsaasti ja sen käsittely tulee vaikeutumaan mitä useamman vuoden lehdet otan mukaan. Kuusi vuosikertaa vaikutti määrältä, jolla saan varmasti riittävästi aineistoa ja pystyn vielä käsittelemään sitä kohtuullisen kätevästi.

Analyysin arvioitavuus tarkoittaa, että lukija pystyy seuraamaan tutkijan päättelyä. Toistettavuus tarkoittaa, että toinen tutkija päätyisi samoihin tulkintoihin tutkimuksen logiikkaa käyttämällä. (Mäkelä 1990, 53.) Pysin tutkimuksessani parantamaan analyysin arvioitavuutta kertomalla miten käsittelin aineistoa luvussa 4.1. Kerroin muun muassa miten karsin huonot artikkelit pois aineistosta, aloitin alustavan koodauksen suoraan aineistoon, määrittelin analyysiyksikön ja niin edelleen. Sisällönanalyysin luotettavuus riippuu koodauksen onnistumisesta, joten analyysin arvioitavuuden vahvistamiseksi listasin luvussa 4.4 käyttämäni luokat ja niiden kuvaukset (Hsieh & Shannon 2005).

Mäkelä (1990, 59) mainitsee yhtenä keinona vähentää analyysin vaikutelmanvaraisuutta ratkaisusääntöjen nimenomaistamisen: lukijalle annetaan tarkka kuvaus niistä ajatusoperaatioista, jotka johtivat tutkimuksen

tulkintoihin. Esittelin empiirisessä osiossa runsaasti lainauksia, jotta lukija pystyy tekemään omat päätelmänsä niiden pohjalta. Kaikki lainaukset on vielä listattu tutkielman loppuosan liitteisiin. Lisäsin tutkielmaan myös joitain mainoskuvia, jotka ovat analyysin kannalta merkittäviä. Kirjoitin myös aineistoa käsitellessäni memoja eli merkintöjä aineistoon. Näin pystyin jälkikäteen aineistoa lukiessani tarkistamaan, mitä olen aiemmin ajatellut jostain analyysiyksiköstä. Lisäksi kirjoitin analyysin aikana tutkimuspäiväkirjaa, johon kirjoitin mitä tein eri tutkimusvaiheiden aikana. Esimerkiksi minkälaisia ajatuksia ensimmäisen lukukerran jälkeen tuli mieleen ja mitkä luokat saattaisivat olla yhteydessä toisiinsa.

Tutkimukseni on merkityksellinen ja hyödyllinen, sillä stereotyyppiöillä voi olla vaikutuksia tosielämään. Tulkintani saa myös tukea aiemmista tutkimuksista, joissa on tunnistettu samankaltaisia stereotyyppiöitä (Mäkelä 1990, 167). Pavunlaskijan stereotyyppiä on tutkimukseni perusteella edelleen olemassa suomalaisten laskenta-ammattilaisten keskuudessa. Tulkintojeni perusteella on ilmeistä, että pavunlaskijan stereotyyppiä halutaan eroon, mutta siinä ei olla ainakaan toistaiseksi onnistuttu. Toisaalta stereotyyppiä muuttuvat hitaasti, mutta taustalla saattaa olla myös suomalaisuuden arkkityypin ja pavunlaskijan samankaltaisuudet. Kuten Granlund ja Lukka (1997) toteavat, pavunlaskijan-tyyppinen mielikuva liittyy vahvasti suomalaisuuteen. Ehkä tästä syystä pavunlaskijan stereotyyppiä ei olla nähty yhtä haitallisena Suomessa kuin kansainvälisesti.

Suunta on kuitenkin tutkimukseni perusteella selkeä: tulevaisuudessa kansainvälistymisen kiihtyessä laskenta-alalle tarvitaan dynaamisempia ja ekstrovertimpiä ammattilaisia. Laskenta-alalla ei ehkä olla osattu kommunikoida alan muuttuneita tarpeita ulos päin, joten nuoret pitävät alaa kuivana. Lisäksi aineistossa viitataan usein koulutuksen puutteisiin, sillä vastavalmistuneiden osaamisessa on suurta vaihtelua. Laskenta-ammattilaisuuden mielikuvat muuttuvat, mutta onko muutos tarpeeksi nopea?

5.3 Jatkotutkimusaiheet

Tutkimukseni tarkoituksena on lisätä ymmärrystä laskenta-ammattilaisuuden stereotyyppiöistä Suomessa. Kulttuurinen näkökulma on vielä verrattain tuore lähestymistapa laskentatoimen tutkimuksessa, joten varsinkin suomalaisia tutkimuksia ei ole vielä kovin paljon (Granlund & Lukka 1997). Aihetta on tutkittu diskurssianalyysin muodossa Pollarin (2010) pro gradu -tutkielmassa. Oma tutkimukseni on tutkimusmenetelmien eroista huolimatta jokseenkin samanlainen, sillä aineistona molemmissa pro gradu -tutkielmissa on lehtiartikkelit.

Tulevaisuuden tutkimuksissa voisi olla mielenkiintoista käyttää tutkimusaineistona jotain aivan toisenlaista materiaalia, kuten elokuvia tai haastatteluja. Tai mahdollisesti voisi vertailla kahta erilaista lehteä ja tutkia rakennetaanko niissä erilaisia stereotyyppiöitä. Eräs mielenkiintoinen näkökulma

voisi olla myös opiskelijoiden käsitykset laskenta-ammattilaisuudesta. Kansainvälisissä tutkimuksissa tätä on tutkittu esimerkiksi McDowallin & Jacklingin (2010) artikkelissa, jossa selvitettiin australialaisten opiskelijoiden asenteita laskentatoimesta. Laskenta-ammattilaisuuden stereotyyppien tutkimuksessa voisi olla hyödyllistä myös mainita onko laskentatoimen opiskelijoiden määrä kasvanut vai laskenut vuosien varrella.

LÄHTEET

- Alasuutari, P. (2011). *Laadullinen tutkimus 2.0*. Tampere: Vastapaino
- Albu, N. (2013). Exploring the recent evolution of the accounting profession in Romania - an institutional approach. *Accounting and Management Information Systems*, 12(4), 537-552
- Al-Beraidi, A. & Rickards, T. (2006). Rethinking creativity in the accounting profession: to be professional and creative. *Journal of Accounting & Organizational Change*, 2(1), 25-41
- Baldvinsdottir, G., Burns, J., Norreklit, H. & Scapens, R. (2009). The image of accountants: from bean counters to extreme accountants. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 22(6), 858-882
- Baldvinsdottir, G., Burns, J., Norreklit, H. & Scapens, R. W. (2009). The management accountant's role. *Financial management*, 33-34
- Beattie, V. & Jones, M. J. (1992). The use and abuse of graphs in annual reports: theoretical framework and empirical study. *Accounting and Business Research*, 22(88), 291-303
- Briggs, S., Copeland, S. & Haynes D. (2007). Accountants for the 21st century, where are you? A five-year study of accounting students' personality preferences. *Critical Perspectives on Accounting*, 18(5), 511-537
- Bryant, S., Stone, D. & Wier, B. (2011). An exploration of accountants, accounting work, and creativity. *Behavioral Research in Accounting*, 23(1), 45-64
- Carnegie, G. & Napier, C. (2010). Traditional accountants and business professionals: portraying the accounting profession after Enron. *Accounting, Organizations and Society*, 35(3), 360-376
- DeCoster, D. & Rhode, J. (1971). The accountant's stereotype: real or imagined, deserved or unwarranted. *The Accounting Review*, 46(4), 651-664
- Dey, I. (1993). *Qualitative data analysis: A user-friendly guide for social scientists*. Lontoo: Routledge
- Dimnik, T. & Felton, S. (2006). Accountant stereotypes in movies distributed in North America in the twentieth century. *Accounting, Organizations and Society*, 31(2), 129-155
- Eskola, J. & Suoranta, J. (1996). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Rovaniemi: Lapin yliopistopaino
- Ewing, M., Pitt, L. & Murgolo-Poore M. (2001). Bean couture: using photographs and publicity to re-position the accounting profession. *Public Relations Quarterly*, 46(4), 23-29
- Fairclough, N. (1997). *Miten media puhuu*. Tampere: Vastapaino
- Friedman, A. & Lyne, S. (2001). The beancounter stereotype: towards a general model of stereotype generation. *Critical Perspectives on Accounting*, 12(4), 423-451
- Granlund, M. & Lukka, K. (1997). From bean-counters to change agents: the Finnish management accounting culture in transition. *Liiketaloudellinen Aikakauskirja*, 3/97, 213-255

- Hammersley, M. (1990). *Reading ethnographic research: A critical guide*. London: Longman
- Hilton, J. & von Hippel, W. (1996). Stereotypes. *Annual Review of Psychology*, 47(1), 237-271
- Hinton, P. (2000). *Stereotypes, Cognition and Culture*. Hove: Psychology Press
- Holtzman, Y. (2004). The transformation of the accounting profession in the United States: from information processing to strategic business advising. *Journal of Management Development*, 23(10), 949-961
- Hsieh, H. F., & Shannon, S.E. (2005). Three approaches to qualitative content analysis. *Qualitative health research*, 15(9), 1277-1288
- Jeacle, I. (2008). Beyond the boring grey: the construction of the colourful accountant. *Critical Perspectives on Accounting*, 19(8), 1296-1320
- Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. (1993). *Diskurssianalyysin aakkoset*. Tampere: Vastapaino
- Järvenpää, M. (2007). Making business partners: a case study on how management accounting culture was changed. *European Accounting Review*, 16(1), 99-142
- Kantola, A., Moring, I. & Väliverronen, E. (1998). *Media-analyysi: tekstistä tulkintaan*. Tampere: Tammer-Paino Oy
- Kaplan, A. (1964). *The conduct of inquiry: methodology for behavioral science*. Kalifornia: Chandler Publishing Company
- Koskinieniemi, V. (2011). *Valokuvat ja graafit pörssiyritysten vuosikertomuksissa*. Jyväskylän yliopisto. Kauppakorkeakoulu. Pro gradu
- Leiman, M. & Toivonen, V.-M. (1991). Kadonnutta reliabiliteettia etsimässä. *Psykologia*, 26(3), 180-186
- McDowall, T. & Jackling, B. (2010). Attitudes towards the accounting profession: an Australian perspective. *Asian Review of Accounting*, 18(1), 30-49
- Metsämuuronen, J. (2008). *Laadullisen tutkimuksen perusteet*. Helsinki: International Methelp
- Miley, F. & Read, A. (2012). Jokes in popular culture: the characterization of the accountant. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 25(4), 703-718
- Mouritsen, J. (1996). Five aspects of accounting departments' work. *Management Accounting Research*, 7(3), 283-303
- Mäkelä, K. (1990). *Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta*. Helsinki: Painokaari Oy
- Pollari, S. (2010). Talouselämä-lehden 70- ja 80-luvuilla rakentamat laskentamattilaisten stereotypiat - laskentamiehistä tylsiin kirstunvartijoihin. Jyväskylän yliopisto. Taloustieteiden tiedekunta. Pro gradu
- Richardson, P., Dellaportas, S., Perera, L. & Richardson, B. (2015). Towards a conceptual framework on the categorization of stereotypical perceptions in accounting. *Journal of Accounting Literature*, 35, 28-46
- Smith, M. & Briggs, S. (1999). From bean-counter to action hero: changing the image of the accountant. *Management Accounting*, 77(1), 28-30
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2003). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy

LIITTEET

Liite 1: Lainaukset Tilisanomat-lehtien artikkeleista vuodelta 2010:

1. Lähde: 2010, nro 1, s. 21

Lainaus: "Työ ei ole enää yhtä numeropainotteista. Nykyisin tilintarkastajat tekevät entistä enemmän analyyseja." (Ari Rytsy)

2. Lähde: 2010, nro 1, s. 22

Lainaus: "Tilinpäätöskandaalien vaikutuksesta trendi on selvästi kääntymässä itsesääntelystä kohti entistä tiukempaa viranomaissääntelyä." (Ari Rytsy)

3. Lähde: 2010, nro 1, s. 63

Lainaus: "Ohjelmassa on innovatiivinen koreografia, joka johdattaa sinunkin tilitoimistosi ja asiakkaasi mukaan tehokkaiisiin ja tulosta tuottaviin rytmeihin." (Mainoskuva)

4. Lähde: 2010, nro 2, s. 20

Lainaus: "Yritystoiminnan riskit ovat huomattavat ja yksi virhe tai sattuma voi tuhota koko yrityksen. Yrittäjälääkäri voi tehdä leikkausvirheen, tilintarkastaja tai tilitoimisto ei huomaa virhettä tilinpäätöksessä, yrityksen valmistama tuote voi olla viallinen ja aiheuttaa suuret korjauskulut tai jopa myrkyttää asiakkaan." (Pauli Vahtera)

5. Lähde: 2010, nro 2, s. 25

Lainaus: "Sinnemäki painottaa samalla, että tilintarkastajien osalta on tarvetta osaavalle työvoimalle, sillä suuri joukko suomalaisista tilintarkastajista on lähitulevaisuudessa eläköitymässä." (Heidi Gedik)

6. Lähde: 2010, nro 2, s. 62

Lainaus: "Mielikuva yksin näpertävästä kirjanpitäjästä on täysin vanhentunut." (Riina Mäentausta)

7. Lähde: 2010, nro 2, s. 60

Lainaus: "Tapahtumalle on tilauksensa erityisesti muuttuvassa taloustilanteessa, jossa ulkoistettuja taloushallintopalveluja tarjoavalta edellytetään paitsi laajaa ammattiosaamista myös alan eettisten ohjeiden noudattamista." (Sari Alhava)

8. Lähde: 2010, nro 2, s. 62

Lainaus: "Esimerkiksi lainsäädäntö muuttuu jatkuvasti. Kouluttautuminen on keino pysyä paremmin ajan hermolla." (Riina Mäentausta)

9. Lähde: 2010, nro 2, s. 62

Lainaus: "Nykyaikana kirjanpito on yhä enemmän asiantuntijapalveluiden antamista, neuvontaa ja konsultointia." (Riina Mäentausta)

10. Lähde: 2010, nro 3, s. 5

Lainaus: "Suomessahan on pidetty kiinni siitä, että kirjanpito ja tilien tarkastus ovat kaksi eri asiaa, joita sama henkilö tai yhteisö ei voi lähtökohtaisesti hoitaa." (Juha Ahvenniemi)

11. Lähde: 2010, nro 3, s. 20

Lainaus: "Jos tilintarkastaja ei huomaa, saadaan puhtaat paperit. Jos virhe tulee myöhemmin esille, voi syyttää huonosti tehtyä tilintarkastusta tai väärää neuvoja." (Pauli Vahtera)

12. Lähde: 2010, nro 3, s. 67

Lainaus: "Muutama vuosi sitten tilitoimistot havahtuivat siihen, että alalta on lähivuosina jäämässä paljon ihmisiä eläkkeelle. Nuoria ei valmistunut riittävään tahtiin, vaan merkonomit suuntatuivat mieluummin markkinointiin ja IT-alalle." (Sari Alhava)

13. Lähde: 2010, nro 4, s. 11

Lainaus: "Vastaajista suurin osa oli naisia, kuten alalla yleensäkin." (Päivi Rätty)

14. Lähde: 2010, nro 4, s. 18

Lainaus: "Tilitoimistoissa halutaan yhä enemmän tuottoa omistajille. Tämä näkyy siinä, että täsmäytyksiin ei käytetä riittävästi resursseja, koska niistä on vaikea erikseen laskuttaa." (Pauli Vahtera)

15. Lähde: 2010, nro 4, s. 19

Lainaus: "Tätä vinoumaa tuetaan koulutuksen yhteydessä: kirjanpidon täsmäysero taitaa olla vieläkin suurin virhe, minkä tenttijä voi tehdä." (Pauli Vahtera)

16. Lähde: 2010, nro 4, s. 19

Lainaus: "Paljon pienemmistä kirjanpitovirheistä joutuu nykyään leivättömän pöydän ääreen, miksei siis myös täsmäytysten laiminlyönnistä." (Pauli Vahtera)

17. Lähde: 2010, nro 4, s. 33

Lainaus: "Taloushallinnon ammattilaisen työ on muuttunut entistä vaativammaksi ja haasteellisemmaksi." (Leena Rekola-Nieminen)

18. Lähde: 2010, nro 4, s. 33

Lainaus: "Oman ryhmänsä muodostavat kirjanpitäjän vastuuseen ja eettiseen puoleen liittyvät kysymykset, joihin ei ole yhtä oikeaa vastausta, koska kyse on tulkinnoista." (Leena Rekola-Nieminen)

19. Lähde: 2010, nro 4, s. 41

Lainaus: "Nyky päivänä taloushallintotyössä peruutuspeiliin katsovan historian kirjoituksen sijaan painopiste on tulevaisuuden ennakoinnissa." (Kari Alhola)

20. Lähde: 2010, nro 4, s. 42

Lainaus: "Rutiinien automatisoiduttua taloushallinnon tuottamat lisäarvopalvelut sekä aktiivinen kommunikointi ulkoistavan yrityksen johdon kanssa muodostavat merkittävän osan työtehtävistä." (Kari Alhola)

21. Lähde: 2010, nro 4, s. 42

Lainaus: "Rutiinien automatisoituessa ja toiminnan edelleen sähköistyessä työote on alati yhä konsultatiivisempi." (Kari Alhola)

22. Lähde: 2010, nro 4, s. 42

Lainaus: "Välttämättömiä osaamisalueita ovat nyky päivänä myös tietotekninen osaaminen, kielitaito sekä tiimityöskentelytaidot ja palveluosaaminen." (Kari Alhola)

23. Lähde: 2010, nro 4, s. 60

Lainaus: "Muutokset ravistelevat kirjanpitoalaa." (Hanna Rusila)

24. Lähde: 2010, nro 4, s. 60

Lainaus: "Kansainvälistyminen voimistuu." (Hanna Rusila)

25. Lähde: 2010, nro 5, s. 21

Lainaus: "Pienyritysten tilintarkastus on tuhottu byrokratialla niin tehokkaasti, että jopa muutoksista rahastamaan päässeet big4-toimistot ovat säikähtäneet aikaansaannoksiaan." (Pauli Vahtera)

26. Lähde: 2010, nro 6, s. 19

Lainaus: "Jos kaikki Big 4 -toimistojen ulkopuolella toimivat tilintarkastajat kieltäytyisivät noudattamasta alle 50 henkeä työllistävien asiakkaidensa yhteydessä tilintarkastuksen ylimitoitettujen laaduntuki- ja dokumentointisäännöksiä, mitä valvojat voisivat tehdä?" (Pauli Vahtera)

Liite 2: Lainaukset Tilisanomat-lehtien artikkeleista vuodelta 2011:

27. Lähde: 2011, nro 1, s. 16

Lainaus: "Verohallinto on sakoilla luomassa kirjanpitäjiä, jotka eivät koskaan tee virheitä. Jos tässä rottakokeessa ei onnistu, päätyy virhemaksujen myötä konkurssiin ja pois ammatista. Me emme tarvitse

tässä maassa inhimillisiä virheitä tekeviä kirjanpitäjiä, vaan robotteja.”
(Pauli Vahtera)

28. Lähde: 2011, nro 1, s. 31

Lainaus: ”etalous.fi on web-selaimen kautta toimiva sähköisen taloushallinnon työpöytä, joka tuo uudenlaista sujuvuutta ja helppoutta yrityksesi taloushallintoon turvallisuudesta tinkimättä.” (Mainoskuva)

29. Lähde: 2011, nro 2, s. 30-31

Lainaus: ”Toinen yrityksen hallinnointiin merkittävästi vaikuttanut tapahtumien vyöry lähti liikkeelle Yhdysvalloista uuden talouden kuplan puhjettua 2000-luvun alussa. Kävi ilmi, että yrityksen johto pyrki laittomin keinoin, erityisesti tilinpäätöksiä manipuloimalla, hankkimaan itselleen taloudellista hyötyä omistajien kustannuksella.” (Seppo Ikäheimo)

30. Lähde: 2011, nro 2, s. 32

Lainaus: ”Tietojärjestelmien kehittyminen on luonut mahdollisuuden siihen, että hyvän johdon laskentajärjestelmän luominen voidaan toteuttaa myös pk-yrityksissä.” (Seppo Ikäheimo)

31. Lähde: 2011, nro 2, s. 66

Lainaus: ”Asiakkaan velvoitteista huolehtimisen ohella tilitoimistot voisivat tarjota pk-yrityksille nykyistä enemmän proaktiivista neuvontaa.” (Ari Rytsy)

32. Lähde: 2011, nro 2, s. 67

Lainaus: ”Kun kirjanpitäjästä tehdään historiankirjoittajan sijasta tulevaisuutta tarkasteleva ennustaja, on selvää, että tarvitaan myös uusia toimintamalleja.” (Ari Rytsy)

33. Lähde: 2011, nro 2, s. 69

Lainaus: ”KLT-tutkinto on myös työmarkkinoilla yleisesti arvostettu ... Ja kertoohan se myös asennoitumisesta omaan uraan, ammattitilpeydestä, sekä siitä että kykenee asettamaan tavoitteita ja saavuttamaan ne.” (Minna Takkunen)

34. Lähde: 2011, nro 2, s. 70

Lainaus: ”Tilitoimistoille on yhä tärkeämpää, että sen vaativissa taloushallinnon tehtävissä toimiva henkilöstö on tehtävien vaatimustason täyttäviä ammattilaisia. Tähän taloushallinnon ja laskentatoimen ammattimaisuuteen liittyy paljon vaatimuksia. Ammattimaisuudessa tärkeintä on osaaminen ja laatu.” (Juha Ahvenniemi)

35. Lähde: 2011, nro 2, s. 71

Lainaus: ”KLT-ammattilaisen vaatimustaso seuraa tulevaisuudessa yhä suuremmassa määrin kansainvälistä vaatimustasoa ja kehitystä, jolloin

suomalaiset taloushallinnon ammattilaiset ovat kilpailukykyisiä myös kansainvälisessä vertailussa.” (Juha Ahvenniemi)

36. Lähde: 2011, nro 3, s. 12

Lainaus: ”Olenaisuutta voi yleensä soveltaa vapaaehtoisesti: pikkutarkka saa aina olla.” (Markku Ojala)

37. Lähde: 2011, nro 3, s. 20

Lainaus: ”Kirjanpitäjä on onnellinen, kun hän on pelastanut asiakkaansa verottajan kohtuuttomalta vaatimukselta. Kun peitelty osingonjaon uhka poistuu yrityksen yltä sillä, että kirjanpitäjä selostaa asian oikean laidan veronhimoiselle verotarkastajalle.” (Pauli Vahtera)

38. Lähde: 2011, nro 3, s. 20

Lainaus: ”Kirjanpitäjän on tiedettävä yrittäjän perhesuhteet ja se, miten lapset tulevat osallistumaan yrityksen toimintaan. Kirjanpitäjä onkin siten enemmän kuin perhelääkäri.” (Pauli Vahtera)

39. Lähde: 2011, nro 3, s. 20

Lainaus: ”Kirjanpitäjät ovat pelastaneet yrittäjiä enemmän itsemurhilta kuin päivystävät kriisiterapeutit. Kirjanpitäjän suurimpia onnen lähteitä on nähdä yrittäjä ottamassa uusi elämä haltuunsa.” (Pauli Vahtera)

40. Lähde: 2011, nro 3, s. 21

Lainaus: ”Onnen murunen on saada pitää tammi-huhtikuussa edes yksi vapaa viikonloppu perheen ja ystävien kanssa.” (Pauli Vahtera)

41. Lähde: 2011, nro 3, s. 21

Lainaus: ”Lukemalla uusinta kirjaani, kirjanpitäjä huomaa, kuinka paljon vartijana hän on, kuinka kaunista vastuuta hän kantaa.” (Pauli Vahtera)

42. Lähde: 2011, nro 3, s. 26

Lainaus: ”Määräysten viidakossa toivoisi, että edelleen voitaisiin esittää mielipiteitä suullisesti.” (Minna Takkunen)

43. Lähde: 2011, nro 3, s. 70

Lainaus: ”Edellä mainitut reaaliset keinot rahoituslaskelman manipuloinniksi ovat laillisia vallitsevan ohjeistuksen puitteissa.” (Aksu Arola)

44. Lähde: 2011, nro 3, s. 70

Lainaus: ”... ja kuinka paljon hän tekee salapoliisityötä kuittausten löytämiseksi.” (Aksu Arola)

45. Lähde: 2011, nro 4, s. 18

Lainaus: "Tänä vuonna näin uupuneita tilitoimistoyrittäjiä ja kirjanpitäjiä enemmän kuin koskaan ennen. Internetin ja sähköisen taloushallinnon piti jättää meille aikaa muuhun, mutta kävikin päinvastoin. Internetin avulla meiltä voidaan vaatia yhä enemmän ja yhä nopeammin." (Pauli Vahtera)

46. Lähde: 2011, nro 4, s. 18

Lainaus: "Tilintarkastuksen työmäärää on lisätty laajalla byrokratialla, jonka toteuttaminen turhauttaa tekijät ja kaksinkertaistaa pienyritysten tilintarkastuksen työmäärän ja kustannukset. Byrokratia myös kaksinkertaistaa tilintarkastajien tulot, mistä hyötyvät eniten kansainvälisten toimistojen osakkaat." (Pauli Vahtera)

47. Lähde: 2011, nro 4, s. 18

Lainaus: "Tilintarkastuksen nykyinen laadunvalvonta heikentää pienyrityksen tarkastuksen laatua. Kun keskitytään vain siihen, onko lomakkeet alan säännösten mukaan täytetty, unohtuu tilintarkastuksen todellinen tehtävä. Virkamiesmäinen valvonta keskittyy nyhäämiseen sisällön kustannuksella." (Pauli Vahtera)

48. Lähde: 2011, nro 4, s. 19

Lainaus: "Tuskin edes IFRS-asiantuntijat ymmärtävät, mitä se tosielämässä tarkoittaa. Kuitenkin samat tahot haluavat myös pienyrityksille tätä humpuukikirjanpitoa. Eivät he ole suomalaisten yritysten asialla, vaan haluavat lisää rahaa itselleen. Jos kaikki olisi yksinkertaista, monen suomalaisen taloushallinnon ammattilaisen tulot romahtaisivat ja monen työ loppuisi kokonaan." (Pauli Vahtera)

49. Lähde: 2011, nro 4, s. 19

Lainaus: "Opettajat kouluttavat ne tuhannet nuoret, jotka sitten tekevät käytännön työnään pikkutarkkaa näpertelyä. Jos professorien virkavaatimuksena olisi kolmen vuoden työskentely tilitoimistoissa, he valaistuisivat ja jättäisivät teoreettisen pohdintansa kirjastojen pölypunkeille." (Pauli Vahtera)

50. Lähde: 2011, nro 4, s. 37

Lainaus: "Komission vihreä kirja "Tilintarkastuspolitiikka: kriisin opetukset" käynnisti Euroopan laajuisen keskustelun tilintarkastuksen roolista finanssikriisissä." (Maj-Lis Steiner)

51. Lähde: 2011, nro 4, s. 37

Lainaus: "Tilintarkastajien riippumattomuus. Ei ole selvää, ovatko tilintarkastajat todella riippumattomia ja kriittisiä tarkastaessaan sellaisten yhtiöiden tilinpäätöksiä, jotka ovat myös oheispalvelujen (mahdollisia) asiakkaita." (Maj-Lis Steiner)

52. Lähde: 2011, nro 5, s. 3

Lainaus: "Nyt aidolle talousosaamiselle on enemmän kysyntää kuin koskaan." (Juha Ahvenniemi)

53. Lähde: 2011, nro 5, s. 16

Lainaus: "Tilintarkastuksesta jää vain turha dokumentaatio, joka ei valvojan lisäksi kiinnosta ketään, ja paljon turhan tärkeitä sanoja tilintarkastuskertomukseen. Vaikka kuinka yrittäisi sydämen palolla tehdä tämän päivän määrämuotoista tilintarkastusta, jää käteen vain tyhjää." (Pauli Vahtera)

54. Lähde: 2011, nro 5, s. 16

Lainaus: "Ihminen tuupertuu kaiken sähköistävän tehokkuusmoukarin alle." (Pauli Vahtera)

55. Lähde: 2011, nro 5, s. 41

Lainaus: "Palkanlaskentaan liittyvä aineisto on pääosin hyvin arkaluonteista. Siksi tilitoimiston tulee varmistaa verkossa liikkuvan tiedon asianmukainen tietoturva." (Jari Rättyä)

56. Lähde: 2011, nro 5, s. 64

Lainaus: "Alusta asti liiton tehtävänä oli toimia alan sisäisenä laadunvalvojana ja nostaa alan arvostusta." (Outi Mäkinieniemi)

57. Lähde: 2011, nro 6, s. 20

Lainaus: "Tuntuu kohtuuttomalta, että 30 vuoden elämäntyö, yrittäjäperheen elämä ja usean työntekijän turvattu talous voivat olla kiinni siitä, että tapahtuu yksi virhe byrokratian hallinnassa. Emme saa hyväksyä tällaista yhteiskunnallista julmuutta." (Pauli Vahtera)

58. Lähde: 2011, nro 6, s. 20

Lainaus: "Yrittäjä kysyi viranomaiselta, miten palautatte menettämäni vuodet. Virkamies levitteli käsiään: ei pidä ottaa kaikkea niin henkilökohtaisesti. Yrittäjän pitää oppia jotain anteeksiannosta ja armosta. Niin virkakoneistolla sellaisia ominaisuuksia ei voi ollakaan." (Pauli Vahtera)

59. Lähde: 2011, nro 6, s. 20

Lainaus: "Internet on tuonut 24/7-yhteiskunnan, jossa ihmisillä työn ja vapaa-ajan ero on kuin veteen piirretty viiva. Kotitoimistossa toimiva kirjanpitäjä on vielä enemmän kiinni työssä." (Pauli Vahtera)

60. Lähde: 2011, nro 6, s. 44

Lainaus: "Samaan aikaan muun muassa tilitoimistosektorilla on pula ammattitaitoisista työntekijöistä." (Saila Toikka)

61. Lähde: 2011, nro 6, s. 44

Lainaus: "Rutiiniprosessien automatisoinnin kautta voidaan vapauttaa työvoimaa tuottavampaan työhön." (Saila Toikka)

Liite 3: Lainaukset Tilisanomat-lehtien artikkeleista vuodelta 2012:

62. Lähde: 2012, nro 1, s. 31

Lainaus: "Vielä taloushallinnon digitalisoitumisajan alkupuolella, vain parikymmentä vuotta sitten, ennustettiin kirjanpitäjistä suuren osan jäävän työttömiksi koneiden ja ohjelmien tehdessä kirjanpityt. Näin ei ole tapahtunut, kirjanpitäjien tehtäväkenttä on laajentunut ja työtehtäviä kertyy entistä enemmän." (Urpo Salo)

63. Lähde: 2012, nro 1, s. 32

Lainaus: "Vaatimukset KLT-kirjanpitäjälle tai muulle taloushallinnon ammattilaiselle ovat kasvaneet nopeasti. Enää ei riitä tiliosaaminen, tarvitaan huomattavasti laajempaa ja syvällisempää osaamista. Ennen kaikkea tarvitaan ymmärrystä asioista ja niiden merkityksestä." (Urpo Salo)

64. Lähde: 2012, nro 1, s. 33

Lainaus: "Perinteisesti aktiivinen vuorovaikutus ei ole koettu olevan kirjanpitäjien vahvuuksia. Pikemminkin päinvastoin, kirjanpitäjä on mielletty yksin työtä tekeväksi, hiljaiseksi puurtajaksi." (Urpo Salo)

65. Lähde: 2012, nro 1, s. 33

Lainaus: "Tehtävän onnistumiseksi hyvät vuorovaikutustaidot ovat täysin välttämättömät." (Urpo Salo)

66. Lähde: 2012, nro 1, s. 33

Lainaus: "Taloushallinnon osaavana ammattilaisena opiskelu ja kouluttautuminen ei lopu koskaan." (Urpo Salo)

67. Lähde: 2012, nro 1, s. 33

Lainaus: "Voimakkaasti alkanut taloushallinnon sähköistyminen ei pysähdy eikä kehityksen loppua ole näkyvissä. Entistä tehokkaammat, modernit tavat hoitaa myös taloushallinnon tiedon käsittelyä muuttaa tehtäväkenttäämme jatkuvasti." (Urpo Salo)

68. Lähde: 2012, nro 2, s. 12

Lainaus: "Yrityskaupoissa aina jollain on tuttu, joka on opiskellut yritysten arvoja ja p/e-lukujen laskentaa kauppakorkeassa. Koulutusohjelmassa tutkitaan investointiprojekteja, yrityskauppoja, agenttiteoriaa, investointipankkeja, pääomia ja osinkopolitiikkaa - kaikkea sellaista suurta ja hienoa, jota suurin osa yrityksistä ja yrittäjistä ei koskaan kohtaa." (Pauli Vahtera)

69. Lähde: 2012, nro 2, s. 13

Lainaus: "Eräs KHT sanoi joskus julkisessa koulutustilaisuudessa, että ottakaa kollegat näitä erityistarkastuksia. Mistään muusta ei saa niin helppoa rahaa. Ja paljon. Ei edes hävennyt." (Pauli Vahtera)

70. Lähde: 2012, nro 2, s. 13

Lainaus: "Hyvän kirjanpitotavan periaatteita on aina ollut sisältö ennen muotoa. Erityistilintarkastuksissa muoto tulee tärkeämmäksi. Kirjanpitoa ja tilintarkastusta ohjaavat monituhatsivuiset ohjeet ovat pikkutarkkoja sääntöjä siitä, mikä on oikein." (Pauli Vahtera)

71. Lähde: 2012, nro 2, s. 36

Lainaus: "Työkokemuksen lisäksi työnantajat arvostavat moniosaamista, sosiaalisia kykyjä sekä kielitaitoa." (Ari Rytsy)

72. Lähde: 2012, nro 2, s. 37

Lainaus: "Esimerkiksi kirjanpitäjän toimenkuva voi ulottautua konsultoinnin ja neuvonnan puolelle." (Ari Rytsy)

73. Lähde: 2012, nro 2, s. 37

Lainaus: "Kyky talousanalyysiin sekä hyvät sosiaaliset taidot ovat myös plussaa." (Ari Rytsy)

74. Lähde: 2012, nro 2, s. 50

Lainaus: "Rajala sanoo, että tiliammattilaisen pitää nykypäivänä olla jo perusasioiden suhteen hyvä osaaja ja urakehitys vaatii myös analysointikykyä." (Jari Jokinen)

75. Lähde: 2012, nro 2, s. 51

Lainaus: "Myös talousrikollisuus muuttuu koko ajan monimutkaisemmaksi, ja esimerkiksi yritysjärjestelyillä yritetään hävittää rikollisen toiminnan jälkiä." (Jari Jokinen)

76. Lähde: 2012, nro 4, s. 12

Lainaus: "Olin 16-vuotiaana tekemässä tehokasta taloushallintoa ja kassavirtamaista varastohinnoittelua. Sitten menin kouluun kirjanpitoviisasoppiin ja kadotin tuntuman oikeaan elämään vuosikymmeniksi." (Pauli Vahtera)

77. Lähde: 2012, nro 4, s. 13

Lainaus: "Talousrikoksen tekevä ei inventoi varaston arvoa alakanttiin, koska siitä olisi hyötyä vain yrityskaupassa ostajapuolelle. Sen sijaan varaston yliarvostusta tehdään talousrikollisuutta varten." (Pauli Vahtera)

78. Lähde: 2012, nro 4, s. 20

Lainaus: "Kuva tilitoimistosta, jossa yksinäinen kirjanpitäjä istuu himmeän pöytälampan varjossa nukkavieru slipoveri yllään ei ihan kohtaa nykytodellisuutta." (Mainoskuva)

79. Lähde: 2012, nro 4, s. 28

Lainaus: "Perusosaaminen yhdessä vuorovaikutustaitojen, myyntihenkisyyden, kielitaidon ja hyvän teknologisen osaamisen kanssa rakentaa asiakkaalle hyötyä tuottavan asiakaspalveluprosessin." (Erica Svärd)

80. Lähde: 2012, nro 4, s. 58

Lainaus: "Ala on kuitenkin muuttunut asiakkaiden tarpeiden, teknisten innovaatioiden ja markkinoiden kehittymisen seurauksena." (Eeva Lyytinen)

81. Lähde: 2012, nro 4, s. 59

Lainaus: "... tilintarkastusalaa seuranneet ovat voineet havaita yksityiskohtaisten alaa sääntelevien lakien ja standardien tuovan kasvanutta asiantuntijavastuuta toimijoille." (Eeva Lyytinen)

82. Lähde: 2012, nro 5, s. 3

Lainaus: "Taloushallinnon vetovoimaisuus nuorten ja opiskelijoiden piirissä on tärkeä kysymys ja haaste tilitoimistoille." (Juha Ahvenniemi)

83. Lähde: 2012, nro 5, s. 3

Lainaus: "Vielä ollaan liian vahvasti kiinni eilisen päivän mielikuvissa." (Juha Ahvenniemi)

84. Lähde: 2012, nro 5, s. 3

Lainaus: "Kriteerinä taloushallinnon opintojen valinnassa painoi eniten hyvä työllisyystilanne, uravaihtoehdot, toimialan kiinnostavuus ja mielenkiintoiset työtehtävät." (Juha Ahvenniemi)

85. Lähde: 2012, nro 6, s. 3

Lainaus: "Osaava kirjanpitäjä ansaitsee työllään arvostusta ja häneen luotetaan." (Juha Ahvenniemi)

86. Lähde: 2012, nro 6, s. 3

Lainaus: "Hyvistä pätevistä kirjanpitäjistä - talous- ja veroasioiden todellisista ammattilaisista - on pulaa." (Juha Ahvenniemi)

87. Lähde: 2012, nro 6, s. 3

Lainaus: "Vanhanaikaiset mielikuvat kirjanpitäjän toimenkuvasta joutavat romukoppaan." (Juha Ahvenniemi)

88. Lähde: 2012, nro 6, s. 3

Lainaus: "On aika nostaa kirjanpitäjä ja tämän työ sille kuuluvaan arvoonsa. Nostetaan yhdessä taloushallinnon osaavat tekijät, asiantuntevat kirjanpitäjät, valokeilaan ja annetaan samalla ammattikunnalle sille kuuluva arvostus." (Juha Ahvenniemi)

89. Lähde: 2012, nro 6, s. 3

Lainaus: "Hyvä kirjanpitäjä on yrittäjän paras kaveri ja luotettu talousasioiden neuvonantaja." (Juha Ahvenniemi)

90. Lähde: 2012, nro 6, s. 12

Lainaus: "Tilintarkastus on orjuutettu tiukoilla ohjeilla, joiden nuodattaminen tukahduttaa työn. Hyviä tilintarkastajia ei enää Suomeen voi tulla. Ei ennen kuin nykyiset säännöt on heitetty romukoppaan." (Pauli Vahtera)

91. Lähde: 2012, nro 6, s. 45

Lainaus: "Maaailma on muuttunut valtavasti ja kirjanpidon sisältö ja tehtävät sen mukana. Kirjanpidon perusajatus sen sijaan on muuttunut yllättävän vähän." (Matti Niinikoski)

92. Lähde: 2012, nro 6, s. 156

Lainaus: "Kiireettömyys parantaa myös työn laatua; aiempi taistelu tietotekniikan kanssa vaihtui työn iloon!" (Mainoskuva)

Liite 4: Lainaukset Tilisanomat-lehtien artikkeleista vuodelta 2013:

93. Lähde: 2013, nro 2, s. 21

Lainaus: "Kovin innokkaasti alalla ei työvälineitä olla valmiita suosittelemaan." (Eeva Lyytinen)

94. Lähde: 2013, nro 2, s. 22

Lainaus: "Miten kirjanpitotoimiston päällikkö tai kirjanpitäjä yleensä voi joutua talousrikosjuttuun osalliseksi? Siten, että kirjanpidossa on tahallisia tai tahattomia virheitä, asiattomia tai väärennettyjä tositteita, kauppakirjoja, sopimuksia ynnä muita sellaisia." (Väinö Teperi)

95. Lähde: 2013, nro 2, s. 38

Lainaus: "Taloushallinnon palvelujen laatu oli 1960-luvulla epätasaista ja osaaminen vaihtelevaa. Syntyi tarve kohottaa alan yleistä laatutasoa ja arvostusta." (Outi Mäkinieniemi)

96. Lähde: 2013, nro 2, s. 38

Lainaus: "Suomen Taloushallintoliitto, joka ryhtyi toimiin yleisen osaamistason nostamiseksi ja laadunvalvonnan kehittämiseksi." (Outi Mäkinieniemi)

97. Lähde: 2013, nro 2, s. 50

Lainaus: "Vuoden kirjanpitäjä -kilpailun tärkeimpänä tavoitteena on nostaa kirjanpitäjän työn arvostusta ja kertoa toimialan monipuolisista työmahdollisuuksista sekä tuoda esiin matalalla profiililla esiintyneitä osajia." (Ari Rytsy)

98. Lähde: 2013, nro 2, s. 51

Lainaus: "Lindberg korostaa, että taloushallinto on tänä päivänä kaikkea muuta kuin kuivaa paperityötä." (Ari Rytsy)

99. Lähde: 2013, nro 2, s. 51

Lainaus: "Kirjanpito on nykyään nuorekasta ja sosiaalista asiakaspalvelua, jonka vaihtelevuus virkistää. Uskon, että juuri työn monipuolisuus kiinnostaa jatkossa entistä enemmän nuoria ihmisiä, sanoo Lindberg." (Ari Rytsy)

100. Lähde: 2013, nro 3, s. 3

Lainaus: "Taloustehtävissä ammattilaisina toimiville ulkoisille kirjanpitäjille ja muille taloushallinnon asiantuntijoille, joiden vaikutus neuvonannon kautta ulottuu laajalle yrityselämään, on tärkeää omassa palvelutoiminnassaan käyttäytyä hyväksyttävien arvojen mukaisesti ja olla esimerkkinä yritystoiminnalle." (Juha Ahvenniemi)

101. Lähde: 2013, nro 3, s. 3

Lainaus: "Ammattilainen ei voi kuitenkaan tinkiä ammatillisista arvoista tienatakseen enemmän." (Juha Ahvenniemi)

102. Lähde: 2013, nro 3, s. 13

Lainaus: "Rikostutkinta voi tuhota kirjanpitäjän elämäntyön." (Pauli Vahtera)

103. Lähde: 2013, nro 3, s. 13

Lainaus: "Tällä tavalla tuhoetaan koko kirjanpitäjien ammattikunta, sillä kukapa nyt ehdoin tahdoin valitsisi elämänurakseen työn, josta tätä menoa jokainen joutuu poliisilaitokselle." (Pauli Vahtera)

104. Lähde: 2013, nro 3, s. 26

Lainaus: "... lisääntyneellä sääntelyllä on vaikea nähdä olleen olennaista merkitystä esimerkiksi finanssikriisien syntymisen ehkäisemiseen tai yleisen luottamuksen lisääntymiseen markkinoilla." (Kari Lydman)

105. Lähde: 2013, nro 3, s. 26

Lainaus: "Kansainvälisissä tilinpäätösstandardeissa ja kansainvälisissä tilintarkastusstandardeissa on kummassakin sama puute - niistä voi olla enemmän haittaa kuin hyötyä." (Kari Lydman)

106. Lähde: 2013, nro 3, s. 26
Lainaus: "Sekä kansainvälisissä tilinpäätös- että tilintarkastusstandardeissa muoto on syrjäyttänyt asian." (Kari Lydman)
107. Lähde: 2013, nro 4, s. 3
Lainaus: "Kirjanpitäjän työssä elettiin varsin toisenlaista aikaa. Paperia syntyi ja sitä käsiteltiin mittavia määriä. Rutiinit vaativat paljon käsityötä." (Juha Ahvenniemi)
108. Lähde: 2013, nro 4, s. 13
Lainaus: "Tilintarkastus on tuhottu jonnin joutavaan dokumentointiin ja sen mittavaan valvontaan." (Pauli Vahtera)
109. Lähde: 2013, nro 4, s. 13
Lainaus: "Kun kirjanpitäjiä yhä enemmän syytetään asiakkaiden virheistä, joudutaan seuraavien vuosien menetelmäkehitys kohdistamaan kirjanpitotyön dokumentointiin ja aineiston kaksinkertaistamiseen, jotta tilitoimiston oikeusturva voisi edes kohtuudella toteutua." (Pauli Vahtera)
110. Lähde: 2013, nro 4, s. 29
Lainaus: "Vastuukysymykseen on syytä suhtautua vakavasti. Kirjanpitopalvelun puolella asiantuntijavastuu on noussut viimeaikoina oikeuskäytännöissä yllättäviin ulottuvuuksiin ja samaan - toivottavasti kuitenkin selkeämmin rajattavaan vastuuseen - voidaan päätyä myös palkanlaskennassa." (Vuokko Mäkinen)
111. Lähde: 2013, nro 4, s. 38
Lainaus: "Vaikuttaa ilmeiseltä, että myös tilintarkastaja voisi saada syytteen ja tulla tuomituksi kirjanpitorikoksesta, jos hän tietää tilinpäätöksessä olevan olennaisen virheen eikä reagoi siihen." (Jarmo Leppiniemi)
112. Lähde: 2013, nro 4, s. 54
Lainaus: "Manageroiminen ja taloushallinnon kaltainen järjestyksen ylläpitäminen eivät ole omia vahvuuksiani, pohtii Lähteenmäki." (Ari Rytsy)
113. Lähde: 2013, nro 6, s. 3
Lainaus: "Myös taloushallinnon tehtävissä muutoksesta on tullut pysyvä olotila. Tietojärjestelmät uudistuvat tai täysin uudenlaisia järjestelmiä otetaan käyttöön." (Juha Ahvenniemi)
114. Lähde: 2013, nro 6, s. 3
Lainaus: "Tietojärjestelmien toiminnallisuudessa on kuitenkin paljon parantamisen varaa ja lisäominaisuuksien tai parannusten saaminen ohjelmistoihin voi viedä kohtuuttomasti aikaa." (Juha Ahvenniemi)
115. Lähde: 2013, nro 6, s. 13

Lainaus: "Oikeuden tulkinta on käsittämätön ja tosielämälle vieras. Yksikään kirjanpitovelvollinen ei toimi laillisesti, jos vaatimuksena on kirjanpitomerkintöjen tekeminen heti ja täydellisesti. Tämä esimerkiksi tekisi kaikki korjausositteet ja korjausmerkinnät laittomiksi. Missä on rikos, jos verottaja hyväksyy tietojen täydentämisen jälkikäteen." (Pauli Vahtera)

116. Lähde: 2013, nro 6, s. 13

Lainaus: "Muutoin on turha haikailla alalle uusia kirjanpidon ammattilaisia. Kukaan terveen itsesuojeluvaiston omaava ei lähde tilitoimistotyöhön, ei tilintarkastajaksi, eikä ylipäätään yrittäjäksi." (Pauli Vahtera)

Liite 5: Lainaukset Tilisanomat-lehtien artikkeleista vuodelta 2014:

117. Lähde: 2014, nro 1, s. 3

Lainaus: "Vihdoin vuonna 2025 on nähtävissä, että se ammattitaito ja yritystalouden osaaminen, joka laskenta-ammattilaisilla on aina ollut olemassa, mutta jota taloushallinnon tehottomat paperinmakuiset rutiinit ovat osaltaan kahlinneet, pääsee hyötykäyttöön asiakkaan hyväksi." (Juha Ahvenniemi)

118. Lähde: 2014, nro 1, s. 3

Lainaus: "Uudessa taloushallinnossa rutiinityö vähenee, prosessien kontrollointi painottuu, konsultoinnin ja asiakaspalvelun merkitys kasvaa." (Juha Ahvenniemi)

119. Lähde: 2014, nro 1, s. 3

Lainaus: "Alan ammattikuva muuttuu "hiljaisesta" kirjanpitäjästä vuorovaikutustaitoiseksi vahvaksi yritystaloulosaajaksi." (Juha Ahvenniemi)

120. Lähde: 2014, nro 1, s. 13

Lainaus: "Maailma on täynnä talous- ja yhteiskuntatietelijoita, joiden olisi pitänyt ymmärtää missä mennään. Muutamat tiesivät, mutta ahneus jyräsi heidät alleen. Kun voitot ovat omia ja tappiot sosialisoidaan, synnytetään moraalikato, joka tuhoaa alleen kaiken." (Pauli Vahtera)

121. Lähde: 2014, nro 1, s. 17

Lainaus: "Taloushallinnon ammattilaisten merkitys on suuri, jotta yrityksen ongelmiin reagoidaan riittävän aikaisin, sanoo Helena Laine." (Jari Jokinen)

122. Lähde: 2014, nro 1, s. 68

Lainaus: "Nuorena yrittäjänaisena Isotalo päätyi suorittamaan KLT-tutkintoa vahvistaakseen uskottavuuttaan sekä omaa ammattitaitoaan." (Ari Rytsy)

123. Lähde: 2014, nro 2, s. 46

Lainaus: "Suurin haaste sisäisille tarkastajille onkin pystyä muuntumaan, milloin hetkellisen, milloin pysyvän muutoksen myötä. Poisoppimisen ja uuden oppimisen tarve näkyvät ammattistandardien ja käytännön ohjeiden jatkuvana päivitystarpeena." (Eila Koivu)

124. Lähde: 2014, nro 2, s. 47

Lainaus: "Toteutettujen tarkastusten raportointi on vaativaa työtä. Asiat tulee esittää tiiviisti, mutta sisällyttää niihin kuitenkin riittävä analyysi syy-seuraussuhteineen ja eritellä havaintojen merkitystä esimerkiksi tarkastuskohteelle itselleen, seuraavalle tasolle ja kunta(konsernitasolle)." (Eila Koivu)

125. Lähde: 2014, nro 2, s. 48

Lainaus: "Monet sisäiset tarkastajat käyttävät työajastaan yhä kasvavan osan väärinkäytösten tutkintaan." (Eila Koivu)

126. Lähde: 2014, nro 2, s. 48

Lainaus: "Sisäisen tarkastajan tulee olla itse koko ajan hereillä ja pitää myös organisaatio hereillä, toisin sanoen toimia oman organisaationsa unilukkarina. Hänen tulee varmistaa, että organisaatio ei nukahda – jotteivat riskit pääse yllättämään johtoa." (Eila Koivu)

127. Lähde: 2014, nro 2, s. 48

Lainaus: "Uusi alue, joka todennäköisesti tulee edellyttämään organisaatiolta työtä ja sisäiseltä tarkastukselta tarkastamista, on tietotilinpäätös." (Eila Koivu)

128. Lähde: 2014, nro 2, s. 48

Lainaus: "Nyt on aika edistää johtamis- ja hallintotapaa, eettisyyttä, kokonaisvaltaista riskienhallintaa, kestäväää kehitystä ja yhteiskuntavastuuta." (Eila Koivu)

129. Lähde: 2014, nro 2, s. 49

Lainaus: "Ovatko taloushallinnon ammatit nykynuorison ammattivalintatilaston kärjessä? Tarvitsemmeko toimialan profiilin nostoa?" (Antti Isomäki)

130. Lähde: 2014, nro 2, s. 54

Lainaus: "Kun on kysymys tilintarkastajan omista eikä asiakasyrityksen toimien arvioinnista, tilintarkastajan tarkkuus saattaa horjua." (Pasi Horsmanheimo)

131. Lähde: 2014, nro 2, s. 56

Lainaus: "Nyt raportoidaan ajantasaisemmin, ollaan enemmän asiakkaiden kanssa tekemisissä ja autetaan heitä liiketoiminnassa. Työ on enemmän konsultointia kuin pelkkää raportointia." (Jari Jokinen)

132. Lähde: 2014, nro 2, s. 57
Lainaus: "Tietotekniikka on helpottanut kirjanpitäjän työtä, mutta tuonut samalla entistäkin nopeamman syklin." (Jari Jokinen)
133. Lähde: 2014, nro 3, s. 12
Lainaus: "Minua kaduttaa tekemäni työ sähköisen taloushallinnon puolesta. Kuvittelin, että se helpottaisi arjen kirjanpityötä ja antaisi meille aikaa olennaiseen. Verottaja on käyttänyt automaatiota väärin yrittäjiä vastaan. Me teemme kiristyneiden aikataulujen ahdistamina kaiken työn verottajan puolesta ja verohallinnolta vapautuu aikaa alamaistensa kurittamiseen eri muodoin." (Pauli Vahtera)
134. Lähde: 2014, nro 3, s. 19
Lainaus: "Finanssikriisi ei johtunut yrittäjistä, mutta sääntely kohdistuu kansantalouden siihen osaan." (Jari Jokinen)
135. Lähde: 2014, nro 3, s. 19
Lainaus: "Yrittäjien on useimmissa tapauksissa vaikeaa tai jopa mahdotonta itse huolehtia taloushallinnon asioista riittävällä ammattitaidolla. Alan ammattilainen on tärkeä apu ja sparrari." (Jari Jokinen)
136. Lähde: 2014, nro 4, s. 15
Lainaus: "Taloushallinto painottuu jatkossa historian kirjoittamisesta tietojen analysointiin ja asiakastyöhön. Asiakas on valmis maksamaan tiedosta, josta on hänelle hyötyä." (Jari Jokinen)
137. Lähde: 2014, nro 4, s. 16
Lainaus: "Alalle pitää saada lisää nuoria ja karistaa kirjanpitäjän ehkä vanhahtava viitta harteilta." (Jari Jokinen)
138. Lähde: 2014, nro 4, s. 17-18
Lainaus: "Taloushallintoon pitää saada myös nuoria ja perinteisillä toimintamalleilla ala ei heitä kiinnosta. Mitä enemmän lähestytään bisnestä ja työvälineet kehittyvät, sitä enemmän ala kiinnostaa." (Jari Jokinen)
139. Lähde: 2014, nro 4, s. 19
Lainaus: "Automaatio ei kuitenkaan vaaranna alan työtilannetta. Mäkinen sanoo, että robotti ei pysty luovaan ajatteluun, se on ihmisen tehtävä." (Jari Jokinen)
140. Lähde: 2014, nro 5, s. 13
Lainaus: "Lisääntynyt byrokratia vain heikentää työn laatua." (Pauli Vahtera)
141. Lähde: 2014, nro 5, s. 13

Lainaus: "Itse asiassa tilitoimistoalan kannalta huonoa kirjanpitäjääkin karmeampaa ovat viranomaisten jatkuvasti kiristyneet tulkinnat ja uudet säännökset. Säännösten monimutkaisuuden takia paraskaan kirjanpitäjä ei voi selviytyä virheittä työssään." (Pauli Vahtera)

142. Lähde: 2014, nro 6, s. 44

Lainaus: "Digitalisaation myötä korvautuvaksi tulevat myös aivotyötä vaativat rutiinit, kuten kirjanpidon perustehtävät." (Mika Pajarinen ja Petri Rouvinen)

143. Lähde: 2014, nro 6, s. 12

Lainaus: "Internet ja sähköinen taloushallinto antaisivat tilintarkastajille mahdollisuuden korkealaatuiseen, luotettavaan ja tehokkaaseen tilintarkastukseen. Tilintarkastusalan standardit elävät vielä aikaa ennen internetiä." (Pauli Vahtera)

Liite 6: Lainaukset Tilisanomat-lehtien artikkeleista vuodelta 2015:

144. Lähde: 2015, nro 1, s. 43

Lainaus: "Objektiivisuuden vaatimus on yksi keskeisimmistä tilintarkastajaa velvoittavista ammattieettisistä ja hyvään tilintarkastustapaan kuuluvista periaatteista." (Pasi Horsmanheimo & Risto Ruuska)

145. Lähde: 2015, nro 1, s. 57

Lainaus: "Jatkossa työaika vapautuu käytännön kirjanpitotyöstä asiakkaan ohjaamiseen ja neuvomiseen. Kirjanpitäjän tuleekin osata keskustella asiakkaan kanssa ja kertoa hankalistakin asioista ymmärrettävästi." (Tuomas Lehtonen)

146. Lähde: 2015, nro 1, s. 57

Lainaus: "Hän uskoo, että tulevaisuudessa kirjanpitäjän työnkuva muuttuu taloushallinnon sähköistyessä konsultoivampaan suuntaan." (Tuomas Lehtonen)

147. Lähde: 2015, nro 2, s. 3

Lainaus: "Osaamisen merkitys taloushallinnossa on vain kasvanut entisestään. Suomalainen peruskoulujärjestelmä on saanut paljon kritiikkiä viime aikoina, myös taloushallinnon perustutkinnot. Tämä koskee niin toisen asteen tutkintoja, ammattikorkeakoulu- ja yliopistotutkintoja kuin ammatti- ja erikoisammattitutkintoja." (Juha Ahvenniemi)

148. Lähde: 2015, nro 2, s. 19

Lainaus: "Sopiiko sinulle parhaiten etätyömahdollisuus kotona tai ulkomailla?" (Mainoskuva)

149. Lähde: 2015, nro 2, s. 53

Lainaus: "Sisäinen tarkastus voi parhaimmillaan toimia johdon luotettavana kumppanina varsinaista ydintehtäväänsä laajemminkin." (Kari Liinakoski)

150. Lähde: 2015, nro 2, s. 60

Lainaus: "Kielitaidolle löytyy käyttöä lähes päivittäin. Sen tarve on kasvanut selvästi viimeisen kymmenen vuoden aikana." (Ari Rytsy)

151. Lähde: 2015, nro 3, s. 12

Lainaus: "Esimerkiksi tilintarkastuksesta on tehty kaavamaista lomakkeiden täyttämistä, joka vain maksaa, mutta josta ei ole mitään hyötyä kenellekään." (Pauli Vahtera)

152. Lähde: 2015, nro 3, s. 13

Lainaus: "Kirjanpitäjien peruskoulutus on liian teoreettista, minkä vuoksi koulunpenkiltä ei juurikaan voi ottaa uutta työntekijää antamatta hyvää työnaikaista koulutusta ja ohjausta." (Pauli Vahtera)

153. Lähde: 2015, nro 3, s. 13

Lainaus: "Hyviä kokeneita kirjanpitäjiä on vaikea saada rahallakaan." (Pauli Vahtera)

154. Lähde: 2015, nro 4, s. 13

Lainaus: "Silloin uskoin, että kun rutiinikirjanpito automatisoituu, kirjanpitäjälle tulee mahdollisuus käyttää aikaa olennaiseen." (Pauli Vahtera)

155. Lähde: 2015, nro 4, s. 16

Lainaus: "Taloushallinnossa näkyy myös kansainvälistyminen." (Jari Jokinen)

156. Lähde: 2015, nro 5, s. 14

Lainaus: "Uuden ajan talous tarvitsee yhä enemmän bisnesorientoitunutta ja tulevaisuuteen katsovaa taloushallintoa." (Jari Jokinen)

157. Lähde: 2015, nro 6, s. 29

Lainaus: "Oikeuskäytännössä rima kirjanpitäjän tuomitsemiseen on laskenut koko ajan, ja viimeaikaisten ratkaisujen valossa ongelmatilanteissa kannattaa pitää ns. liipaisinsormea entistä herkemmissä oman edun turvaamiseksi." (Harri Vento)

158. Lähde: 2015, nro 6, s. 31

Lainaus: "Kirjanpitäjän itsensä kannalta paras henkivakuutus on, että oman toiminnan pystyy todistamaan myöhemmin dokumentoidusti ja tarkasti." (Harri Vento)

159. Lähde: 2015, nro 6, s. 37

Lainaus: "Kirjanpitäjillä on hyvät mahdollisuudet havaita rahanpesuun tai terrorismin rahoittamiseen liittyvät ilmiöt." (Viivi Jantunen)

160. Lähde: 2015, nro 6, s. 39

Lainaus: "Älä anna asiakirjojen päätyä asiattomille. Löydä paras Encore Tietoturvapalvelun paketti osoitteesta paperinkerays.fi" (Mainoskuva)